NAJER FOLKSBLAT
Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

פרייז 30 גראשען

22 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 147 | Łódź, Piętek, 26 czerwca 1936 | Adres: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. Skrz. poczt. 1.06 | אדרעס: לאָדז, פּעטריקאָווער 21 טעל. 224-71 | לאָדז, פרייטאג פ' חקת ו' תמוז תרצ"ו | 14-טער יאהרגאנג

שלאכטען צווישען ענגלישען מיליטער און אראבישע טעראריסטען-באנדעס

ירושלים, 25 (יט"א טעלעגראַפיש)

דער אָפיציעלער קאָמוניקאַט מעלדעט וועגען 2 שלאַכטען צווישען ענגלישען מיליטער און אַראַבישע באַנדעס.

אין דער ערשטער שלאַכט זענען דערהרגעט געוורען 4 אַראַבער און 3 פֿאַרוואונדעט. אין דער צווייטער שלאַכט זענען געפֿאַלען 2 אַראַבער און איינער פֿאַרוואונדעט. אויך איין ענגלישער קאַפּראַל איז פֿאַרוואונדעט געוואָרן. עס איז צוגענומען געוואָרען מאַסען געווער און אַמוניציע.

א באמבע אין דער וואוינונג פון ירושלימער דיסטריקט - קאמיסאר

ירושלים, 25 (יט"א טעלעגראַפיש)

ענגליש מיליטער האָט אדורכגעפֿיהרט מאַסען רעוויזיעס אין אַראַבישע דערפֿער.

אין דער וואוינונג פֿון ירושלימער דיסטריקט-קאָמיסאַר איז אַריינגעוואָרפֿען געוואָרען אַ באָמבע. עס האָט קיינעם נישט געשאַדט.

אין משך פֿון נעכטיגען טאָג זענען אַרעסטירט געוואָרען 11 אַראַבער.

קאלעקטיווע שטראפען אויף נייע 137 אראבישע דערפער

ירושלים, 25 (יט"א טעלעגראַפיש)

אין היינטיגען נומער פֿון „אָפֿישל גאַזעט" ווערט מיטגעטיילט, אַז אויף נייע 137 אַראַבישע דערפֿער זענען אַרויפֿגעלעגט געוואָרען קאָלעקטיווע שטראָפֿען, דערונטער אויף 14 פֿאָרשטעט פֿון יפו.

נאכן אנפאל אויף עטרות

ירושלים, 25 (יט"א טעלעגראַפיש)

דער אַראַבישער איבערפֿאַל אין עטרות איז ליקווידירט געוואָרען. דער קאַמף האָט געדויערט אַ שעה צייט. אויסער דעם דערהרגעטען ייד חיים גלאָוואַצקי, איז מצד די יידען און דער פּאָליציי נישט געווען קיין שום קרבן. דאַגעגען פֿון די אַראַבער זענען געווען נאָך קרבנות.

באַלד נאָכ'ן פֿאַרטרייבען די אָנפֿאַלער האָט דאָס מיליטער איינגעאָרדענט אַן אַבלאַווע.

הויך - קאמיסאר רעדט ווייטער וועגען מיטלען אפצושטעלען די אונרוהען

ירושלים, 25 (יט"א טעלעגראַפיש)

בעת זיין נעכטיגען בעזוך אין עמק, האָט דער הויך-קאָמיסאַר בעזוכט חיפה. וואוקאָפּ האָט לוסטרירט דעם פּאָרט און די מוניציפּאַליטעט. דאַן איז פֿאָרגעקומען אַ אויפֿנאַהמע, בעת וועלכער דער הויך-קאָמיסאַר וואוקאָפּ האָט געהאַלטען אַ גרויסע רעדע, אין וועלכער ער האָט געזאָגט, אַז די רעגירונג וועט אונטערנעהמען אַלע מעגליכע שריט, אָפּצושטעלען די אונרוהען. ס'וועלען אָנגענומען ווערען מיליטערישע און אַנדערע מיטלען, כדי צו זיכערען דאָס לעבען און פֿערמעגען פֿון די איינוואוינער.

יודישע פאליציאנטען בעקומען אויסצייכנונגען

ירושלים, 25 (יט"א טעלעגראַפיש)

אַראַבישע באַנדעס האָבען היינט 2 מאָל אָנגעגריפֿען די קאָלאָניע ראשון-לציון. זיי זענען אָפּגעשטויסען געוואָרען.

אויפֿ'ן וועג צווישען שכם און רמלה, חיפה-תל-אביב האָבען אַראַבישע באַנדעס בעשאָסען ענגליש מיליטער.

די טעלעפֿאָן - פֿערבינדונג מיט קלקליה איז היינט איבערגעריסען געוואָרען.

אַ רייה יודישע פּאָליציאַנטען האָבען בעקומען אויסצייכנונגען.

אויפקלערונגס - ארבייט פון דער א"י-אדמיניסטראציע

מען אפעלירט צום שכל-הישר פון די אראבער

ירושלים, 25 (יט"א טעלעגראַפיש)

די רעגירונג האָט אונטערגענומען אַ גרויסע אויפֿקלערונגס-אַקציע צווישען די אַראַבישע מאַסען. פֿון אַעראָפּלאַנען ווערען געוואָרפֿען צעהנדליגער טויזענדער פֿלוג-בלעטער. אין די פֿלוג-בלעטער ווערט אַפּעלירט צום שכל-הישר פֿון די אַראַבער. זיי ווערען אויפֿגעפֿאָדערט אָפּצושטעלען דעם שטרייק און דעם טעראָר, וועלכער איז ציועקלאָז. אויב ס'וועט ווערען רוהיג אין לאַנד, וועט קומען די קעניגליכע קאַמיסיע, וועלכע וועט אויספֿאָרשען אַלע טענות.

פאלעסטינא געהערט נישט צו די אראבער און נישט צו די יודען

ערקלערט ארמסבי גאר אין פארלאמענט

לאָנדאָן, 25 (יט"א טעלעגראַפיש)

אין פּאַרלאַמענט האָט היינט דער דעפּוטאַט גאַלאַטשער (קאָמוניסט) אָנגעפֿרעגט, צי די רעגירונג האָט בדעה צו שאַפֿען אין פּאַלעסטינאַ אַ אומאָפּהענגיגע יודישע מלוכה.

מיניסטער ארמסבי גאר האָט געענטפֿערט: די ענגלישע רעגירונג וועט נישט אַרויסטרעטען מיט קיין שום איניציאַטיוו בנוגע פּאַלעסטינאַ, וואָס זאָל נישט זיין אין הסכם מיט די קלויזולען פֿון מאַנדאַט, און די פֿעראַנטוואָרטליכקייט פֿון ענגלאַנד אַלס גאַראַנט פֿון די רעכט פֿון דער גאַנצער בעפֿעלקערונג אין לאַנד אָהן אונטערשיד פֿון ראַסע און רעליגיע.

גאַלאַטשער פֿרעגט, צי אין די קלויזולען פֿון מאַנדאַט איז פֿאַראַן, אַז פּאַלעסטינע געהער צו די אַראַבער.

מיניסטער ארמסבי גאר ענטפֿערט: עס זענען נישט פֿאַראַן קיין שום טעקסטען פֿון אינטערנאַציאָנאַלע אָפּמאַכען, אויפֿ'ן יסוד פֿון וועלכע פּאַלעסטינאַ זאָל געהערען צו די אַראַבער אָדער צו די יודען. פּאַלעסטינאַ איז אַ טעריטאָריום, וואָס געפֿינט זיך אונטער דעם בריטישען מאַנדאַט.

דעלעגאציע פון ווארשאווער ראבינאט

וועט אינטערוועניר'ן אין בילדונגס-מיניסטעריום געגען דעם אנגריף פון די ענדעקישע אדוואקאטען אויף דער יודישער רעליגיע

וואַרשאַ, 25 (טעלעפֿאָניש)

היינט איז פֿאָרגעקומען אַ גרויסע זיצונג פֿון ראַבינאַט צוזאַמען מיט דער וואַרשעווער קהלה פֿערוואַלטונג געווידמעט דער פֿראַגע פֿון דעם אָנגריף פֿון די ענדעקישע אַדוואָקאַטען אויפֿ'ן שחיטה פּראָצעס אויף דער יודישער רעליגיע. עס איז פֿאָרגעקומען אַ לענגערע דיסקוסיע בעת וועלכער אַ טייל אַנוועזענדע האָבען זיך אַרויסגעזאָגט געגען וועלכע עס איז שריט געגען די ענדעקישע אַדוואָקאַטען; מיט אַ מעהרהייט שטימען איז אָבער בעשלאָסען געוואָרען אַ דעלעגאַציע פֿון רבנים זאָל זיך ווענדען אין בילדונגס-מיניסטעריום און פֿאָדערען שוץ פֿאַר דער יודישער רעליגיע, וועלכע איז אַנערקענט דורך דער פּוילישער מלוכה, די דעלעגאַציע וועט פֿאָדערען, אַז עס זאָלען אָנגענומען ווערען שריט, דאָס להבא זאָלען אַזעלכע פֿאַלען נישט מעהר פֿאָרקומען.

עס איז אויך בעשלאָסען געוואָרען זיך צו ווענדען צו די יודישע פּאַרלאַמענטאַרישע פֿאָרשטעהער, אַז זיי זאָלען אין סיים און סענאַט פּראָטעסטירען געגען די אָנגריפֿען אויף דער יודישער רעליגיע.

דעלעגאציע פון דער פויליש-פאלעסטינישער האנדעלס-קאמער

ביים וויצע-האנדעלס-מיניסטער

וואַרשאַ, 25 (יט"א טעלעפֿאָניש)

דער וויצע - האַנדעלס - מיניסטער דאָלעזשאַל האָט היינט אויפֿגענומען אַ דעלעגאַציע פֿון דער פּויליש - פּאַלעסטינער האַנדעלס - קאַמער. ס'זענען אַרומגערעדט געוואָרען פֿראַגען וועגען די בעציהונגען צווישען פּוילען און פּאַלעסטינאַ.

דערשאסען א יודישען סוחר אין טרוסקאוויעץ

קראַקאָ, 25 (טעלעפֿאָניש)

דער קראַקאָווער סוחר יהודה בער צלאָנאָוויטש, 52 יאָהר אַלט, האָט זיך זייט איניגע טעג בעפֿונען אין טרוסקאַוויעץ. נעכטען איז צלאָנאָוויטש געגאַנגען שפּאַצירען אין דעם וואַלד האראדישטש - 1½ קילאָמעטער ווייט פֿון קוואַל אין טרוסקאַוויעץ. פּלוצלינג איז צו איהם צוגעקומען אַ אומבעקאַנטער, וועלכער האָט אונטער דער דראָהונג פֿון אַ רעוואָלווער געפֿאָדערט פֿון איהם ער זאָל איהם אָפּגעבען דאָס געלד. צלאָנאָוויטש האָט דעם אָנפֿאַלער געגעבען דעם פּאָרטפֿעל, אין וועלכען עס האָט זיך געפֿונען 1000 זל. ווען דער באַנדיט האָט געוואָלט אוועק, האָט צלאָנאָוויטש געמאַכט אַ אַלאַרם. דער באַנדיט האָט דאַן אויסגעשאָסען און דערהרג'עט צלאָנאָוויטש' אויפֿ'ן אָרט.

אנטיסעמיטישע העצע פון גלח קריגער אין וואליא ביי ווארשא

וואַרשאָ, 25 (טעלעפֿאָניש)

אין משך פֿון די לעצטע טעג קומט פֿאָר אין דער וואַרשעווער פֿאָרשטאָט וואָליע אַ פֿערביסענע אַנטיסעמיטישע העצע. עס ווערט געפֿירט אַ שטאַרקע באָיקאָט-העצע. פֿאַר די יודישע געוועלבער שטעהען פּיקעטען, וואָס לאָזען נישט אַריין קיין קונים.

ווי מען דערוויסט זיך פֿיהרט אָן מיט דער אַנטיסעמיטישער העצע דער גלח קריגער. בשעתו איז ער געווען גלח אויף פּאָוואָנזעק, און דאַן האָט ער זיך בעריהמט געמאַכט מיט אַ בלבול אויף יודען. ער איז דאַן איבערגעפֿיהרט געוואָרען פֿון פּאָוואָנזעק אויף וואָליע וואו ער פֿיהרט ווייטער די אַנטיסעמיטישע אַקציע.

אין משך פֿון מיטוואָכדיגען טאָג זענען אין וואָליע צושלאָגען געוואָרען 10 יודען. אין שייכות דערמיט וועט אַ דעלעגאַציע פֿון וואָליע היינט בעזוכען דעם סענאַטאָר פּראָפֿ. שאָר און סענאַטאָר טראָקענהיים און זיי בעטען צו אינטערוועניר'ן ביי דער אויפֿזיכטס-מאַכט.

יונגלער

צו פערקויפען טעלעגראמעס, קאנען זיך מעלדען

היינט, 5 א זייגער נאכמ.

אין אדמיניסטראציע פון „נייעם פאלקסבלאט", פיעטריקאווער 21.

יודען זענען נישט געוואונשן!

בערלין, 25 (ספּ. טעל.)

נישט קוקענדיג דערויף, וואָס אין בערלין אַליין זענען שוין אַ לענגערע צייט פֿערשוואונדען די שילדען מיט אַנטי-יודישע לאָזונגען, זעהט מען אָבער נאָך אויף די פּעריפֿעריעס פֿון דער שטאָט און אין דער סביבה פּלאַקאַטען מיט אויפֿשריפֿטען: „יודען זענען דאָ נישט געוואונשען". עס האַנדעלט זיך הויפּטזעכליך וו גאַן אַריינגאַנג אין די אונטערשטעטישע ערטער, וואו אַהין די בעפֿעלקערונג פֿון בערלין לאָזט זיך אַרויס מאַסענהאַפֿט אויף זומער-אויספֿלוגען. אויך אין די וועלדער זענען אויפֿגעהאָנגען אין אַ סך ערטער שילדען: „יודען זענען אין די דייטשע וועלדער נישט געוואונשען".

ווייטערדיגע אונרוהען אין בוקארעשט

בוקאַרעשט, 25 (ספּ. טעל.)

נעכטען זענען אין פֿערשידענע טיילען פֿון שטאָט פֿאָרגעקומען ווייטערדיגע אונרוהען. אַ גרויסע רעכטע סטודענטען האָבען קאָנפֿיסקירט אין די קיאָסקען די לינקע און יודישע צייטונגען און האָבען זיי פֿערברענט. אין אַ רייה ערטער איז געקומען צו צוזאַמענשטויסען צווישען די פֿאָרשטעהער פֿון די לינקע און רעכטע. אַ סך פּערזאָן זענען אַרעסטירט געוואָרען

אן אויפרייס אין א אמוניציע-פאבריק

פּאַריז, 25 (ספּ. טעל.)

אין אָווענד איז אין דער אַמוניציע-פֿאַבריק אין ווערקאַנע אויפֿגעריסען געוואָרען אַ בנין. 2 אַרבייטער זענען דערהרגעט געוואָרען און 4 שווער-פֿערוואונדעט

די לעצטע מאָדערנע **זומער=שיך** ווי אויך א גרויסער אויסוואהל פון **פלעטשאנעקס** בעקומט מען נאר ביי

A. Ogórek

Łódź, Zawadzka 11 — tel. 202-86 —

בעמ.: א ספעציעלער אויסוואהל פון מענער-פלעטשאנקעס!

אויפרוף!

די יודישע בעפעלקערונג, וואס וואוינט אויף די ארומיגע זומער=וואוינונגען ביי לאדז, זאל נאָכקאָנטראָלירען, אויב די גע'שחט'ענע עופות, וואָס ווערען געבראַכט פון לאָדז, זענען פערזעהען מיט די נייע בלאָמבען מיט דער שריפט **כשר**, אויב נישט איז דאָס חשש נבלה.

ועד הרבנים
עם ועד הכשרות.

אכטונג, קאנקורענץ=פרייזן!
הערען=שניידער=מייסטער

א. ח. קוטשינסקי,

13 נארוטאוויטשא 13
קווער אָפיצינע, 1-טער שטאָק. טעל. 90=247

מאַכט בעקאַנט, אַז צום פריהלינג און זומער=סעזאָן ווערען אָנגענומען אַלערליי בעשטעלונגען פון אייגענע און אנפערטרויטע סחורות מיט די נייעסטע מאָדעלען.
ערשטקלאַסיגע אַרבייט! מעסיגע פרייזען!
בעמ.: געלעגענהייטליך צו פערקויפען אַלטמאָדנע רעשטלעך אויף יופיצעס און מאַרינאַרקעס.
קומט און איבערצייגט אייך!

אונזער חשוב'ן חבר

הערשל דאבזשינסקי

און פרוי

צום געבורט פון זייער ערסט

זוהנדעלע

ווינשט א הארציגען מזל-טוב, און גרינגע דערציהונג

דאס טעכנישע פערסאנאל

פון „נייעם פאלקסבלאט“

הזכרה

מאנטאג, דעם 29/6 ד. י. ט' תמוז תרצ"ו 11 א זייגער פריה וועט פארקומען אויפ'ן בית-החיים א הזכרה און די ענטהילונג פון די מצבות פון אונזערע אונפערגעסליכע עלטערן

נ"ע **שמעון** און **אסתר רייזל**

ציטרין

אַלע קרובים, פריינד און בעקאַנטע ווערען געבעטען פינקטליך צו קומען.

די קינדער.

הנני מב־כים בברכת מזל טוב את חברינו הנכבר

מר **ישראל פיעטערקאווסקי**

לנשיאיו את בחירת ליבו

מרת **לאה אדלער**

„תפארת צעירים“ בלודז.

Gimnazjum i Szkoła Powszechna

I. KACENELSONA

43 ZAWADZKA 43

Telefon 151-79

מיט אָנמעלדונגען פאַר נייע שילער זיך ווענדען אין קאַנצעלאַריע, טאָג-טעגליך פון 10 ביז 2 פרים. און פון 6 ביז 7 נאָכמיטאָג.

הזכרה

זונטאג, ד. 28-טען ד. ח. 12 א זייגער בייטאָג צו דער ערשטער שמערצליכער יאָהרצייט קומט פאָר אויפ'ן בית החיים א הזכרה און די ענטהילונג פון דער מצבה פון אונזער אונפערגעסליכען מאַן און פאָטער נ"ע

אברהם פיאנטעק

אַלע קרובים, פריינד און בעקאַנטע ווערען געבעטען צו קומען.

די פאמיליע.

7-mio kl. prywatna
Szkoła męska powszechna

„Nauka i Wychowanie"

ul. Piłsudskiego 62

איינשרייבונגען פון נייע שילערס אין אַלע קלאַסען בעת די זומער=פעריען קומען פאָר יעדען מאנטאג און דאנערשטאג פון 10 ביז 1 בייטאָג.

Kierownik Goldszmidt.

בברכת מזל-טוב אני מברך לחברי היקר

מ־ חיים פעטערזילע

לארושיו את העלמה

מרת ליבה טענענבוים

תאיר מזלכם כשמש בצהרים.

יעקב מאראנטשיק.

פענסיאנאט
„אפיעקא“

אין ווילשניאווא גורא

פאר קינדער און יוגענד

טעל. 19

אין האמבורגער'ס ווילע ביים וואַלד.

א טיכטיגער סעקרעטאר!

ס'ווערט געזוכט א טיכטיגער סעקרעטאר, וועלכער איז בעקאַנט אין שטייער-פראַגען און פעראיין פון קליינהענדלער, גייערס ראַיאָן, פל. רעי־מאָנטא 5/6. מיט אָפערטן זיך צו ווענדען טראַוגוטא 4, אין

Klub Towarzyski.

Nowy-Otwock

דאָס בעסטע אָפרוה-ווינקעל און די בעסטע ערהאָלונג איז נור אין גוט-בעקאַנטען **כשר'ן**

פענסיאנאט באמבערג

פאַר פאַמיליעס גרויסע הנחה-פרייזען. ערשטקלאַסיגע בעדינונג!
— דער באַנאַזש ווערט פון לאָדז אויס איבערגענומען. —
אינפאָרמאַציעס אין דער עקספעדיציע „ISKRA“, אָגראָדאָווא 2.

לרגלי ארושה מרת

מארילא (מלכה) קלינער

עם מר מאטעס שפילבערג

אנו שולחים להם את ב־כתינו החמה

העלא לינקאווסקא

רוזשא קופערמינק

גע׳דענקט, שטשענשליווי

ביי

א גרויסער אויסוואהל פון אָריגינעלע ביליצער און טאמאשאווער סחורות אויף אנציגער און פאלטענס פון די בעסטע קוואליטעטן ווי אויך פערשידענע רעשטען

מיט 30% ביליגער

קומט און איבערצייגט אייך!

R.Szczęśliwy

לאדז, 5 נאוואמיעסקא 5
טעל. 156-09.

געדענקט פראנט II שטאק.

אכטונג, פארבען=הענדלער!

עס ווערט בעקאַנט געמאַכט, אַז דאָס בעוואוסטע פארבען=געשעפט א. פ.

„ל. ה. בערגער“

לאדז, דרעוונאווסקא 5, טעל. 133-39

איז ווידער געעפענט און עמפפעהלט זיך די געעהרטע לאָדזער און פראָווינצער קונדשאַפט.

אכטונג **אכטונג**

100=טער מענשען

האבן זיך שוין איבערצייגט, אַז די בעסטע **היגיענישע טאפטשאנעז,** מאזעטסעס און מאטראצען ווי אויך פערשידענע טאפעציר=ארבייט זענען נאָר צו בעקומען אין דער 1=טער לאָדזער ווערקשטאַט פון אויסגעצייכנטע היגיענישע טאפטשאַנען און מאַטראַצען

א. ס. „ZURMA“

אינה. ל. מרוז

Łódź, Cegielniana 58

סאָלידע און פינקטליכע אויספיהרונג

ביקיר"ד.

דעם טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס אונזער געעהרטען און לאנגיעהריגען מתפלל

ר' יוסף טאכשערער

צוליב'ן טויט פון זיין אונפערגעסליכער פרוי

זלאטע נ"ע

זייט געטרייסט מיט המקום ינחם אתכם בתוך שארי אבלי ציון וירושלים.

די גבאים פון דער
„חברה תיימים“ זאכאָדניא 42.

דערמיט האָב איך דעם כבוד מיטצוטיילען דער ג' קונדשאַפט, אַז די שוין גוט-בעקאַנטע

„MLECZARNIA WOLFA"

איז געוואָרען איבערטראגען אויף

זאוואדזקא 4 טעל. 209-49

און איך גיב וייטער ארויס **פריהשטיקען,** **יארסקע מיטאגן** אויך **קאלאציעס** און איך פערהאָף, אַז מיינע קונדען וועלען מיך ווייטער בעזוכען.

מיט אַכטונג

ראובן וואלף.

אייער פערזענליכער אינטערעס

נאר צו קויפען **די ווייכעז**

מיט דער מאַרקע

„בארווין“

נאוואמיעסקא 30,

טעל. 210-58

וועלכע גאַראַנטירט אייך געניס און צופרידענהייט פאַר ביליג געלד.

הילף און רפואה פאר ברוך=קראנקע

(רופטורען) אויף בויווינקעל, נופעל ביי מענער, פרויען און קינדער, אויך פאַר **פערקרימונגען** פון **רוקענביין** (הויקערס), **פיס,** שיפע פלייצעס און **שמערצהאפטע פלאַט-פיס.**

דאָס ליידען איז נישט צו פערנאַכלעסיגען, ווייל די פאָלגען זענען פאר'ן לעבען ביטער און געפעהרליך. דורך מיין מעטאָדע ערפונדענע ספּעציעלע גומי=הייל-באַנדאַזשען, וועלכע האַלטען צו די גרעסטע פערנאכלעסיגטע געפערליכע ברוכען און בעוויטיגען ראדיקאל מיט גאראנטיע אהן בלוטיגע אפעראציע. מיין ספּעציאַליטעט איז אויך: הייל-אפּאַראַטען און באַרסעטען געגען אַלערליי פערקריפּלונגען, פערקרימטע פלייצעס, פוס, הויקערס ווי אויך שמערצענדע פלאַט-פיס. פאַר אמפּוטירטע אינוואַלידען אַמעריקאַנישע קונסט-פיס (סאָלאָן-אַרבייט).

ביים אַראָפּלאָזען זיך פון מאָגען, קישקעס, געבירט-מוטער, עמפפעהל איך ספּעציעלע הייל-באַנדאַזשען לויט דעם סיסטעם פון פּראָפ. ד"ר גלענארד דער אמת'ער בעריהמטער איז גאנץ פוילען פון אוניווער=זיטעטס-פּראָפּעסאָרען אנערקענט

ספעציאליסט **Ortoped** **NATAN RAPAPORT**

מיט 30-יעהריגער פּראַקטיק אין וויען, דייטשלאַנד און לעמבערג, נעמט אָן פון 9 פריה ביז 1 בייטאָג און 3 ביז 7 אָוועגד

אין לאדז, פילסודסקיעגא № 23

פערזענליכעס ערשיינען פון קראַנקע ביי מיר איז אונבעדינגט נויטיג.

CUKIERNIA

„ŹRÓDŁO"

PRZEJAZD 1, tel. 209-87 i 133-72

עמפפעהלט

אויסגעצייכנטע לארעם

צוזאַמען מיט סאָדע-וואַסער און תאַלעס א פארציע 35 גר.

יארסקע אוועגדברויטעך

פון 4 גענג צו 1 זל.

פאר קראנקע און רעקאנוואלעסצענטען !!!

אריגינעלע ריטוריינעז

ווי אויך **אונגאר=ווייכעז**

און דער בעסטער קוואַליטעט צו זעהר צוגענגליכע פרייזען בעקומט מען אין דער בעקאַנטען וויין-געשעפט פון

אינה.: ישראל שיקיער

ע. שיקיער לאדז, פולנאצנא 1

טעל. 107-84.

קריגס-פארברייטונגען אויף דער סאוויעטיש-יאפאנישער גרעניץ

לאנדאן, 25 (ספ. טעל.)
פון טאקיא מעלדעט מען: לויט אינפארמאציעס פון דער אגענטור „קאקאטסו" גיט די ראטען-מאכט זייט דעם 20-טען נישט ארויס דער ציווילער בע-פעלקערונג קיין ערלויבנישען צו קומען קיין וולא-דיוואסטאק און ניקאלס אוסוריסק. אפילו מיטגלי-דער פון דער קאמוניסטישער פארטיי מוזען האבען ערלויבנישען, וואס ווערען ארויסגעגעבען דורך דער מיליטערישער מאכט. די סיבות פון די דאזיגע פארארדנונגען זענען די קריגס-פארברייטונגען, וואס ווערען געפיהרט אויף דער גאנצער סאוויעטיש-יאפאנישער גרעניץ.

געמיינזאמע שטעלונג אין זשענעווע

זשענעווע, 25 (ספ. טעל,) אונטער'ן פארזיץ פון דענישען מיניסטער מונק וועט פאר-קומען א פערזאמלונג פון די האלענדישע, שווע-דישע, נארוועגישע, דענישע, פינלענדישע, שפא-נישע און שווייצארישע דעלעגאציעס, בכדי אנצו-נעהמען א געמיינזאמע שטעלונג אויף דער פעלקער-ליגע פערזאמלונג אין הסכם מיט'ן בעשלוס, וואס איז אנגענומען געווארן אויף דער פאריגער סעסיע פון דער פעלקער סעסיע.

די שעהנקייט פון דער הויט ענדיגט זיך נישט ביי די אקסלען
שעהנע פרויען ווייסען, אז אמת'ע שעהנקייט, איז דאס שעהנסייט פון גאנצען קערפער.

די זייף PALMOLIVE צו פלעגען די שעהנהייט

צופרידענהייט אין פראנקרייך צוליב אידענס וויזיט אין פאריז

פאריז, 25 (ספ. טעל.)
מיניסטער אידען'ס אנקומען קיין פאריז אויף זיין רייזע קיין זשענעווע און די אנגעקינדיגטע גע-שפרעכען מיט פרעמיער בלום און מיניסטער דעל-באס זענען דורך דער פראנצויזישער עפנטליכער מיינונג אויפגענומען געווארען מיט גרויס צופרי-דענהייט. דעם דאזיגען צוזאמענקום ווערט צוגעגע-בען א וויכטיגע בעדייטונג, ווייל לויט דער מיי-נונג פון דער פרעסע האט זיך אין די לעצטע טעג געשאפען אין ענגלאנד נאך די דעקלאראציעס פון מיניסטער דעלבאס א גינסטיגער אטמאספערע פאר דער פראנצויזיש - ענגלישער צוזאמענארבייט. איי-נע פון די סיבות פון דער דאזיגער ענדערונג, איז די בערויטענדע בעאונרוהיגונג, וואס עס רופט ארויס אין ענגלאנד די לעצטע שריט פון דייטשלאנד בעז-זונדערס די דייטשע בעוואפנונגען ווי אויך די בע-פעסטיגונגען פון העלגאלאנד.

פאראייניגטע שטאטען אנעק-סירט דריי קליינע אינזלען

האנאלולו, 25 (ספ. טעל.)
דריי קליינע אינזלען: באקער, הוישארמיים און האוולאנד זענען לעצטענס בעשטימט געווארען אלס הויפט לופטפליה פונקטען פון די פעראייניגטע שטא-טען צווישען האנאלולו און ניו-זילאנד. נעבטען איז אויף די דאזיגע אינזלען פייערליך פראקלאמירט געווארען דער אנהויב פון א אמעריקאנישע קאלאני-זאציע. א אמעריקאנישע שיף האט אויף יעדן פון די אינזלען געבראכט צו 4 שילער פון די אמעריקאנישע שולען אין האנאלולו. ביים לאנדען האט מען פייערליך ארויסגעהאנגען די אמעריקאנישע פאהן.

וואס איז פארגעקומען אין מישלעניצע?
ארגאניזירטער ענדעקישער איבערפאל אויף א גאנץ שטעטעל

ווארשא, 25 (טעלעפאניש)
דער ענדעקישער אנפאל אויף מישלעניצע שטעלט זיך פאר אויף פאלגענדען אופן:
דינסטאג פארטאגס ווען דאס גאנצע שטעטעל איז נאך געשלאפען, איז אריין קיין מישלעניצע א אפטיילונג פון 150 מאן. אלע האבען אויסגעזעהן ווימטעשטען, וואס רעקרוטירען זיך פון „בעסערע" קרייזען. די אפטיילונג איז אנגעפיהרט געווארען פון איינעם, וועלכען מען האט טיטולירט „הער אימושיניער". די באנדע האט אריינקומענדיג אין שטאט, זיך פערטיילט אויף דריי טרופען, פון וועל-כע איינע איז אוועק אויפ'ן פאליציי-פאסטען. דעם איינציגען פאליציאנט, וואס זי האט דארט אנגע-טראפען, האט מען אנטוואפענט און צוגענומען 17 ביקסען ווי אויך 500 קוילען. די צווייטע גרופע איז אוועק צום מאגיסטראט, וואו עס האט זיך נאר גע-פונען דער נאכט-סטראזש. מען האט איהם פערשלא-סען אין א בעזונדערן צימער. די דריטע גרופע האט אין דער זעלבער צייט אנגעהויבען צו „הוליען"... די כוליגאנים האבען אויפגעהאקט די טירען אין די יודישע געשעפטען, ארויסגעטראגען פון דארט די סחורות אויפ'ן מארק און אנגעצונדען. דער פיהרער פון דער באנדע האט דערביי אנגעזאגט געבען, אז מען זאל נישט רויבען. ער האט געגעבען א בעפעהל, אז מען זאל די סחורה פערניכטען. דאס וואס מען האט נישט געקענט פערברענען האט ער געהייסען צורייסען, צוטרעטען, בכדי קיינער זאל פון דער סחורה נישט האבען קיין נוצען. מען האט אויך די געליטענע נישט ערלויבט צו אנטלויפען, צווינגענדיג זיי זיך צוצוקוקען ווי מען פערניכטעט זייער האב און גוטס. די באנדיטען האבען געצוואונ-גען דעם ווכטשוואפענדען פאליציאנט, אז ער זאל זיי אנווייזען, וואו עס געפינען זיך יודישע געשעפטען. ביי יעדען יודישען געשעפט, וואס מען האט פער-ניכטעט, האט מען געמאכט אויסרופען: „החושא נא ושיראל". ווען דער בעקער בער קאוועץ האט גע-וואלט אנטלויפען, האט מען איהם פערהאלטען און געשלאגען ביז בלוט. צוזאמען זענען פערניכטעט און דעמאלירט געווארען 7 געשעפטען. דאן איז די באנדע אין געשלאסענע רייהען אוועק צום בית-מדרש. דארט האבען זיי אויסגעהאקט פייער און בעגאסען די ווענד מיט נאפט אבער דאך האבען די פלאמען נישט ארומגעכאפט דעם בנין.
דאן האט דער „קאמענדאנט" ארויסגעגעבען דעם בעפעהל איבערצורייסען די טעלעפאן-קאמו-ניקאציע און האט ארויסגעשיקט א אפטיילונג צו דער וואכונג פון סטאראסטווע. די דינסט האט עפע-נענדיג די טיר ערקלערט, אז דער סטאראסטע איז נישטא. די באנדיטען האבען דעמאלירט די וואוי-נונג, אליין צובראכען און צוגערויבט 1500 זל.
דאן האבען זיי אין געשלאסענע רייהען פערלא-זען די שטאט מיטנעהמענדיג מיט זיך דעם נאכטוועכ-טער.
די אויספארשונג, וואס איז שפעטער אדורכגע-פיהרט געווארען, האט פעסטגעשטעלט, אז דעם אי-בערפאל האט אדורכגעפיהרט א געוויסער אדאם דא-באשינסקי, פריזעס פון די ענדעקעס פון קראקא-ווער פאוויאט. ער האט בייגעבראכט ארגאניזירט אין זיין גוט מאראוויצע א פערזאמלונג פון די ענדעקישע מיטגלידער פון איניגע קרייזען און האט זיי גע-פיהרט קיין מישלעניצע.
די פאליציי, וואס איז אלארמירט געווארען פון די שכטישע פאליציי - פאסטענס האט אנגעהויבען נאכצויאגען און דאבאשינסקי מיט זיין באנדע האט זיך בעהאלטען אין די וועלדער, וואו זי איז ארומ-גערינגעלט געווארען דורך דער פאליציי. א טייל פון דער באנדע איז שוין געכאפט געווארען. דערהויפטער א בעקאנטער ענדעקישער טוער פון קראקא מאריאן ווארכאל.

ערשט דאס דריטע רייך
האט אפגעשאצט זייער טאט...

בערלין, 25 (ספ טעל.)
דער פראפאגאנדע - מיניסטער געבעלס האט די טעג אויפגענומען א דעלעגאציע אין וועלכער עס זע-נען אריין פערזאנען, וואס האבען דעם 24 יולי 1919 פארן ארסענאל אין בערלין פערברענט די פראנצויזישע פאהנער, וואס דאס דייטשע מיליטער האט אין יאהר 1870 בעת דער פראנצויזיש-דייטשער מלחמה ערבאבערט. נאך דער פערענדיגונג פון דער וועלט-מלחמה האבען די פאהנער געזאלט איבערגע-געבען ווערען צוריק צו פראנקרייך.
אויפנעהמענדיג די דעלעגאציע האט געבעלס בעטאנט, אז זייער טאט האט געפונען א געהעריגע אפשאצונג אין דריטען רייך.

אמבאסאדאר לוקאשעוויטש האט פערלאזט מאסקווע

מאסקווע, 25 (ספ. טעל,)
דער פוילישער אמבאסאדאר אין מאסקווע, יוליוש לוקאשעוויטש האט היינט צוזאמען מיט דער פרוי פערלאזט מאסקווע,

מלחמה צווישען דרום- און צפון-כינע

לאנדאן, 25 (ספ. טעל.)
פון טאקיא מעלדעט מען: לויט אינפארמאציעס פון דער אגענטור „דאמיי" האבען די צוזאמענ-שטויסען אויף דרום פון דער פראווינץ האנאן, צווישען דעם דרום מיליטער און דעם נאנקינער מיליטער אנגענומען דעם כאראקטער פון א שלאכט. עס פעהלען אבער ידיעות וועגען גאנג פון דער שלאכט. די הויפט-כוחות פון דער דרום-ארמעע האבען בענייט דעם אנגריף אין דער צפון-ריכטונג.
לאנדאן, 25 (ספ. טעל.)
פון טאקיא מעלדעט מען, אז די כוחות פון דער דרום-ארמעע בעשטעהען פון 200 טויזענד מאן. דערפון זענען 140 טויזענד רעגולער מיליטער און 60 טויזענד מיליץ.

אביסינישער קייזער פאהרט קיין זשענעווע

לאנדאן, 25 (ספ. טעל.)
דער קייזער היילע סעלאסיע פאהרט היינט ארויס קיין זשענעווע. „דיילי עקספרעס" מעלדעט, אז דער נגוס האט אנגעקינדיגט אונטערהאנדלונגען מיט'ן ציל צו קויפען א שלאס אין דרום-ענגלאנד וואו ער וועט זיך בעזעצען אלס פריוואט-מאן.
מיניסטער אידען האט בעת דעם נעכטיגען געשפרעך מיטן נגוס געגעבען צו פערשטעהען, אז די ענגלישע רעגירונג קען נישט מסכים זיין ער זאל בלייבען אין לאנד אלס הערשער פון א פרעמדער מלוכה,

דער פיהרער פון דער בעלגישער פאשיסטען-פארטיי „רעקס"

פון אונזער בעלגישען קארעספאנדענט
מ. י. גירענבערגער

ווער איז לעאָ דעגרעל, דער פיהרער פון דער בעלגישער פאשיסטען-פארטיי „רעקס", וואס האט געזיגט ביי די לעצטע פארלאמענט-וואהלען? — ווער איז ער — און וואס וויל ער?
שוין וואכען לאנג ווי דער נאמען לעאָ דעגרעל געהט נישט ארויס פון די שפאלטען פון דער גאנ-צער מערב-אייראפעאישער פרעסע. און מיט ציטער און מורא הערט וועגען איהם, מאנ-איין, מאנ-אויס, די בעלגישע פרעסע פונם דעמאקראטישען לאגער. אייליכער ווייסט, אז לעאָ דעגרעל האט נישט קיין איינגעטייליטען פראגראם. זיין איינציגער פרא-גראם איז... ווערען דיקטאטאר. ער וויל ווערען א מין „בעלגישער היטלער" און צו דעם צוועק וויל ער פערניכטען אלע פארטייען. אלע מאל מיט ער אנ-דערע ערקלערונגען דער פרעסע. ער גיט איינטער-וויוען, אז ער וויל מאך מעהר פאליטישע פרייהייטען פארן בעלגישען פאלק: די איצטיגע קאנסטיטוציע איז נישט גענוג דעמאקראטיש פאר איהם...
„א פיהרער איז דער — האט ער טישט לאנג ערקלערט — וואס דערלאזט נישט, אז מ'זאל איהם זאגען, אז ער האט געהאט א טעות. היטלער און מוס-סאליני זענען נישט קיין אויסערגעוועהנליכע זשעני-ס; זיי האבען בלויז פערשטאנען דעם דאזיגען אמת. אלע מיטלען זענען כשר..." — אזוי האט געשריבען דעגרעל און אלע דעפוטאטען זייטע האט ער מאכט געצוואונגען צו התמ'ענען „דעמיסיע-בריף", כדי ער זאל זיי קענען ארעסטירען, ווען זיי וועלען איהם אויפהערען צו פאלגען...
„איך בין דער שונא און איך בעפעהל!" — אזוי זאגט דעגרעל. — און הונדערטער מוזען דער בעל-גיער האבען דעם לעצטען 24-טען מאי געשענקט זייער צוטרוי דעם דאזיגען געפעהרליכען מענש, וואס האט נישט קיין שום פראגראם, — וואס רעק-לאמירט זיך אליין אלס דער איינציגער ווהרליכער פאליטיקער פון בעלגיען.
* * *
אבער וואס איז פאקט דער סוד פון דעגרעל'ס ערפאלג?
איך האב אין משך פון דעם לעצטען יאהר אב-געוויוט פסחר דעגרעל'ס טעטיגקייט — און גע-זעהן, אז זיין איינציגע סיבה פון ערפאלג איז די פראגראמלאזיגקייט, דאס צוזאגען „אלעם גוטס", די דעמאגאגיע. דעגרעל איז שוין דערגאנגען אזוי ווייט, אז ער האט צוגעזאגט די בחורים און מיידלעך וואס וויסען התונה האבען און קענען עס טישט טון צוליב מאנגעל אין געלט-מיטלען, אז ער וועט איינ-פיהרען הלוואות פאר היראט-ווילינע פארלעך...
דאס לעצטע מאל האב איך לעאָ דעגרעל געהערט רעדען צוויי וואכען נאך די פארלאמענט-וואהלען, וואס האבען דעם ראזיגען יונגען פאליטיקאנער וועמען אלע האבען פריהער אויסגעלאכט, געמאכט פארן לידער פון אן אנטזאהעוודיגער פארלאמענטא-רישער פראקציע.
עס איז געווען אויך אויף א פראפאגאנדע-פער-זאמלונג — גרב די וואהלען צו די פראווינציאל-ראטען.
זי איז פארגעקומען אין א וואלאנישען ארבייטער-שטעטעל — א שטאט וואס ווערט אפילו פער-געלעט פון סאציאליסטען, פריהער פאר די פאר-לאמענט-וואהלען האט לעאָ דעגרעל נישט געוואגט ארויסצוקומען אין דער דאזיגער סאציאליסטישער פעסטונג. אבער ארויסגעוויזען האט זיך, אז דער וואהל-קרייז פון דעם ארבייטער - שטעטעלע — עס איז ארומגערינגעלט מיט עטליכע דארפישע ישובים — האט דעם „בעלגישען היטלער" געגעבען העכער 200 שטימען! אמת, אז פאר דעגרעל'ן האבען גע-שטימט ווייניג ארבייטער, אבער דעם עצם-פונקט, דעם פאשיסטישען נצחון אין חעם שטעטעל קאנען די אלע אויסגעיטשעטען נישט ענדערן: און א מיפישען ארבייטער - שטעטעל, וואו עס איז פאר-האן א סאציאליסטישער בירגערמייסטער, האט דעג-רעל בעקומען עטליכע הונדערט שטימען.
נו, פערשטעהט זיך אז אויצט האט דעגרעל נישט מעהר געשראקען צו קומען אין „זיין טופיען" (אזוי הייסט דאס שטעטעל) און דאס גאנצע שטעטעל האט זיך מאקע געגריסט איהם צו געהן הערען. דער פיהרער פון די בעלגישע פאשיסטען האט זיך שוין געמאכט א שם ביי אונז פאר א גרויסען רעדנער — ער איז הערצו שעהן און יונג — איז א וואונדער, אז אלע שטעטעלשע ווייבער און מיידלעך האבען אויסגעקוקט די מינוט צו קאנען איהם זעהן.
בכלל, איז די דאזיגע פאפולאריטעט דעגרעל'ס אין א גרויסער מאס צוצושרייבען זיין שעהנקייט.
אזוי רעדט דער „שעהנער לעאָן" — און דער עולם האט גארנישט געוואוסט — דאס וואס עס ווייסט דעגרעל — אז מען מעג אין דער דעמאקרא-טיע אראפרייסען אויף אזא אופן א מיניסטער און פאליטיקער, וואס האט דעם פשוט'ן עולם געשיינט אונבעגרייפליך...
דאס איז דוכט זיך, דער סוד פון דעגרעל'ס ערפאלג. הערפון נעהמט זיך, וואס אין א לאנד ווי בעלגיען, וואו קיינמאל האט מען נישט געוואוסט פון א סיסטעם צו צאהלען איינטריטס-קארטען צו פאליטישע פערזאמלונגען, ווערען אויסגעפילט זאלען מיט דעגרעל'ן ביי גאנץ הויכע איינטריט-אפ-צאהלען. דאס פליינפיהרערליכע מיידעל און ווייבעל לויפט הערען דעגרעל'ן, פונקט ווי זי אילט זיך צו זעהן ראמאן נאווארא דער קליינפיהרערליכער יונ-גערמאן, פונקט ווי ער גרוהט זעהן א באקס-מעטש פון א „גרויסען מייסטער".
* * *
לעאָ דעגרעל איז א מייסטער פון דעמאגאגיע. ערשט די טעג האט דער נייער ליבעראלער מי-ניסטער, ה' מארסעל אנרי זשאספאר, א מאן, וואס איז אגב בעקאנט אין די היגע יודישע קרייזען פאר זייטע אפטע, מוטיגע ארויסטרעטונגען געגען יודען-הועצער — א פאליטיקער, וואס האט זעהר פריה דער זעהען און ריכטיג אפגעשאצט די סכנה פונם „רעקס-סיזום" — אנגעפאנגען נאציאנאלען קאנגרעס פון דער ליבעראלער פארטיי אויסגערופען אין פערצווייפלונג:
— מיינע הערען! איהר דיסקוטירט אזוי פיל וועגען דער פראגע צי מיר דארפען זיך בעטייליגען אין א שטארקער, אויטאריטעטער דעמאקראטישער רעגירונג; פיל פון איך מיינען אז מיר וועלען בעקעמפען דעם „רעקסיזם", ריכטיגער, אויסהיטען זיך פון א מפלה, אויף וועלכער עס איז אויסגעשטעלט א רעגירונגס-פארטיי — ווען מיר וועלען ווערען אנ'אפא-זיציע, איך זאג אייך: מיר קאנען נישט קעמפען גע-גען „רעקסיזם" מיט ארגומענטען, מיר זענען דערצו צו וועניג דעמאגאגען און צו פיל געוויסענהאפטע מענשען.
דאס איז זעהר א ריכטיגע אפשאצונג פון דער קראפט פונם רעקסיזם, דעגרעל איז אומגעוואקסען ביי אונז צו אנ'איינפלוסרייכער פאליטישער פערזענ-ליכקייט נאר צוליב דעם וואס די דעמאקראטיע האט פאלעווירט זיין העץ-קאמפאניע, פרובענדיג זי צו בע-קעמפען מיטען כוח פון אמתען ווארהיי אנשטאט מיט אנדערע מעהר ווירקזאמע „ארגומענטען".
און נאך א וואך האט מיניסטער זשאספאר גער זאגט ביי יענער דעבאטע: מען טאר נישט פערגעסען אז די לאגע אין בעלגיען איז אין איצטיגען מאמענט ענליך צום מצב אין דייטשלאנד אין די יאהרען 1931—1932: מע זאגט נישט דא מעהר בעגעהן דעם פעהלער פון דער דייטשער דעמאקראטיע און לאזען דעגרעל'ן וואקסען, נישט רעאגירענדיג אויף זיין העץ-קאמפאניע נאר מיט בלויזע ווערטער...
„דעגרעל איז שוין נעפעהרליך מען טאר עס נישט פערגעסען!" — די ווערטער פון מארסעל-אנרי זשאס-פאר וועלען זיכער געפינען א שטארקען אפקלאנג אין די בעלגישע קרייזען.

טעאטער „ראזמאיטאשטשי"

דיר. דוד צעלמייסטער

☛ דער יודישער שעוואליער! ☚

דער שטאלץ פון דער יודישער אפערעטע! — דער בעריהמטער אמעריקאנער סטאר!

פסח'קע בורשטיין

וועט אויפטרעטען נאר מיט 15 גאסטשפילען

מיטוואך, דעם 1 יולי 9 אוועגד

אין זיין נייעסטער אמעריקאנער אפערעטע, וועלכע האט אין אמעריקא געהאט אן'אומגעהויערן ערפאלג

„די בראנדער ציגיינער"

אויסער דעם ליבלינג פסח'קע בורשטיין נעמען אויך אנטייל די בעקאנטע ארטיסטן

נאדיא קארעני און יעקב פישער

מיט דעם געקליבענעם אנסאמבל, לויט א. ב. מאניא מאניעלא, נעמי נאטאן, נאדיא קארעני ליזא שלאסבערג, שמחה וויינטרויב, קאראל וויינבערג, מארק מאראווסקי, חיים ניסענצווייג, דוד ספיוואק, יעקב פישער.

הערליכע מוזיק — גלענצענדער באלעט — אויסגעצייכנטע אויסשטאטונג — דעקאראציעס — קאסטיומען. — דיריגענט: דוד בייגעלמאן

בילעטן שוין צו בעקומען אין קאסע פון טעאטער.

צוטרוי פאר בלומס רעגירונג

האט אויסגעדריקט דער פראנצויזישער סענאט

פאריז, 25 (ספ. טעל.)

אויף דער היינטיגער זיצונג פון סענאט האט גענומען א ווארט דער אויסערן־מיניסטער דעלבאס, וועלכער האט, ענטפערענדיג די רעדנער, צווישען אנדערען ערקלערט, אז די רעגירונג זארגט וועגען דער פראנצויזישער זיכערקייט, ווי אויך וועגען דער אינטערנאציאנאלער זיכערקייט. פראנקרייך וועט אונטערשטיצען אלע פארשלאגען וועגען ענטוואפנונג און דער קאנטראלע פון בעוואפנונגען. אויב עס וועט נויטיג זיין, וועט זי ארויסטרעטען מיט א איניציאטיוו.

צווישען פראנקרייך און דייטשלאנד הערשט א ערנסטער שטרייט זייט דעם 7 מערץ, וואס ווערט נאך פארשטארקט צוליב די אינטענסיווע בעוואפנונגען פון דייטשלאנד, וועלכע קיינער בעדראהט נישט. דייטשלאנד איז בעגאנגען א פעהלער ארויס רופענדיג דעם דאזיגען שטרייט. קאנצלער היטלער האט ערקלערט, אז ער האט נישט קיין שום טעריטאריאלע פרעטענסיעס און אז קיין איינער פון אונזערע ביידע לענדער דארף נישט זיין קיין ריכטער פון דער אנדערער מלוכה. אונזער שטרייט לאסטעט אויף גאנץ אייראפא. דייטשלאנד האט נישט גע־ענטפערט אויף די פראגען, וועלכע מען האט איהר אייגענטליך געשטעלט נאך מיט צוויי יאהר צוריק. מיר קענען נישט מסכים זיין דערויף, אז דער פרינציפ פון געגענזייטיגער הילף זאל פעפליכטען נאר אין געוויסע געאגראפישע טיילען פון דער וועלט. עס האנדעלט זיך אין פעראייניגטע כחות. זערע קאנצעפציעס אויב דער דייטשער ענטפער וועט נישט בעפרידיגען, וועלען מיר מוזען אויס־פארשען דאס פראבלעם צוזאמען מיט די לאקארנא־מלוכות.

נאך דעלבאס'ס רעדע האט גענומען א ווארט סענאטאר מילעראן, וועלכער האט אנגעוויזען, אז עס איז נישט פארהאן קיין שום פראנצויזיש־דייטשע פראגע עס איז נאר פארהאן א דייטשע סכנה, וואס בעדראהט גאנץ אייראפא.

מילעראנען ענטפערט פרעמיער בלום, וועלכער זאגט זיך ארויס פאר קאלעקטיווער זיכערקייט. דאן האט דער סענאט מיט א מעהרהייט פון 185 שטימען געגען 58 אויסגעדריקט צוטרוי דער רעגירונג.

—*×*—

גרויסע אוואנטורע אין שאדעק

פערוואונדעט דריי פאליציאנטען

שעראדז, 25 (ספ. טעל.)

פון שאדעק מעלדעט מען: אין די אוועגד שעה'ן איז אין געשעפט פון דעם תבואה־סוחר פיסטשטשינסקי געקומען דער בעקאנטער אין דער געגנט שטאט אוואנטוריסט און גוב יאן טאראשעווסקי. פיסטשטשינסקי האט ארויסגערופען פאליציי, וועלכע האט טאראשעווסקין ארעסטירט. טאראשעווסקי האט געשטעלט א פערביסענעם ווי דערשטאנד און דער פערזאמעלטער המון האט זיך בעמיהט איהם אפצושלאגען. טאראשעווסקי ער מוטיגט דורך דער האלטונג פון המון האט אין א געוויסען מאמענט ארויסגעריסען דעם באג נעט פון עלטסטען פשאדאווניק זעזאק און מיט גאנצען כח איהם ארייגעשטאכען אין פוס. פון המון האט זיך א שאט געטון א האגעל שטיינער אויף דער פאליציי. עס זענען פערוואונדעט געווארען דער עלטסטער פאליציאנט סטארטשעווסקי און דער פאליציאנט טאמטשאק.

בכדי אויסצומיידען ערנסטע פאלגען האבען די פאליציאנטען אפגעלאזט טאראשעווסקין. באלד איז אבער פון שעראדז אנגעקומען פאליציי מיט קאמיסאר פון דער פאוויאטאווער פאליציי לעשטשינסקי. עס איז אויך אנגעקומען דער וויצע סטאראסטע אייכבלאט. טאראשעווסקין האט מען ווידער ארעסטירט, ווי אויך צוויי אנדערע אנ־טיילנעמער אין געשלעג.

אויסגעלאסטעטע באנקעס

פון אינוועסטיציע־פאנד

ווארשא, 25 (טעלעפאניש)

דער אמט פון מלוכה־חובות מעלדעט, אז דעם 25 יוני 1936 זענען אויסגעלאסטעט געווארען די באנקעס פון אינוועסטיציע־פאנד. וואס האבען די נומערען 5809, 23665, 26655, 27575, 31614, 32770 און 35956

בעאונרוהיגונג אין פראנקרייך

צוליב די איטאליענישע וויזיטען אין דייטשלאנד

פאריז, 25 (ספ. טעל.) די ידיעה, אז קיין בערלין איז אנגעקומען דער שעף פון איטאליענישען לופט־וועזען, גענעראל וואלע, האט ארויס געריפען א געוויסע בעאונרוהיגונג אין דער פראנצויזישער פרעסע, וועלכע בעטאנט, אז דער וויזיט איז א רינג אין דער קייט פון די וויזיטען פון איטאליענישע פאליטישע פערזענליכקייטען אין דייטשלאנד.

אכטונג, לעזעריעס

פון ווישבאווא־גורא, סטרוזשעוו און קראשעוו!

דעם

„נייעם פאלקסבלאט"

קען מען בעקומען יעדען טאג 7 אינדערפריה ביים צייטונגס־פערקויפער יאמניק, ווילא קאוואלי, געגענאיבער דער קלאָרניע.

רעדע פון סען. טראקענהיים אין סענאט

סענאטאר טראקענהיים

ערקלערט, אז ער וועט זיך אפהאלטען פון שטימען ער מאטיווירט זיין שטעלונג אזוי ארום:

ביים אנהויב פון דער לויפענדער קאדענץ — ביי דעם אידעטישען פארשלאג וועגען פולמאכטען פאר דער רעגירונג האבען די פארשטעהער פון דער יודישער בעפעלקערונג געשטימט געגען די פולמאכטען ווייל מיר זענען געווען איבערצייגט, אז די רעגירונג וועט אין א גלייכער מאס זארגען פאר דער זיכערקייט און עקזיסטענץ־מעגליכקייט פון דער יודישער בעפעלקערונג. אבער לײדער האט די צייט געוויזען דאס פונקט פערקעהרטע, די יודישע לאגע איז פון יענער צייט אן בעדייטענד פערערגערט געווארען, סיי אין דער הינזיכט פון דער זיכערקייט, סיי אין דער הינזיכט פון דער מאטעריעלער עקזיסטענץ.

גענוג אז איך וועל דערמאהנען:

טרוסקאלאסי, אפאטשנא, אדזשיוואל, פשיטיק און מינסק

די עקסצעסען, רויבערייען און הער סיסטעמאטישער באיקאט נעהמען אין די דאזיגע ערטער האנד ביי האנד, און דאס אלץ געשעהט פאר די אויגען און ביי דער זייט פון דער הערשענדער מאכט; וועלכע — אדער זי רעאגירט בכלל נישט, אדער זי רעאגירט צו שפעט...

דערמאהנענדיג

די ערקלערונגען פון די עדות אויפן פשיטיקער פראצעס

וועגען „באיקאט" און „פאיקא". זאגט דער רעדנער: לויט מיין מיינונג איז באיקאט פיל ערגער פון שלאגען, ווייל דער באיקאט רויבט אוועק ביים יוד די מעגליכקייט צו ערנעהרען זיך, זיין פרוי און קינדער, באיקאט ברענגט דעם באיקאטירטען צו א פולשטענדיגער רואין.

און וואס הערען מיר פון א מאסגעבענדער קוועלע, אז שלאגען יודען טאר מען נישט, דאגעגען מעג מען פיהרען אן עקאנאמישען קאמף מיט זיי.

א פאליציי־קאמענדאנט וואס אגי טירט פארן יודען־באיקאט.

סענאטאר טראקענהיים דערצעהלט דאן פאלגענדען פאקט:

דעם 1טען אפריל ה. י. האט דער פאליציי־קאמענדאנט פון אדזשיוואל זיך אנגערופען צו א פויער, וואס האט געוואלט קויפען א היטעל ביי א יוד: „קויפט נישט ביי יודען, ווייל זיי האבען סחורות פון געגנוצטע מאטעריאלען, און מ'קען זיך פון זיי אנשטעקען מיט א קראנקהייט. קויפט בעסער ביי א קאטאליק". וואס וועט איצט דער קאמענדאנט זאגען ווען ער האט היטער זיך די אינטערפעלאציע פון פרעמיערס ווערטער? — נישט שווער צו פער־שטעהן.

פאלעמיזירענדיג מיט די פארוואורפען פון פיל מאכטען רעפערענט און סיים, אז יודען בילדען א ציפערמעסיגן פראצענט אין די אזוי־גערופענע „פרייע פראפעסיעס" און אז אין האנדעל וואו יודען מאכען בלומרשט אויס 80 פראצענט שפילן יודען נישט קיין נעווינשטע ראליע; אנווייזענדיג אז יודען זענען געצוואונגען זיך צו פערנעהמען, הויפטזעכליך מיט די פרייע פראפעסיעס. ווייל צו קיין אנדערע צווייגען פון דער ווירטשאפט לאזט מען זיי נישט צו — זאגט סענאטאר טראקענהיים:

— גיט אונז די מעגליכקייטען און איהר וועט זיך איבערצייגען אז אין משך פון בלויז עטליכע יאהר וועט פארקומען אן איבערשיכטונג אין די בעשעפטיגונגען פון די פוילישע יודען, והא ראיה: דער לעבעדיגער ביישפיל פון

אויפבויען די יודישע היים אין א"י

די יודען ארבייטען דארט אין דער לאנדווירט־שאפט, ביי די שאסעען, וועגען, באהנען, נישט איין יודישער דאקטאר, אדוואקאט האט אין א"י גע־ווארפען זיין פראפעסיע און געווארען א טעוועגלי־כער ארבייטער. און דאס זענען על פי רוב עמי־גראנטען פון פוילען!

דער דאזיגער ביישפיל בעווייזט דאך גאנץ קלאר אז ביי ענטשפרעכענדע בעדינגונגען זענען יודען א שעפערישער און קאנסטרוקטיווער עלעמענט אין אלע הינזיכטען.

די יודישע דיסקוסיע אין ענגלישען פאר לאמענט און די יודישע דיסקוסיע אין פוילען

דער צופאל האט געוואלט, אז גלייכצייטיג מיט דער איצטיגער דעבאטע אין אונזער פארלאמענט קומט פאר א דיסקוסיע אין ענגלישען פארלאמענט וועגען פאלעסטינא־פראבלעם. סיי דער קאלאניען־מיניסטער און סיי די פארשטעהער פון אלע ענגלי־שע גרופירונגען האבען געטאדעלט די אראבישע כאבאטאזש־אקציע און סימפאטיע פאר יודען. איך האלט פאר נעוואונשען צו ציטירען דא איין זאץ פון דער רעדע, וואס ס'האט דארט געהאלטען לאיד האושאר:

„ענגלאנד איז פעראינטערעסירט געווען אין א לעבעדיגער הילף, און דאן האט זי בעשלאסען צו ער־ווערבען זיך די סימפאטיע און צוזאמענארבייט פון דער בעוואוסטער רעסווערטער און זעהר זעלטענער געמיינשאפט וויי ס'זענען ביי יודען אין דער גאנצער וועלט".

זעהר כאראקטעריסטיש איז דער פאקט, וואס געגען די יודען איז ארויסגעטרעטען בלויז איין דעפוטאט — א קאמוניסט. דאס איז, אלזא, א בולטע הכחשה צו די בעהויפטונגען פון דעמ. וואגנער וועגען די ענגע פערבינדונגען צווישען יודען און קאמוניסטען.

אפהאלטען זיך פון שטימען

סען. טראקענהיים ענדיגט זיין רעדע מיט פאל־גענדע ווערטער:

„איך גיב זיך אפ א חשבון אז די פולמאכטען פארן פרעזידענט זענען ביים איצטיגען מאמענט א מלוכה־נויטווענדיגקייט. אבער דאך, צוליב דער איצטיגער לאגע פון די יודען אין פוילען, און וועל־כען זיי האבען נישט די גאראנטיע פאר זייער עקזיסטענץ און פערמעגען, ווי אויך ביי דעם מאנגעל פון אן ענערגישער שטעלונג מצד דער רעגירונג אין דעם קאמף געגען דער סיסטעמאטיש געפיהרטער אנטיסעמיטישער העצע — בין איך געצוואונגען זיך אפצוהאלטען פון שטימען".

צום סוף אפעלירט דער רעדנער צו דער רעגירונג זי זאל א סוף מאכען צו די אנטי־יודישע געשעהענישען.

רעדע פון סענאטאר פראפ. שאר אין סענאט

ביי דער דיסקוסיע וועגן פולמאכטען פאר דער רעגירונג

נעכטען האבען מיר שוין געבראכט בקיצור די רעדעס פון פראפ. שאר און טראקטענהיים מיטוואך אין סענאט.

איצט ברענגען מיר די דאזיגע רעדעס אויס־פיהרליך.

פראפ. שאר האט געזאגט:

הויכער סענאט!

די פראגע פון פולמאכטען פאר דער רעגירונג איז

א פראגע פון צוטרוי.

די ברייטע פולמאכטען וואס די רעגירונג פערלאנגט קאנען זיך שטיצען נאר אויף א פולשטענדיגען און אומבעדינגטען צוטרוי און גלויבען לגבי די וואס איבען אויס די מאכט, און דא ענטשטעהט די פראגע:

צי קאן די יודישע פארשטעהערשאפט האבען צוטרוי צו דער רעגירונג?

צי קאן זי, נאך די לעצטע איבעראל בעסאלצט פאר־פאלען, דערמאנענדיג זיך אן די אומשולדיגע קרבנות פון די דאזיגע געשעהענישען, קוקענדיג אויף די פער־פייניגטע פנימער פון די בעהראהטע יודישע מאר־סען — צי קאן זי ארויסווייזען צוטרוי דער רעגי־רונג און געבען א פאזיטיווען אויסדרוק צו איהר גלויבען?

נישט אין קאלטע בעטראכטונגען און אין פאלי־טישע קאלקולאציע האבען מיר געזוכט אן ענטפער אויף דער פראגע, נאר

אין אונזערע צעוועהטאגטע הערצער

און נישט אין מאקסימישער אויסרעכנונג, נאר אין העכצליכער קוואהל איז געבוירען געווארען אונזער ענטפער: „נאן פאסומוס". מיר קאנען נישט כסדר מסכים זיין אויף אלץ, וואס עס געשעהט מיט אונז און וואס מ'טוט געטענאיבער אונז. מיר קאנען נישט שענקען קיין צוטרוי א רעגירונג ווען די עלע־מענטארע זיכערהייט פון אונזער לעבען און פערמע־גען ווערט ייערען טאג אונטערגעבראכען און כסדר בעדראהט, ווען

אלץ וואס איז אונזער, איז אויסגע־שטעלט אויף פערפאלגונג און שענדונג.

אין משך פון פיל יאהרען איז אונזער בע־ציהונג צום רעזשים געווען פאזיטיוו, היינט זע־נען מיר שוין שטעהען געבליבען ביים ראנד פון אונזער פשרה'דיגקייט און פון אונזערע מיי־לער רייסט זיך ארויס א געשריי פון פראטעסט געגען די עקסטערמינאציע־שטרעמונגען, וואס פערשפרייטען זיך איבערן לאנד מיט א כסדר שטייגענדער קראפט און לויידער אויך מיט א כסדר שטייגענדער ווירקזאמקייט

מיר קאנען נישט שטימען פאר די פול־מאכטען,

אפילו ווען מיר וואלטען דאס נאך אזוי שטארק געוואלט. מחמת די סיטואציע, אין וועלכער מיר זענען אוועקגעשטעלט געווארען, צווינגט אונז צו דעמאנסטרירען אונזער קריוודע, צו שיל־דערען פון דער פארלאמענטארישער טריבונע

די פאטאלע לאגע פון דער יודישער בעפעלקערונג

אויפמערקזאם צו מאכען אויף דער סכנה וואס רוקט זיך אן אויף אונז.

לגבי דער יודישער בעפעלקערונג ווערט גע טריבען א סעזאן - פאליטיק, ווען מ'דארף, שליסט אפילו די ענדעציע אן'אוגאדא מיט די יודען: אבער ווען עס לאזט זיך, מיאוסען זיך נישט אפילו די אזוי גערופענע ליבעראלע און דעמאקראטישע קרייזען מיט באיקאט- און־עקסטערמינאציע לאזונגען, ווען ס'איז נויטיג פראקלאמירט מען אין פייערליכע אקטען

פאפירענע גלייכבערעכטיגונג.

אבער ווען מ'קאן נאר — שליסט מען פאר אונז דעם צוטריט און מ'שטעלט אונז מחוץ למחנה.

איצט הערשט לויידער, א פאטאלער פאלי־טישער סעזאן פאר אונז. אזא מין סעזאן קאן מען דערקענען לויט צוויי סימנים — פון אונטער דער ערד וואקסען ארויס תלמוד - קענער און אויף דער ערד ענטשטעהען טעאריעס וועגען דעם יודענטום. ווארום אויך דאס שלעכטע האט זיך זיינע פריסטער און די טעאריעס און טע־אריעלעך אין דער וועלט בעהאלטען היינט אין זיך די גרעסטע שענדליכקייטען.

מיר וועלען מיט די דאזיגע פאלשע פריסטער קיין וויכוחים נישט פיהרען. דערצו איז נויטיג דער גוטער ווילען מצד דעם געגנער, אבער מיר מוזען אויפהויבען א שטים פון

פראטעסט געגען דער לעסטערונג און בעליידיגונג פון די יסודות פון אונזער רעליגיע.

וואס קומט איצט פאר איבערן לאנד, דאס גע־שעהט עפענטליך, צירקולירט איבערן לאנד אין טויזענדער דרוק־זאכען און איז געווארען די ספעציאליטעט פון בעזונדערע שמאטע־בלעט לעך און די בעליבסטע טעמע פון דער פרעסע פון א געשטימטען לאגער.

און הנם דאס אפשפעטען פון א רעליגיע ווערט דורכן געזעץ בעטראכט אלס שטראפ־בארע טאט, קומען די זאכען פאר שטראפלאז, אויב זיי בעציהען זיך בלויז אויף דער יודישער רעליגיע. די אויפזיכטס - מאכט טאלערירט די שענדליכע בעליידיגונגען פון אונזער דת און טוט פון איהר זייט גארנישט, כדי צו אונטערדריקען די דאזיגע פראקטיקען און בעשיצען אונזערע הייליגסטע רעליגיעזע געפיהלען, אונזערע גלוי־בונגען און מאראלישע פרינציפען פאר אנ־עפענטליכער בעליידיגונג.

די טעאריעס וועגען דעם יודענטום, וועלכע וואקסען ווי שוואמען נאך א רעגען, זענען זיך אפט סותר איינע די אנדערע, אבער זיי האבען איין מהות — אז

„אין אלץ אין דער וועלט זענען שולדיג די יודען"

דאס איז די גוט בעקאנטע מידה פון בעלעגען הולדיגונג פאר דער צניעות מיט דער הילף פון שקר. וועלענדיג אטאקירען די יודען, מוז מען זיי צו דעם צוועק ערקלערען פאר שולדיג. דאן הערט אויף די קריוודע צו זיין א קריוודע, און ווערט א פערדינטע שטראף. אזוי ארום זענען ענטשטאנען די פערשידענע פארווארפען גע־גען דער יודישער געזעלשאפט. אמאל אז זי איז נוטה צו קאמוניזם, א צווייט מאל אז זי איז דער אוואנגארד פון אלוועלטליכען קאפיטאליזם; א־מאל, אז זי שטעקט אין רעליגיעזער פינסטער־קייט, א צווייט מאל אז זי קלעבט אן דער פריי־דענקעריי און גאטלאזיגקייט; אמאל, אז זי אי־בערפילט דעם האנדעל און די אינדוסטריע, א צווייט מאל א זי שאפט אן איבערוואוקס אין די פרייע בערופען

אט איז בלויז א קליין בינטעל פון די טעא־ריעס וועגען יודען. וועלכעס וואלט געקאנט נאך פילפאך פערגרעסערט ווערען, ווייל שטותים זענען וועגען דער טעמע פראדוצירט געווארען פיל. בעזונדערס פערשפרייט איז

די לעגענדע וועגען „יודישען קאמוניזם",

אין וועלכער ס'גלויבען אפילו מענשען פון וועל־כע מ'וואלט געמעגט ערווארטען אביסעל מעהר קריטיציזם. איך וויל נישט לייקענען, אז צווי־שען די קאמוניסטען זענען פארהאן אויך מיטגלי־דער פון דער יודישער געמיינשאפט אבער אין וועלכער געמיינשאפט זענען היינט נישטא קיין קאמוניסטען? אין פראנקרייך האבען די קאמו־ניסטען אפגעהאלטען א וואהל־זיג. אנציהענ־דיג כמעט אנדערהאלבען מיליאן שטימען. דאס גלייכען איז זייער בעזיץ־שטאנד געשטיגען אין בעלגיען, און בעת אין דייטשלאנד זענען נאך פארגעקומען פרייע וואהלען, פלעגט די צאהל פון די קאמוניסטישע שטימען דערגרייכען אין די מיליאנען

אין די דאזיגע לענדער איז דאך דער פראצענט פון יודען א נישטיגער, און זיי האבען שוין נישט געקאנט האבען קיין השפעה אויפן וואוקס פון דעם קאמוניזם, און עס איז בעשיינ־פערליך, אז אויך ביי אונז האבען די קאמוניס־טען בעוויזען אריינצוציהען אין זייער נעץ א געוויסע צאהל אנהענגער צווישען וועלכע עס זענען אויך פארהאן יודען אבער גענוי אזוי ווי עס וואלט געווען אנ'אומזין צו בעהויפטען, א זדי פראנצויזען און בעלגיער זענען קאמו־ניסטען, אזוי איז עס אויך אויף אונזער באדען א ליגנערישע אינסינואציע צו בעהויפטען אז די יודישע געזעלשאפט איז בעזונדערס נוטה צו די קאמוניסטישע איינפלוסען

דער פרעמיער האט געווארפען א ריכטיגע בעמערקונג, אז

דער גרעסטער פערשפרייטער פון קא־מוניזם איז דער הונגער און נויט

דעם דאזיגען אמת קענען מיר בעאבאכטען אויף דער גאנצער וועלט, און אויב מיר זאלען אפילו אננעהמען, אז פערהעלטניסמעסיג שטייט צו צו די קאמוניסטען א גרעסערע צאהל יודען איז דאס א רעזולטאט פון דער גרעסטער נויט און האפנונגסלאזיגקייט, וואס הערשט צווישען דער יודישער בעפעלקערונג פארוואס, די וואס פראפאגירען די לאזונגען פון עקסטערמינירען יודען, ווירקען צוגונסטען פונם קאמוניזם און פערגרעסערען זיינע אנהענגער

דער אנטיסעמיטיזם איז דער פערשפריי־טער פונם קאמוניזם —

אט דאס איז דער זין פון דעם פראצעס וועלכען מיר זעהען און ווען מיר יודען שטעלען זיך אקע־גען דעם אנטיסעמיטיזם, בעקעמפען מיר דער־מיט אויך דעם קאמוניזם

איך שטעל פעסט, מיט נאכדרוק פון דער דא־זיגער הויכער טריבונע, אז מיר אלס יודען שטע־לען זיך אקעגען דעם קאמוניזם און מיר אפרא־בירען אלע מיטלען פון קאמף, וועלכע די מלוכה וועט אונטערנעהמען מיטן צוועק צו בעקעמ־פען דעם קאמוניזם, און אויב מען שטרעבט ווירקליך דערצו, אז עס זאל בעקעמפט ווערען די קאמוניסטישע דיווערסיע און עס זאלען א־רויסגעריסען ווערען פון איהר אויך די יחידים, וואס רעקרוטירען זיך צווישען דער יודישער געזעלשאפט, קאן דאס דאזיגע ציל דערגרייכט ווערען נאר דעמאלט ווען דער אנטיסעמיטיזם וועט בעקעמפט ווערען מיט דיזעלבע מיטלען ווי דער קאמוניזם, ווייל די צוויי ערשיינונגען שטעהען אין צוזאמענהאנג פון א סיבה און א רעזולטאט

דער רעדנער שטעלט זיך דאן אפ בעזונדערס אויף דער לאזונג פונם פרעמיער —

„עקאנאמישער קאמף — אדרבה".

איך ווייס נישט — זאגט ער — וואס דער פרעמיער האט דערמיט געמיינט אבער מיר ווייסען אלע, אויף וואס פאר א באדען די ווערטער זענען געפאלען און ווי זיי זענען פערשטאנען און געדן אויפגענומען גע־ווארען. די דאזיגע פאקטען זענען פאר אונז וויכטי־גער ווי די אונטערזוכונג פון דער כוונה. וואס בעד־ראלט זיך אונטער דעם מיסטישען ווארט „אווושעם" בפרט אז ביז איצט איז קיין מאסגעבענדע אויפקלע־רונג נישט געקומען, די יודישע געזעלשאפט האט מיט טיפער בעאונרוהיגונג אויפגענומען די דאזיגע אזוי פעראינפאכטע פארמול אין בעצוג צו יודען — אין א מאמענט ווען דער עקאנאמישער קאמף מע־גען יודען האט אנגענומען אזעלכע ברוטאלע און שאר־פע פארמען, און א מאמענט ווען אויפן פארען פונם דאזיגען צעשטערטען קאמף צעשפרייט זיך פאר דער יודישער בעפעלקערונג די שווארצע פערספעקטיווע פונם מארגען און מיר וואלטען געהאט גיכער א רעכט צו ערווארטען פון דער רעגירונג ווערטער פון טרייסט און ערמוטיגונג.

איך דערמאן מיך נישט אז א פרעמיער זאל אַ־מאל ערטעץ־וואו האבען ארויסגעזאגט אזעלכע ווער־טער וועלכע אפראבירען דעם קאמף, אפילו ווען בלויז דעם עקאנאמישען קאמף, צווישען די בירגער פון איין מלוכה, וואס פאר א ווערט האט דער צוגאב

„אבער קיין שום קריוודע".

וועלכע לאזט זיך איבערהויפט מיט דעם ערשטען טייל פון דעם זאץ נישט פערבינדען. שוין אין דעם עצם בעגריף קאמף בעהאלט זיך די קריוודע פון דעם וואס ווערט אין דעם קאמף צעבראכען, איז דאך א קאמף איבערהויפט אומדענקבאר אהן עמיצענס קריוודע, אהן דער בענוצונג פון געוואלד און איבער־מאכט.

עקאנאמישער קאמף האט קיין שייכות נישט מיט נארמאלער קאנקורענץ. אין דער קאנקורענץ זענען אלע גלייכבערעכטיגט. און עס ענטשיידען די פאך־קענטעניש, די פעהיגקייט, ארבייטזאמקייט און ערהר־ליכקייט. אין קאמף ווירקען אבער די אלע פאקטארען פאר דער ברוטאלער קראפט פון דער פויסט.

מיר ווייסען וואויל

ווי דער „אווושעם" זעהט אויס אין דער פראקטיק.

דער קאמף ווערט געפיהרט וועגען אנ'ארים יו־דיש סליטעל אין א פערווארפען שטעטעל, וועגען א שטעל אויפ'ן מארק אדער וועגען דעם רעכט צו הויזירען, דער המון ווייסט נישט פון קיין חכמות, אויב דער פרעמיער זאגט און סיים „אווושעם", דאן הערט ער לויזירט דאס דער המון אזוי ווי די ווהעוגפרעסערישע פרעסע הייסט איהם. און דא ענטשטעהט די פראגע

וואו איז די גרעניץ צווישען קאמף און אנארכיע?

צווישען עקאנאמישען קאמף און זייהען טומעל און איפערייצונג, צווישען דעם מין עקאנאמישען קאמף און פאגראם? עס הויבט זיך אן פון באיקאט און עס ענדיגט זיך מיט ברעכען שויבען, דעמאלירען קראמען, רויבען פרעמד פערמעגען, אונטערצינדען הייזער, פערמיסען אומשולדיג בלוט.

עס ענדיגט זיך מיט פשיטיק און מינסק - מאזאוויעצק.

און די יעדות אינם פשיטיקער פראצעס, וועלכע האבען אויף דער פראגע פונם געריכט, וואס איז אזוינס באיקאט? — געענטפערט — „א געשלעגן" (בא־קא). האבען גע־דאפען אין מאמע פינטעל אריין, אויב עס האנדעלט זיך וועגען דער מאסען פסיכיק

דער דאזיגער קאמף וועקט ביי דער יודישער בע פעלקערונג שודער און פערצווייפלונג, און אויב דער פרעמיער ווארפט א לאזונג פון „אווושעם" — בעד דייט דאס די גרעסטע געפאהר פאר דעם 3 א האלב־מיליאניגען יודישען קיבוץ.

דער קאמף נעגען אונז, נעגען אונזערע ווירט־שאפטליכע פאזיציעס הויערט נישט פון היינט. אבער זינט עטליכע יאהר ווערט ער געפירט מיט א ברוטא לער קאנסעקווענץ און ווערט אונטערגעהעצט דורך דער אנטיסעמיטישער פרעסע און אניטאציאנען, וואס פאראזיטירען אויף דער פונסטערניש און ערה פון די מאסען. און אויב זי בעקומט איצט די אפראבאטע פון דער רעגירונג, קאן זי פיהרען צו א פולשטענדיגער עקסטערמינאציע פון דער יודישער בעפעלקערונג.

צי וועט אונזער אונטערגאנג זיין א זיג פון דער פוילישער מלוכה?

אט דאס איז א גרויסע פראגע, צי די ווירטשאפטליך אזוי שוואכע פוילישע מלוכה קאן זיך ערלויבען או 10 פראצענט פון איהר בעפעלקערונג וועלכע לעבען זינט זיבען דורות אויף דער דאזיגער ערד, זאלען ווערען ארויסגעשליידערט פון זייערע ארבייטס־וואר שטאטען און בערויבט ווערען פון זייער שעפערישען אנטייל אין דער ווירטשאפטליכער ענטוויקלונג פון דער מלוכה, איך וואג צו בעהויפטען אז

יודען זענען אין משך פון דורות תמיד געווען א פאזיטיווער פאק טאר אין דער ווירטשאפטליכער ענטוויקלונג פון פוילען

א גאנצע ריהע פריווילעגיען, וואס יודען האבען בעקומען אין 16. און 17 יאהרהונדערט בעשטעטיגען אויסער יעדען ספק די פערדינסטפולע ראל פון יו־דען אין פוילענס געשיכטע. עס איז נישט אמת די בעהויפטונג וואס איז ארויסגעזאגט געווארען (דורך דעפ. שיקארסקי, אין סיים — רעפ.) אז פוילען האט א שלעכטען האנדעל דערפאר ווייל יודען פערנעהמען מכלומרשט 80 פראצענט פונם פוילישען האנדעל שוין נישט רעדענדיג וועגען דעם, אז די ציפערן זע־נען געפעלשט — ווייל יודען מאכען אויס נאר 60 פראצענט פונם האנדעל אין פוילען — בעווייזען די אביעקטיווע פארשונגען, אז

דער יודישער האנדעל האט געשא־פען א בעדייטענדען טייל פון פוי־לענס נאציאנאל־פערמעגען

און האט געלעגט די ווירטשאפטליכע פונדאמענטען פאר דער איינגלידערונג פון פוילען אינם אינטערנא־ציאנאלען האנדעלס־אויסטויש די סיבות פון דעם שלעכטען מצב פונם פוילישען האנדעל זענען די־זעלבע וואס פון דער שלעכטער לאגע פון דער פוי לי־שער לאנדווירטשאפט — די לאנגיאהריגע קנעכט־שאפט וועלכע האט די פוילישע ווירטשאפט אריינ־געקוועטשט אין א פרעמדען ווירטשאפטס־ארגאניזם וואו זי האט זיך נישט געקאנט פריי ענטוויקלען און

Komunikat.

Nie gałki, lecz szyszki Novopin do kąpieli, gdyż jedynie szyszki Novopin dają gwarancję skuteczności, wzmacniają organizm i odmładzają ciało. Żądajcie tylko szyszek Novopin do kąpieli.

אניאגען די דערגרייכונגען פון אנדערע מלוכות.

אויב דער האנדעל אין פוילען איז באמת שלעכט איז די סיבה דערפון וואס

אין דעם ניי־צייטיגען פוילען האט מען נאך נישט דערשאצט די ראל און בעדיי־טונג פון האנדעל און פון סוחר

און דער האנדעלס - עלעמענט געניסט נישט פון דעם גייטיגען שוץ און הילף אין מאנכע ציטען איז זאגאר געווען א אונוויליען צום האנדעל אלס אזעלכען, נישט קיין אנדערער ווי דער איצטיגער וויצע־פרעמיער און דאמאלדיגער האנדעלס מיניסטער קוויאטקאווסקי, שרייבט אין זיין בוך „דער ווירטשאפטליכער פארט־שריט" (1928): דער אונוויליען פון דער פוילישער עפענטליכער מיינונג צום גאנצען האנדעל אלס אזעל כען האט אנגענומען זאגאר פראקטישע פארמען, וואס דריקען זיך אויס קודם כל אין נאכגעבען דאס בעדערפעניש אין וועלכער עס איז הילף, למשל, קרעד דיט פארן האנדעל, וואס איז נישט אומיטעלבאר פערבונדען מיט דער פראדוקציע".

עס איז אויך נישט אמת (וואס ה' שקיארסקי האט בעהויפטעט — רעפ.) אז אין פוילען בילדען די יודען בלויז 1 פראצענט פון דער ארבייטערשאפט אמת איז, אז דער דאזיגער פראצענט מאכט אויס 6,8 צווישען די ארבייטער און כאלופניקעס (אין שטאט און קארף צוזאמען), און לויט דער צעהלונג פון יאהר 1921 מאכען אויס די בערופליך טעטיגע ארבייטער און כאלופניקעס צווישען יודען — 22.2 פראצענט, אויב ס'איז אזוי קליין דער אנטייל פון יו־דען אין פשוטער ארבייט, איז עס דערפאר, ווייל דער יודישער ארבייטער ווערט נישט צוגעלאזט נישט בלויז צו דער ארבייט אין פריוואטע אונטערנעהמונ־גען, נאר אויך נישט אין מלוכהשע אונטערנעהמונ־גען, או יודען מאכען אויס א בעדייטענדען פראצענט אין די פרייע בערופען, דאס נויטיגט זיך דאך נישט אין קיין בעזונדערער אויפקלערונג, ווען דער יודי־שער יוריסט, אינזשעניער אדער אנדערער אינטעלעק טועלער ארבייטער ווערט נישט צוגעלאזט צו קיין שום מלוכה'שען אדער קאמונאלען פאסטען.

דער וועג צו פוילענס וואוילשטאנד און גרויסמאכט־ שטעלונג

פיהרט נישט איבער דעם קאמף מיט די מיט וועלכע דער געשיכטליכער גורל האט פוילען פערבונדען און אין משך פון לאנגע דורות לעבט מען מיט זיי צוזאמען אויף דערזעלבער ערד, מיט די, וועלכע האבען גע טיילט מיט פוילען ליכטיגע און פינסטערע טעג. א היינט דעם דאזיגען היסטארישען געזיכטספונקט פאר־הערט אויך די איצטיגע לאגע פון פוילען א סטא־ביליזאציע פון די אינערליכע פערהעלטענישען, וואס עס קאן נישט געשעהן אין אנ'אטמאספערע פון אונ רוה און קאמף.

פוילען קאן געהויבען ווערען דורך א ברייטער רעאליזירונג פון דער אגראר־רעפארם. פוילן קאן זיך קרעפטיגען דורך א ברייטען ענטוויקלונגס־פלאן פארן האנדעל און אינדוסטריע, אבער די אונטער־דריקונג פון געוויסע בעפעלקערונגס - שיכטען און די עקסטערמינאציע - פאליטיק לגבי יודען מוז נאר שאדען ברענגען דעם לאנד, אריינשווימען די בעפעל קערונג אין נאך א טיפערען דלות.

די יודישע בעפעלקערונג איז געוויס גרייט מיטצו־ארבייטען ביי דער מאביליזירונג פון די ווירטשאפט־ליכע כוחות פון לאנד אבער זי מוז האבען דאס בעד וואוסטזיין אז זי איז נישט קיין אביעקט פון קאמף נאר א סוביעקט פון מיטשעפערישער ארבייט פארן וואוילשטאנד און אויפבליה פון דער מלוכה. צוגלייך מיט אלע אנדערע בירגער.

מיר זענען געגען די פולמאכטען

ווייל מיר פיהלען זיך בעדראהט אין אונזער קיום אין אונזער זיכערהייט. אין אונזער בירגערליכער ווירדע. און מיר זעהען נישט אין דער פאקטישער שטעלונג פון דער רעגירונג קיין ענטשלוס צו פערבע־סערן אונזער לאגע מיר פערווארענען זיך אבער, אז אונזער אפאזיציע איז נישט געגע אין קיין שום זאך דער פראגע פון דער מלוכה - פערטיידיגונג און ווען דאס וואלט געווען פארמעל מעגליך, וואלטען מיר דעם טייל פון די פולמאכטען געשטיצט אהן בעזונדערע נישען, פאר דער מלוכה - פערטיידיגונג זענען מיר גרייט צוזאמען און צוגלייך מי אלע בירגער צו ברענ־גען אלע קרבנות און געבען פון זיך אלץ, וואס ווערט זיין נויטיג.

אויפן אפעל פון משה. מאלשעווסקי מוז איך ענט פערען, אז לוידער, צוליב דער טרויעריגער ווירקליכ קייט, קאנען מיר מיט א ווערטאג אין הארץ נישט פאלגען דעם דאזיגען אפעל, און איך ספעציעל אלס גייסטליכער פיהל איך נאך טיפער דאס וואס איך זעה פאר מיר.

די שטורם־אטאקע

טעאריע און פראקטיק פון פוילישען אנטיסעמיטיזם

פון ישעיה אוגער

מיר שטעהען היינט, זייט וואכען און חדשים, אונטער א קאנצענטרירטען פייער פון פוילישען אנטיסעמיטיזם. מען באמבארדירט אונז פון אלע זייטען מיט א פערביסענקייט און סאדיזם, ווי מ'האט עס נישט געזעהען ביז אהער. על כל פנים קיינער געדענקט נישט, ווען די יודען־שנאה אין פוילען זאל זיך האבען פונאנדערגעגאסען אין אזא מעכטיגער כוואליע איבער'ן לאנד ווי היינט — א כוואליע, וואס רייסט מיט זיך מיט אבסאלוט אלץ און אלעמען:

— די ברייטע פאלקס־מאסען און די פוילישע געזעלשאפט, די פויערים און די אינטעליגענץ, די ארבייטער און די סוחרים־וועלט, דעם הויז־וועכטער און דעם סיים־דעפוטאט.

אלע, יעדער קלאס און שטאנד קען מען זאגען, יעדער ענדעק אדער ענדעקיש־געשטימטער, די ענדעקישע סאנאציע און די סתם־פאטריאטען, וועלכע האבען מורא דורך זייער אביעקטיווער, אומפארטייאישער בעציהונג צו דער יודען־פראגע זיך צו קאמפראמיטירען אלס נישט לאיאלע פאליאקען — אלע נעהמען זיי א אקטיוועך אנטייל אין דער אנטי־יודישער קאמפאניע, אין דעם „ארויסשטויסונג־פראצעס", אין דער באיקאט־אקציע, אין דער „הוושא אויף יודען!"־ארגיע.

מיט איין ווארט:

— א קאנצענטרירטער שטורם־אנגריף אויפ'ן יודענטום און די יודישע רעליגיע, אויף אלע יודישע פאזיציעס אין פוילען.

פון אלע זייטען געהט דער דאזיגער אנגריף, און אלץ געהט אזוי איינהייטליך, קאארדינירט, ציל־בעוואוסט און ציל־זיכער. עס איז איינפאך צו בעוואונדערען די גענויע איינטיילונג פון די ראלען אדער ריכטיגער געזאגט — די שטרענגע ארבייטס־איינטיילונג, פון וועלכער עס איז צו זעהען, וואס פארא ארגאניזירטע כח דער פוילישער אנטיסעמיטיזם איז.

פון איין זייט באמבארדירען אונז כסדר די „טעארעטיקער", די העצער און אגיטאטארען, די „אידעאישע" און מאראלישע נשמה־פערגיפטער. איך מיין — די פרעסע, די פראוואקאטארען און בלבול־מאכער פון די אנטיסעמיטישע העץ־בלעטער, צאהלרייכע פאלקס־פערטרעטער אין סיים און סענאט, כלערליי אנדערע פאליטיקער. די פראפעסיאנעלע אינטעליגענץ, קורץ די מעהרהייט און דער „קערן" פון דער אזויגערופענער געזעלשאפט. זייער עובדא און זייער הויפט־ציל איז:

— אויפצוהעצען די מאסע געגען די יודען. צו מאביליזירען דעם „פאלקס־צארן" געגען די יודישע פרנסות, געגען די יודישע רעכט אויף ארבייט און א עקזיסטענץ־מעגליכקייט.

צו דעם צוועק טוען זיי אלץ, וואס זיי קענען, זיי שרעקען זיך נישט אפ פאר קיין שום נידערטרעכטיגקייטען, ווארפען טאג־טעגליך אויף יודען די געמיינסטע בעשולדיגונגען און בלבולים, און בעמיהען זיך אזוי ארום צו דעוואלוירען, צו ע.ט.־ווערטען דעם יודען אלס מענש און אלס בירגער, צו דערנידעריגען זיין מענשליכען כבוד, זיין רעליגיע, זיין מאראל, ארויסצושטעלען איהם פאר א עקספלואטאטאר און בלוט־זויגער, וואס רייסט ארויס ביים פוילישען פויער דעם ביסען פון מויל.

— מיט איין ווארט צו שטעמפלען איהם פאר א „מינדערווערטיגען" אין זין פון היטלעריסטישען ראסיזם...

דאס איז איין צד, — די „טעארעטיקער", און פון דער אנדערער זייט שטעהען די „פראקטיקער", די פראנט־סאלדאטען, וואס פיהרען אויס די בעפעהלען פון זייערע קאמאנדירען, פערטרייבען יודען פון די מערק, פערכאפען יודישע „סטראגאנעס", בעקעמפען די יודישע „קאנקורענץ" מיט ארטש־קעס און קלאניצעס, מיט העק און פעטארדעס, און פערוואנדלען אזוי ארום די „טעאריעס" און לאזונגען פון זייערע „פיהרער" אין רעאלע ממשות'דיגע מעשים, אין „געשעהענישען" אלא פשיטיק, אדזשיוואל, מינסק־מאזאוויעצק וכדומה.

און מען מוז מודה זיין:

— די ארבייטס־איינטיילונג אויפ'ן „געביט" פון יודען־העצע און יודען־שלאגען איז זעהר פערפעקט, זי קען גאר בעסער נישט זיין.

רומעניען קען היינט מקנא זיין די פוילישע אנטיסעמיטען. היטלער־דייטשלאנד מעג זיך היינט שעמען אין ווייסען האלז אריין לגבי אנדערע ע.־דעקעס; נאך יוליוס שטרייכערס פערשווינדען פון דער ארענע זענען די דייטשען אין פ"ש פון וואלא־גישער יודען־פרעסעריי זעהר אפגעשטאנען און פערגלייך מיט די קאוואלסקיס און קא טשאקס, מיט די העצער פון די „ארענדאוויקעס", פון די „דוע־ניקס" און די אנדערע „טעארעטיקער" און פאקטישע פאגראמשטשיקעס.

* * *

צוליב אט דעם סטיכישען אויסברוך פון אנטיסעמיטיזם אין פוילען, וואס נעהמט אן דעם כאראקטער פון אן עפידעמיע, פיהלען מיר זיך היינט, פוילישע יודען, זעהר נידערגעשלאגען, פערצווייפעלט, מאראליש צודריקט. די גאנצע טראגיקייט פון אונזער לאגע האט זיך גוט אנטפלעקט אציבר בעת די „פראצעסען" בעת די גרויסע „געשעהענישען" און די אלע „קלענערע" פאסירונגען, וועלכע קומען פאר טאג־טעגליך, וואס ווייזט זיך ארויס?

— אז דער אנטיסעמיטישער סם האט געהאט א געפעהרליכע ווירקונג, מעהר ווי מ'האט זיך פארגעשטעלט, ער האט גרינדליך פערסמט די נשמות פון די איינוואוינער פון שטעטעל און פון דארף.

מ'האט געוואוסט צו ווארפען א לאזונג אונטער די מאסען, א געפעהרליך ווארט: „באיקאט!". און מ'האט זיי איינגערעדט:

— אז דאס איז א נאציאנאלער ענין...

— אז מיט דעם דאזיגען צויבער־שפרוך, ווען ער זאל ווערען א ווירקליכקייט, קען מען פעטירייבען דעם קריזיס, ראטעווען פוילען, דאס פוילישע פויערטום, די פוילישע לאנדווירטשאפט, דעם פוילישען האנדעל...

— אז אין נאמען פון „באיקאט" קען מען זיך אלצדינג ערלויבען...

און וואס דאס „פאלק" האט פערשטאנען אונטער'ן ווארט „באיקאט", האבען מיר זיך דערוואוסט אויפ'ן פשיטיקער פראצעס. מיר די נישט־פשיטיקער האבען זיך ערשט איצט דערוואוסט, ווי מ'טייטשט אויס דאס ווארט, אבער די יודען פון א גאנצער רייהע קליינע שטעטלעך האבען עס געפיהלט „בחוש" געפיהלט אויף זייער אייגענעם קערפער.

נאטירליך האט דאס „פאלק" אויסגעטייטשט די בעדייטונג פון ווארט לויט א עטימאלאגיע, וואס ליגט זיך אויפ'ן שכל:

— „באיקאט" איז „בויקא"... „ביטש"... שלאגען... און וועמען זאל מען שלאגען, אויב נישט די יודען?.. אויב נישט די, וואס מ'הייסט „באיקאטירען"?.. אויף וועלכע מ'רייצט און מען העצט און מען טייטעלט מיט די פינגער?..

אלזא — „באיקאטירט" מען, שלאגט מען... דאס דאזיגע ווארט אין זיין טאפעלטער בעדייטונג איז היינט געווארען דער סימבאל פון אונזער טראגעדיע אין פוילען.

דער פראקוראר און אדוואקאט שומאנסקי האבען געזאגט אויפ'ן ראדאמער פראצעס:

— אז פשיטיק איז געווען א טראגעדיע, מ'האט דא געטרעטען מיט די פיס די פוילישע קולטור.

און מיר קענען נאך צוגעבען:

— אז עס איז געווען די טראגעדיע פון פוילישען יודענטום, וועלכע האט זיך דא אנטפלעקט אין איהר גאנצער שרעקליכקייט.

און וואס עס פערשטארקט נאך די טראגיק פון אונזער לאגע, איז: קיינער פיהלט אונז נישט מיט. דאס געוויסען פון דער פוילישער געזעלשאפט, פון אנדערען, צווייטען פוילען איז ווי איינגעשלאפען, ליגט ווי אין א היהנער־פלעט און ריהרט זיך נישט. וואו זענען די רעפרעזענטאנטען פון דער פוילישער דעמאקראטיע, פון פוילישען ליבעראליזם, די טרעגער פון די שיינע פוילישע טראדיציעס פון פרייהייט, טאלעראנץ און מענשליכקייט? נישטא היינט קיינער, ווער עס זאל זאגען א גוט ווארט פאר אונז, ווער עס זאל אונז נעהמען אין שוץ. נישט אין דער ליטעראטור, נישט אין דער פרעסע און דער פאליטיק און נישט אין עפענטליכען לעבען האט זיך נישט געפונען קיינער, ווער עס זאל האבען דעם מוט זיך אנצונעהמען אונזער קריוודע צו פערטיידיגען אונזערע מענשליכע און בירגערליכע רעכט, אונזער רעליגיע, אונזער קולטור, אונזער כבוד, וואס ווערען געטרעטען מיט די פיס.

זיי האבען אלע מורא, טאמער וועלען זיי זיך קאמפראמיטירען און צוציהען אויף זיך דעם פערדאכט, אז זיי זענען נישט גענוג פאטריאטיש און לאיאל... האבען זיי אנגענומען א פוילען מויל מיט וואסער און שווייגען בעסער.

נישט לאנג איז געפאלען פון דער סיים־טריבונע דאס בעקאנטע „אוושעם־ווארט", וואס איז ליידער געווארען א „געפליגעלט ווארט", א לאזונג, א קאמף־רוף אין געוויסע קרייזען. און געפאלען איז עס ווי א גליהענדיגע קויל אויף אונזער צוועהטאגטען קערפער. היתכן, אין אזא שווערע צייט פאר אונז יודען אין פוילען זאל מען פון אזא הויכער שטעל ווארפען אזא געפעהרליכען לאזונג אין די מאסען? — עס איז מעגליך און אפשר זאגאר זיכער, אז דער רעדנער האט גאר נישט געמיינט אזוי, ווי אונזערע שונאים טייטשען אויס דעם „אוושעם"־לאזונג, ער האט זיך נאר שלעכט אויסגעדריקט.

אבער, בעמערקט ריכטיג אדוו. האנטגלאס — — אונזער פרעמיער האט נישט געהאט דעם מוט פון דער סיים־טריבונע צו קאריגירען די נישט־געלונגענע פראזע און אזוי ארום פערמאכען דאס מויל די, וואס אינטערפרעטירען זי פאלש.

ער האט נישט געהאט דעם מוט, ווייל... ווייל ביי דער אטמאספערע און די שטימונגען, וואס הערשען היינט אין פוילען, איז, מילא געזאגט, זעהר נישט געזונט און נישט־בעקוועם, צו מאכען „קארעקטורען" לטובת יודען און ארויסצווייזען אפילו נאר א שמץ פון סימפאטיע צו זיי...

אדוואקאט שומאנסקי האט אין זיין פערטיידיגונגס־רעדע אין ראדאם אנגעוויזען, אז אין רוסלאנד זענען שטענדיג די בעסטע רוסישע אדוואקאטען, די שטערען פון דער רוסישער אדוואקאטור, ווי מוראמצעוו, קאראבטשעווסקי, אנדרעיעווסקי און אנדערע, אלעמאל ארויסגעטרעטען אויף דער זייט פון די געליטענע יודען, אלס פערטיידיגער פון יושר און גערעכטיגקייט, אלס קעמפער געגען די צאריסטישע פאגראם־מעטאדעס. צו די דאזיגע נעמען וואלט מען געקענט צוגעבען צעהנדליגער אנדערע פון פרייע רוסישע מענער, בעריהמטע שריפטשטעלער, פובליציסטען, פאליטיקער, געזעלשאפטליכע טוער, געלעהרטע און אוניווערזיטעט־פראפעסארען, וועלכע האבען דאזעלביגע געטון — פרייוויליג און מוטיג פערטיידיגט די יודען געגען יעדער עוולה, יעדען אומרעכט, געגען יעדער גזירה אדער בעגרענצונג מצד די צאריסטישע רעגירונגען.

אין פוילען זעהען מיר היינט נישט אזעלכע מענער. זיי האבען זיך אויסגעהאלטען. נאר צוויי עהרווירדיגע רעפרעזענטאנטען פון דעם אנדערען פוילען, געטרייע זיהן פון זייער פאלק און לאנד, האבען איצט אלס פערטיידיגער פון יודען, אלס פירשפרעכער פון מענשליכקייט און גערעכטיגקייט, געהויבען דעם פרעסטיזש, פון פוילען און געוויזען דער וועלט דאס אנדערע געזיכט פון דעם לאנד פון די איידעלסטע טראדיציעס.

— דאס זענען די צוויי בעריהמטע פוילישע פערטיידיגער פראפ. פעטרושעוויטש און אדוו. שומאנסקי, וועלכע טרעטען איצט ארויס אויף דער זייט פון די יודישע בעשולדיגטע אין פשיטיקער פראצעס.

זייערע רעדעס וועלען אויף שטענדיג בלייבען א דאקומענט פון העכסטער מענשליכקייט און איידעלסטער געזינונג.

אבער זייערע רייד דערגעהען ליידער נישט צו די, וועלכע וואלטען זיי געדארפט הערען, צו די ברייטערע שיכטען פון דער פוילישער בעפעלקערונג. די פוילישע פרעסע פערשווייגט זיי אדער ברענגט זיי בקיצור און נעהמט ארויס פון זיי דעם תוך, דעם עיקר.

פונקט אזוי דערגעהען נישט די רעדעס פון אונזערע יודישע פארטרעטער אין סיים און סענאט צו דער פוילישער געזעלשאפט. אויך די דאזיגע רעדעס איגנארירט די פרעסע אדער פטרט זיי אפ אין בעסטען פאל מיט א פאר שורהלעך.

און אזוי הערט נישט די פוילישע געזעלשאפט אונזער וועה־געשריי, הערט קיינמאל נישט דעם אמת, האט קיין אהנונג נישט וועגען אונזערע ליידען, וועגען אונזער נויט, קען נישט אונזער אמתע געזינונג און אונזערע שטרעבונגען. און דאדורך קענען מיר נישט געפונען דעם וועג צו א פערשטענדיגונג.

אין דערזעלביגער צייט אבער האבען די קאוואלסקי'ס א מעגליכקייט צו פערשפרייטען די געמיינסטע אינסינואציעס און כלערליי שקרים און בלבולים אויף יודען, זיי האבען אלע מעגליכקייטען צו העצען און צו אגיטירען און צו פערסמ'ען די נשמות. זיי האבען א גרויסע פרעסע אין זייער רשות, אפילו די אזויגערופענע ליבעראלע פרעסע העלפט זיי מיט דערביי.

דאס פאלק זעהט אונז אלזא געוועהנליך אין דעם ליכט פון די העצערייען און בלבולים פון די קאוואלסקי'ס און „ארענדאוויקס".

און דער סוף איז...

די רייד פון א קאוואלסקי, האט ריכטיג בעמערקט אדוואקאט מארגאליס אויפ'ן ראדאמער פראצעס, האבען א שטארקען רעזאנאנץ, ליידער, געהען אין דער ווייטער וועלט אריין, דערגעהען צום פינסטערסטען המון, און אין רעזולטאט האבען מיר — די פשיטיקס...

און אין אט דעם גראדע ליגט אפשר אמעהרסטען די טראגיק פון אונזער לאגע.

דער שטורם־אנגריף געדויערט ווייטער און וועט אזוי גיך נישט אויפהערען מסתמא.

צי קענען מיר בעקעמפען די יודען־שנאה אין פוילען דורך א ארגאניזאציע, וואס מען לעגט פאר צו גרינדען לויט דעם מוסטער פון „פעראיין צו'ר אבוועהר דעם אנטיסעמיטיזמוס"?—

מיר גלויבען נישט אין דעם ערפאלג פון אזעלכע אונטערנעהמונגען. זיי האבען אלע געהאט א דורכפאל.

אפשר וועט דער אלוועלטליכער יודישער קאנגרעס עפיס קענען אויפטון אין דער הינזיכט. אפשר וועט ער שאפען אן אלגעמיין־יודישע רעפרעזענטאנץ, וואס וועט ווערען א אינטערנאציאנאלער כח און וועט קענען זיך אנטקעגען שטעלען דעם אנטיסעמיטיזם.

דאס איז אבער נאך נישט זיכער. דעם זיכערסטען ערפאלג קען נאר ברענגען:

— א צוזאמענברוך פון היטלעריזם און פאשיזם אין דער וועלט.

אבער דערויף, ליידער, וועט מען לויט אלע סמנים נאך לאנג מוזען ווארטען...

ווער פיהרט אן מיט דער איצטיגער יודן־העצערישער־אקציע?

פון דר. יעקב וויגאדזקי

עס ווארפט זיך אלעמען אין די אויגען פאר די לעצטע יאהרען דער גיכער אויפוואקסען און פערשארפען זיך פון דעם אנטיסעמיטיזם אין פוילען. נאכ'ן טויט פון מארשאל פילסודסקי, ווען די מלוכה מאכט האט פערלארען איהר פעסטען און ווייטזעהענדיגען פיהרער, האט דער אנטיסעמיטיזם, אונטער דער פיהרונג פון דער ענדעקישער ווילדער דעמאגאגיע, אנגעהויבען ארויסצווייזען פון זיין חיה'שער צורה אלע פערשעהנערונגס־מאסקעס, וועלכע ער פלעגט טראגען דער עיקר פאר'ן אויסלאנד. און ס'איז סוף־כל־סוף אריבערגעגאנגען צום אפענעם פאגראם, וואס האט זיך, ווי א פייער, פונאנדערגעפלאקערט איבער גאנץ פוילען... דער דאזיגער פייער האט אגב מיט א העלען ליכט בעלויכטען די ענדעקישע במחילה „קולטור", וועלכע איז שטענדיג געווען אי אנטיסאציאל, אי אנטיקריסטליך, אי א חרפה און א בושה פאר דעם פאלק און פאר דער מדינה, וואו אזא ווילדע גראז וואקסט נאך...

יעדער דענקענדער מענש מוז זיך דאך אבער פרעגען: „פון וואנען האט זיך די דאזיגע שטארקע פערשפרייטונג און פערשארפונג פון דעם פוילישען אנטיסעמיטיזם גענומען" לאמיר זוכען קודם־כל די סיבה דערפון אין דעם סאציאל־עקאנאמישען לעבען פון פוילען, וואו די פערערגערונג, פערשטארקענדיג די אינדיווידועלע קאנקורענץ ביי די תושבים פון לאנד, רופט אזוי אפט ארויס א פערשטארקונג פון דעם פוילישען אנטיסעמיטיזם!

קיין בעזונדערע אויפטרייסלונגען פון דעם ווירטשאפטליכען און סאציאלען לעבען זענען על כל פנים פאר דער צייט נישט פארגעקומען; אמת, דער וועלט־קריזיס און די לאקאלע פוילישע קריזיסען זענען נאך דערווייל נישט ליקווידירט געווארען, אבער די דאזיגע קריזיסען זענען זעלטען וואו אינגאנצען בעזייטיגט געווארען, דער וועלט־קריזיס האט זיך בכלל נישט פערערגערט. ווייטער האבען זיך די מלוכהשאפטליכע ווירטשאפט, די קאמונאלע בעלי־ביתישקייטען נישט פערבעסערט פאר די לעצטע יאהרען, אבער אויך נישט בעזונדערס פערערגערט; איצטער, ווי פריהער, שטייען די אלע בעלי־ביתישקייטען פאר דער דחקות פון מיטלען אויף צו בעפרידיגען די גרויסע וואקסענדע בעדערפענישען; די הוצאות וואקסען און די הכנסות הינקען נאך זיי קיין נאך; דער צו שטארק מיט שטייערן און אפצאהלונגען איבערלאדענער תושב האלט זיך קוים אויף די פיס און פאלט נישט זעלטען אנידער... דאס אלץ איז דאך אבער קיין נייס נישט: אזוי איז דאס געווען און אזוי וועט דאס זיין, ביז די מלוכה און די זעלבסטפערוואלטונגען וועלען זיך נישט אויסלערנען לעבען נאך די מיטלען און צוזאמענשטעלען בודזשעטען נאר לויט די רעאלע הכנסות און נישט נאך די „בעדערפענישען", וואס האבען דאך קיין שיעור נישט!.. איך מוז דערביי בעמערקען, אז די שווערסטע משא פון שטייערן, וואס פאלען דער עיקר אויפ'ן שטאט און אויפ'ן האנדעל, פאלט דאך ממילא דער עיקר אויף דעם יודען!

ווייטער, אויפ'ן רייך־רעליגיעזען באדען קומען דאך צווישען יודען און נישט־יודען אין פוילען בכלל קיינע שום רייבונגען כמעט קיינמאל נישט פאר.. אין דעם אינעווייניגסטען פאליטישען לעבען אין פוילען געפינען מיר דאך אויך קיינע ביזע אדער בכלל קיין בעזונדערע אנטאגאניזמען, וועלכע זאלען שטערען דעם פרידליכען צוזאמענלעבען פון פאליאקען און יודען. אזוי מערקען מיר נישט, אז די געזעצגעבערישע קערפערשאפטען אדער די זעלבסט־פערוואלטונגען זאלען שטרעבען ארויסצורופען עקסצעסען אויף יודען און בכלל א אפ העצע די גאס געגען יודען; פערקעהרט: די גאס רייסט זיך אריין אלץ אפטער אין די דאזיגע אינסטיטוציעס און שלעפט זיי אמאל אוועק נאך זיך אין דעם אומפעראנטווארטליכען געביט פון דער דעמאגאגיע...

ווער אבער העצט אויף די גאס? די ענדעקעס? געוויס ווילען זיי שלאגען קאפיטאל פון די אין פוילען הערשענדע עקסצעסען אויף יודען, אבער זיי האבען דאך דערצו, ווי געזאגט, קיין שום מאטיוו נישט! אפילו די אלע כלומרשטע „בעשולדיגונגען" געגען יודען, וועלכע זיי רוקען ארויס, זענען דאך אלטע פערשימעלטע ליגענס אדער טעותים!.. חוץ דעם איז דאך די פאליטישע לאגע אין דער וועלט בכלל און אין אייראפע בפרט זייער אנגעשטרענגטע, א צו־אנגעשטרענגטע און צו סכנה'דיגע, דאס פוילען זאל זיך גראד איצט פארוועלען גיין אין די וועגען פון דעם צאריסטישען רוסלאנד און פון היטלער־דייטשלאנד, וואס האבען דאך בכלל אין דער גאנצער יודישער מארטירער־געשיכטע געבראכט נאך זיך קאטאסטראפעס פאר די לענדער, וואו מען האט דעם אנטיסעמיטישען פראצעס קולטיווירט אלס א „פאליטיק", וואס דארף דאס לאנד בעגליקען.. געוויס זענען די „ענדעקעס" אויסען צו צווינגען די רעגירונג, דאס זאל דערשטיקען די עקסצעסען אין בלוט פון די בלינדען און ווילדען המון, כדי... „צו פערכאפען די מאכט אין זייערע הענט". געוויס זענען די ענדעקעס נישט קיין גרויסע פאליטישע חכמים, אבער אזוי נאריש, דאס זיי זאלען נישט פערשטיין, אז דער איצטיגער מאמענט איז נישט פאסיק פאר פאגראמען, זענען זיי דאך אויך נישט!..

ווייטער די פוילישע רעגירונגען וועט קיין פערנינפטיגער מענש נישט וועלען בעשולדיגען אין ארויסרופען עקסצעסען. מען קען די לעצטע פוילישע רעגירונגען, וואס האבען נאך דעם טויט פון יוזעף פילסודסקי פערלארען דעם פעסטען, בעוואוסטען און ווייטזעהענדיגען פיהרער, בעשולדיגען אין וואקלען זיך; מען קען זיי בעשולדיגען אין דעם פעהלען פון א פעסטער, קאנסעקווענטער און מוטיגער האנדלונג, אבער, ווי געזאגט, קיינער וועט זיי נישט בעשולדיגען אין ארויסרופען א פאגראם אויף יודען!

נאך דעם אויבענגעזאגטען מוז דאך זיין פאר אלעמען קלאר, אז אין פוילען גופא איז אין היינטיגען מאמענט אפשר דא אזא דעמאראליזירטער און פערלויטישטער דעזארייענטירטער עלעמענט, וואס איז גרייט צו העלפען ביי א פאגראם, וואס אנדערע מאכען, אבער אליין צו נעמען אויף זיך די איניציאטיווע און די אחריות פאר אזא פאגראם — איז נישטא ווער. היינט ווער איז דער ארויסרופער און דער ארגאניזאטאר פון די איצטיגע עקסצעסען אויף יודען אין פוילען?

דער ענטפער ליגט אין דער אלט־יודישער פארמעל: "Js cui prodest" — ... וועמען עס נוצט...

(סוף זונטאג)

פארלאמענטאריזם אין רוסלאנד און אין אייראפא

פון רעא קעניג

געהט עס דערצו, אז רוסלאנד וועט בלייבן די איינציגע פארלאמענטארע מלוכה אין אייראפע ?

ווערליג די שווערע נסיונות — אמתע און אנגעשטעלטע — וואס די פאר פשרפליבענע אייראפעאישע פארלאמענטארע פעלקער מאכען איצט דורך, און ווערליג די רייזיגע שריט, וואס די סאוויעטען מאכען איצט צוריק צו פרייען פארלאמענטאריזם — קענען מיר נאך דערגרייכען אויך צו דער פאראדאקסאלער און אוראנישער סיטואציע: רוסלאנד, וואס האט אין דער מאדערנער וועלט געשאפען דעם „פרעצעדענס" פון דיקטאטארשיפ און איז געווען דער שארפסטער אפאנענט און קריטיקער פונם אייראפעאישען פארלאמענטאריזם, וועט פיסלעכווייז און בהדרגה ווערען א עכטע דעמאקראטישע פארלאמענטארע מלוכה.

און די אנדערע פארלאמענטארע דעמאקראטישע אייראפעאישע מלוכות, וועלכע האבען ביז מיט א פאר יאהר צוריק מיט אזא גרימצארן געשטורמט און געלעסטערט דעם רויטען רוסישען דעספאטיזם, און פארגאסען אזעלכע גרויסע טרעהרען אויף דער אוירמער פרייהייט, וועלכע האט דארט אין רוסלאנד אזא פינסטערע „דאליע" — וועלען אליין מעהר און מעהר פערקנעכטעט און פאשיסטיש ווערען לויט די מוסטערען פון איטאליען און דייטשלאנד, קען נאך קומען צו אזא פאראדאקסאלע סיטואציע אויך ?

אין דער פאליטישער וועלט איז אלעס מעגליך; און ווען גרויסע אינטערעסען זענען איינגעשטעלט אין קאן, וואגט מען צו מאכען די דרייסטעסטע און עקסטרעמסטע פאליטישע עקספערימענטען.

דער אייראפעאישער אזוי געלויבטער דעמאקראטישער פארלאמענטאריזם מאכט איצט דורך אפשר, און פאר אונזערע אויגען, די לעצטע אנשטרענגונגען פאר זיין עקזיסטענץ.

די אויגען פון דער טייל פון אייראפע, וואס גלויבט נאך אין דעמאקראטיע און פארלאמענטאריזם, זענען איצט ענגסטליך געווענדעט צו פראנקרייך:

וועט בלומען געלינגען בייצוקומען די שווערע פאליטישע און עקאנאמישע אינערליכע און אויסערליכע נסיונות און שטרויכלונגען און אויפהאלטען דעם „פאפולערען פראנט" אין פראנקרייך, וועלכער האט זיך געשאפען, הויפטזעכליך, אפצוווענדען די פאשיסטישע געפאהר ? ווייל אלע ווייסען אז אויב בלומ'ס רעגירונג וועט פאלען — צוליב דעם קאמף פון לינקע און רעכטע אינטערעסען וואס קומט פאר אונטער זיינע פליצעס, אונטערן פארהאנג פון זיין פאפולערער רעגירונג — וועט עס שוין אפשר נישט זיין קיין פראגע פון אן'אנדער פארלאמענטארער רעגירונג, נאר פון א פאשיסטישער דיקטאטור.

עס קען קיין ספק נישט זיין אז לאראק אין פראנקרייך, און דער אייראפעאישער פאשיזם בכלל, שטעהען גרייט און ווארטען אויף בלומ'ס דורכפאל.

וועט בלומען געלינגען דאס וואס מאקדאנאלדן, און נאך ווייניגער די טראגישע דייטשע סאציאל דעמאקראטען, איז נישט געלונגען ?

איז בלומס רעגירונג די לעצטע אנשטרענגונג פונם עוואלוציאנערען פארלאמענטארען סאציאליזם, נאך וועלכען (אויב די אנשטרענגונג וועט דורכפאלען) עס וועט מוזען קומען א לינקע צי א רעכטע דיקטאטור אין פראנקרייך ? און די געפאהר איז נאטירליך גרעסער פון א פאשיסטישער דיקטאטור.

פערשטעהט זיך, אז עס ווענדעט זיך א סך פון די אויסערליכע פאליטישע געשעהענישען וועלכע וועלען א היבש ביסעל שטויסען פראנקרייך לינקס אדער רעכטס.

אבער אז פארלאמענטאריזם אין פראנקרייך וועט אפשר אין גיכען איבערלעבען א זעהר שווערען קריזיס, קען קיין ספק נישט זיין.

און וואס וועט זיין אז אויך פראנקרייך, איינע פון די לעצטע צוויי פארלאמענטארע גרויס־מאכטען אין אייראפע וועט ווערען פאשיסטיש ? ווי אזוי וועט עס דאן ווירקען אויף דער לעצטער דעמאקראטישער ענגלאנד ?

וועט דער „עלטסטער אין דער וועלט ענגלישער פארלאמענט" זיין א גענוג שטארקע מחיצה צווישען ענגלאנד און אויסגעשפראכענעם פאשיזם ?

דערווייל קאן קיין ספק נישט זיין, אז היטלער שטעהט און ווארט אויף בלומס דורכפאל און אז דער ענגלישער פאשיסט מאזלי פון דער זייט, שטעהט שוין אפשר גרייט אויסצושטרעקען א האנט לאראק'ן.

אגב, קומט איצט פאר אין שפאניען, פונקט ווי אין פראנקרייך, נאר אין אנדערע נאציאנאלע אומשטענדען און פארהעלטנישען, דער זעלביגער אפשר לעצטער קאמף צווישען פאשיזם און דעמאקראטיזם.

און פונקט איצט, ווען דער אייראפעאישער דעמאקראטישער פארלאמענטאריזם מאכט אפשר זיינע לעצטע הערואישע אנשטרענגונגען, ווערט, ווייזט אויס, אינם היינטיגען רוסלאנד געבוירען א נייער פארלאמענטאריזם.

אין דער צייט ווען די אייראפעאישע פרייהייטען ווערען אלץ מעהר און מעהר איינגעשרומפען, און דער דורכשניטליכער אייראפעאישער בירגער אין די נאך פרייע לענדער שטעהט שוין אזוי פאטאליסטישער הכנעה'דיג מוכן ומזומן אונטערצווארפען זיך אונטער א פאשיסטישער דיקטאטור, הויבט מען אן אין רוסלאנד צו רעדען און „געבען" אויך אינדיווידועלע פרייהייטען.

ס'איז אפשר נאך בכלל צו פריה צו רעדען וועגען דער נייער רוסישער קאנסטיטוציע און וועגען דעם מין פארלאמענטאריזם וואס ווערט דארט איצט געשאפען.

וואס מיר דא אין אייראפע קענען אבער יא חושד זיין איז, אז א חוץ דעם וואס רוסלאנד איז שוין אפשר אינערליך צייטיג פאר די פארלאמענטארע רעפארמען און די פערשידענע פרייהייטען, ווילען נאך די היינטיגע סאוויעטישע שטאאטסלייט און פאליטיקער אזוי צו זאגען, „צונעמען דעם שטורעם" ביי דער אייראפעאישער בורזשואזיע.

„ביז איצט האט איהר זיך בעריהמט מיט אייערע פרייהייטען און האט געשפעט אויף אונזער באַרבאַריזם און דעספאטיזם, און איצט האבען מיר שוין מעהר פרייהייטען ווי איהר".

און, לכל החעות, איז שוין איצט אין רוסלאנד דא מעהר אייראפעאישע קולטור און ציוויליזאציע ווי אין דעם איצטיגען ביזאנטישען דייטשלאנד מיט איהר צאר־היטלער און זיינע סאטראפען.

רבי — דער בויער פון יודישען געזעץ

(סעריע, ווי אזוי יודען האבען זיך איינגעארדענט אהן א לאנד)

פון מ. קליינמאן

איז געווען א קדוש בדור. הייליג און ריין פון הבלי דעם מין, וועלכע רבי האט דורכגעפיהרט אין זיין בית־דין און וועלכע זענען אלע געווען געריכטעט צו פערליכטערען דעם עול אויף דער פאלקס־ווירטשאפט, וואס ס'איז צו שווער געווארען ביי די געענדערטע אומשטענדען פון דעם יודישען לעבען, אבער דאס שוין דערצעהלטע איז גענוג אלס אילוסטראציע, רבי איז געווען א קדוש וטהור, הייליג און ריין פון הבלי עולם הזה — דערפאר האט מען איהם גערופען רבנו הקדוש: ער איז געווען אינגאנצען פערטון אין דינסט פון זיין יודישען גאט און אין לערנען פון זיין יודישער תורה „און דאך האט ער נישט מזלזל געווען אין וועלטליכע וויסענשאפטען און האט זיך מתעסק געווען מיט דער גריכישער פילאזאפיע פון זיין צייט; דאס איז איבעריגענס שוין געווען א טראדיציע אין נשיאים־הויז פון זיינע עלטערען.

וועגען רבי ווערען דערצעהלט אין דער אגדה און מדרשים פיל מעשיות, און לעגענדעס און פון אלע שיינט ארויס זיין פערזענליכקייט אלס א העכסט מאראלישע און יודיש פאטריאטישע פול מיט ליבשאפט נישט נאר צו יעדען מענשען, וועלכער איז בעשאפען געווארען „בצלם אלהים", נאר אויך צו אלע אנדערע בעשעפענישען פון דער נאטור, צו וועלכער ער האט זיך בעצויגען מיט ווארעמקייט און רחמנות אזוי ווי גאט אליין בעציהט זיך צו אלע זיינע ברואים ווי עס שטעהט געשריבען „ורחמיו על כל מעשיו".

רבי האט זעהר פיל געארבעט אויף פארן ניוועלירען לעבען פון פאלק און גאנץ בעזונדערס פאר דער דערהאלטונג פון דער נאציאנאלער קולטור און דער שפראך, ער איז דאכט זיך דער ערשטער פון די תנאים וואס האבען אנגעהויבען פערשטעהן די נאציאנאלע בעדייטונג פון דער שפראך און ער איז געווען זעהר בעזארגט וועגען דעם וואס אין פאלק האט מען אנגעהויבען אריינדרינגען די אידיאמען פון דער סביבה און עס האט זיך געבילדעט א מין „זשארגאן" פון העברעאיש מיט אראמעאיש מיט א צומיש פון גריכישע און לאטייניגישע ווערטער און אויסדרוקען אזוי ווי מיר געפינען איהם אין דער תלמודישער ליטעראטור פון די שפעטערע צייטען. רבי בייזערט זיך אויף אט דער לייכטזיניגער בעציהונג צו דער נאציאנאלער שפראך און נישט נאר וואס אין זיין אייגען הויז און אין די פערהאנדלונגען פון זיין בית־דין און בכלל אין קרייז פון די חכמים, דערלאזט ער נישט עס זאל גערעדט ווערען אנ'אנדער שפראך אויסער די נאציאנאלע העברעאישע, נאר ער איז אויך מקפיד אז די שפראך זאל ווערען פערפיינערט און דער סטיל אויסגעשליפען, און דערביי איז ער נישט ארטאדאקס צו האלטען זיך דווקא ביי די מוסטערען פון די אלטע קלאסיקער, די נביאים, א"ז ביי דער פערגל־ווערטער גראמאטיק, נאר פערקעהרט, ער דערלאזט א פרייע ענטוויקלונג און נאטירליכע בערייכערונג פון ווארט סטיל און גראמאטיקאלישע פארמען, אזוי אז די שפראך זאל ווערען פול מיט לעבען, בייגזאם און פארבענרייך.

רבי איז איינער פון די גרעסטע מייסטער און בילדער פון דער העברעאישער שפראך. זיינע משניות זענען א קלאסיש ווערק פון העברעאישער פראזע ביז אויף היינטיגען טאג און וועט אייביג דיענען אלס מוסטער פאר שריפטשטעלער און קינסטלער ווי אזוי צו שרייבען א לעבעדיגען העברעאיש. דאס מאדערנע העברעאיש פון אונזער צייט וואלט געווען אוממעגליך אהן דער הילף פון רבי'ס שפראך פון דער משנה.

עס איז א טעות צו מיינען אז דאס וואס מיר רופען תורה שבעל־פה (דאס אויסענווענדיגסטע געזעץ) איז א שפעטערע שאפונג און א מין צוגאב צו דער תורה־שבכתב (דאס געשריבענע געזעץ) — און דאס איז געווען דער טעות פון די קאראאימען, וועלכע האבען אפגעווארפען דעם תלמוד און האלטען זיך נאר ביי תורת משה (אין אמתען האבען זיי אויך אנגעהויבט מיט דער צייט א סך נייע פירושים אויף זייער תורה, ווידער א תורה שבעל־פה). געגעבען איז די ארטאדאקסישע אויפפאסונג אז די תורה שבעל פה איז געגעבען געווארען צו משה אויפן בארג סיני און איינעם מיט דער תורה שבכתב. ארער יונגט אפשר נאך ריכטיגער זיין צו זאגען אז די תורה שבעל פה איז גאר עלטער פון דער תורה שבכתב. דאס דארף מען אזוי פערשטעהן: תורה שבעל פה איז דאס רעכט אין זיין דינאמישען צושטאנד, אין פראצעס פון זיין ווערען פון זיין ענטוויקלונג, איידער עס קריסטאליזירט זיך אויס אין א פערפאלקאמנטען שוין אויף אייביג פעסטגעשטעלטען גאנישען געזעץ. דעריבער איז ביי אונז געווען א דין „דברים שאתה אומרם בעל פה אי אתה רשאי לאמרם בכתב", די דינים וואס דו מעגסט לערנען אויסענווענדיג טארסטו נישט אויפשרייבען. ווייל כל זמן זיי ווערען געלערנט אויסענווענדיג זענען זיי נאך אין צושטאנד פון בעוועגונג, פון דינאמישער ענטוויקלונג און נאך נישט אויסקריסטאליזירט צו א פעסטען איינגעשטעלטען געזעץ אויף אייביגע צייטען, דערפאר טאר עס נישט אויפגעשריבען ווערען. ווען דאס געזעץ ווערט אבער שוין פערטיג אין זיין ענטוויקלונג און עס ווערט פערפיקסירט אין שריפט, ווערט עס א גרונדלאגע פאר דער ווייטערדיגער ענטוויקלונג פונם רעכטס־בעוואוסטזיין און פון דער רעכטס שאפונג פונם פאלק און ארום איהם הויבט אן אויסוואקסען א נייע תורה שבעל פה. דען דאס רעכטלעבען, רעכטסבעוואוסטזיין און רעכטסשאפען פון א פאלק איז א לעבעדיגער קוואל, ער וואקסט און ענטוויקעלט זיך אין איינעם מיטן פאלק, דאס איז דער אמתער גראדמעסטער פון זיין קולטור.

דאס איז א אלגעמיינער יסוד פאר דער געשיכטע פון געזעצען בילדונג אי, אזוי איז עס צוגעגאנגען אויך ביי אונז. מיטן אפשליסען פון די כתבי הקודש (ווען דאס איז געשעהן איז א מחלוקת צווישען די היסטאריקער, אבער פאר אונזער ענין איז עס נישט וויכטיג) איז דאס יודישע געזעץ אויסקריסטאליזירט געווארען און פערפיקסירט געווארען אין א געשריבען געזעץ (תורת משה) און עס האט זיך אנגעהויבען א נייע תקופה פון תורת שבעל פה. וועלכע האט זיך געצויגען איבער דער גאנצער צייט ביז צום חורבן פון צווייטען בית־המקדש. עס זענען געשאפען געווארען געזעצען (הלכות) לויט די בעדערפענישען פון דער צייט, אין גייסט פון פאלק און אויפן יסוד פון תורת משה וועלכע איז אליין דער אויסדרוק פון יודישען גייסט. מאנכע פון די הלכות זענען אלגעמיין אנערקענט געווארען און מאנכע זענען נאך געווען אין מחלוקת צווישען די איינצעלנע חכמים אדער קרייזען פון חכמים און האבען געווארט אויף א „הכרעה". מאנכע געזעצען זענען שוין געווען אין גאנצען פערטיג אויסקריסטאליזירט און אנדערע זענען נאך געווען אין פראצעס פון אויסארבייטונג, אין רייף ווערען אין פאלקסלעבען, אזוי לאנג זענען זיי געווען אין דעם נהר פון תורה שבעל פה. דאס הייסט נישט אז מען האט נישט דא און דארט פערצייכענט הלכות און שמועות דאס הייסט נאר אז מען האט זיי נישט גע'אמועלט און נישט ענדגילטיג פערפיקסירט און מפרסם געווען פאר אלעמענס קענטניס. מיט דעם נויטיגען אונטערשיד פון דער צייט און ציוויליזאציע צושטאנד און מיט דעם נאך נויטיגערן אונטערשיד צווישען א ריין ציווילער געזעצגעבונג און א טעאקראטישער וואס האט זיך שטיצענג אויף א פערטיגער געטליכער תורה, קאן מען געפינען א שטיקעל ביישפיל צו דעם ענין פון די צוויי ערליי תורות אויך אין היינטיגען לעבען פון די ציוויליזירטע פעלקער. פאראן אין יעדער מדינה א פארטיג געזעץ־בוך, וואס יעדער סטודענט פון יוריספרודענץ לערנט עס אויס און עס איז דער יסוד פון זיין יוריסטישער בילדונג און עס ליגט פאר יעדען ריכטער אלס יסוד צו זיין משפטען. אבער דאס בוך אליין איז נישט גענוג פאר יוריסטישער בילדונג און נישט פאר א ריכטערס אדער א אדוואקאטס פראקטיק, פאראן נאך א סך געזעצען וואס כאטש זיי זענען שוין ענדגילטיג אפגעפסקנט און אריין אין לעבען, זענען זיי נאך אין געזעץ־בוך נישט אריין, מען דארף זיי אויפזוכען אין די פסקים פון העכערע געריכטען אדער סענאטען, און א געלערנטער און פיפיגער אדוואקאט בעווייזט דא אמאל קונצען דורך אויסנעהמליכער בקיאות און שארפזיניגע אויסדרינגענישען פון איין פאל אויף א צווייטען. פאראן ווידער געזעצען וואס זענען נאך נישט ענדגילטיג אויטאריזירט געווארען דורך די העכסטע טעריטאריע אינסטאנצען פון לאנד אבער זיי האבען שוין געשטעלט א פוס אין לעבען און האבען א געוויסע אויטאריטעט אונטער זיך, ווי למשל, צופעליגע פסקים פון א ריכטער דא און דארט, וואס א טיכטיגער אדוואקאט קאן זיך אויף זיי פערהופען און געווינען דורך זיי אין פראצעס, כאטש באמת איז דער טענעדענער ריכטער נישט געצוואונגען צו פסקענען אקוראט ווי יענער ריכטער האט געפסקנט; ער מעג זיך האבען זיין אייגענע מיינונג וועגען דעם ענין. און פאראן ווידער געזעצען וואס זענען ערשט אין פראצעס פון ענטשטעהן. זיי זענען שוין רייף אדער האלבען און רייף צו ווערען אינם רעכטסבעוואוסטזיין פון דער געזעלשאפט. אבער ארום זיי געהט נאך א וויכוח און זיי ווארטען נאך אויף א בעשלוס פון די רעכטס אינסטאנצען פון פארלאמענט אדער העכסטען געריכט. אט די אלע מינים געזעצען זענען אין גדר פון תורה שבעל פה, ביז זיי ווערען ענדגילטיג פיקסירט און זיי ווערען דאן שוין תורה שבכתב.

בערך אויף אזא אופן האט זיך ענטוויקעלט אויך אונזער תורה שבעל פה וואס מיר רופען תלמוד אין אמתען איז דאס אויך ביי אונז א איבעריגער פראצעס וועלכער געהט אן דורך אלע דורות און אין אונזער היינטיגער צייט. דער תלמוד אליין שטעלט פאר צוויי פעריאדן: איינער איז דער אבשלוס פון א תקופה תורה שבעל פה וואס איז געמאכט געווארען דורך רבי — די משנה; דער צווייטער איז געמאכט געווארען עטליכע הונדערט יאהר שפעטער דורך רבינא און רב אשי — די גמרא. ביידע זענען איינגעקערפערט אין מאנומענטאלען ווערק וועלכער הייסט תלמוד. מיט ווייניגער אויטאריטעט און אפליקאציע זענען געמאכט געווארען נאך אנדערע אבשלוסען:— ספר משנה תורה פון רמב"ם, ספר הטורים פון רבנו יעקב בן אשר שולחן ערוך פון רבי יצחק קארא מיט די צוזאצען פון ר' משה איסערליש, רב'ס שולחן ערוך פון חסידישען רבין רבי שניאור זלמן פון ליאדי, זיי האבען נישט דעם אויטאריטעט פון תלמוד וועלכער איז שוין געגליכען צו תורת משה, אבער זיי זענען אויך זיילען אין בנין פון יודישען געזעץ. בעזונדערס דער שולחן ערוך, געגען וועלכען דער גרעסטער היינטיגער גאון קוים וואגט צו זאגען א ווארט פון קריטיציזם.

איגענטליך האט דער פראצעס פון בעשליסען די ערשטע תקופה פון תורה שבעל־פה און פערפיקסירען זי אין א געשריבענעם קאדעקס, זיך אנגעהויבען נאך אין יבנה אונטער דער לייטונג פון רבן יוחנן בן זכאי, גלייך ווי עס איז אויסגעשטעלט געווארען דער גרויסער בית־דין, מען האט אנגעהויבען זאמלען און בעשרייבען די גאנגבארע הלכות, אויסקלערען „שמועות" און „עדיות" וואס יעדער האט געהאט צו דערצעהלען און נאכצוזאגען וואס ער ווייסט און וואס ער האט געהערט אדער געזעהען ביי זיינע רביים מכריע זיין אין די הלכות וואס זענען זיך סותר איינע די אנדערע אדער וואס עס איז דא א מחלוקת צווישען צוויי תנאים אדער צוויי שולען. די ארבייט האט פארט געזעצט אויך רבן גמליאל און עס זענען ענטשטאנען איינצעלנע הלכה־זאמלונגען, בעזונדערס האבען זיך מיט דער ארבייט פערנומען די צוויי יונגסטע תלמידים פון בן־זכאי, רבי עקיבא און רבי ישמעאל. דער ערשטער איז אויך אין דעם, ווי אין אלעמען, געווען דער בעסטאבעסטער און דער אויטאריטאטיווסטער. פערבליבען פון זיי זענען די הלכה ספרים וואס רעכנען זיך צו דער תלמודישער ליטעראטור: ספרי, ספרא און מכילתא. און נישט נאר מיט דער זאמלונג פון הלכות האט מען זיך דאן פערנומען — אויך מיט דער אויסארבייטונג פון א מעטאדיק (מדות) פון געזעצגעבונג, און אין דעם האט אממייסטען געלייסטעט רבי ישמעאל וועלכער האט נישט געהאט דעם שארפען מוח פון רבי עקיבא, (יענער „האט געקענט דרש'ענען אויף יעדען שריכעלע אין דער תורה תילי תילים הלכות"). אבער ווי עס ווייזט אויס געהאט א לאגיש דיסציפלינירטען שכל. די קאטאסטראפע פון ביתר האט איבערגעהאקט די דאזיגע ארבייט אין מיטען, און אויך אונטערן נשיאות פון רבי שמעון דעם צווייטען זענען די געמיטער נאך נישט געווען גענוג בערוהיגט אז מען זאל זיך קאנען צו איהר אומקעהרען — כאטש אויפן געביט פון דער מעטאדאלאגיע געפינען מיר יא א ווייטערע ארבייט וואס שטאמט פון יענער צייט, די מעהר קאמפאקטע „מדות" פון רבי יוסי הגלילי. ערשט אין רבי'ס צייט איז מעגליך געווארען די דאזיגע ארבייט ווייטער אויפצונעהמען און פערענדיגען, און רבי'ן איז אויך געלונגען געווארען די נאציאנאלע קראפט פאר איהר.

(ווייטער — פרייטאג).

געשיכטע פון יודען אין לאדז

ווי א דערגענצונג צו דעם בילד וועגען דעם פאר־מעגנצושטאנד און לעבענס־שטייגער פון די לאדזשער יודען, וועלען פאר אונז זיין די געפונענע אין די אקטען שילדערונגען און בעשרייבונגען פון דער הויז־איינריכטונג, גארדעראבע און שמוק־חפצים פון די לאדזשער יודען.

בכדי בעסער אריינצודרינגען אינם אינטימליכען לעבען פון די לאדזשער יודען און בכדי צו דערקענען זייער הויזהאלט און לעבענסשטייגער גיבען מיר וויי־טער אן עטליכע אינווענטאר־רשימות פון ירושות, וואס זענען צונויפגעשטעלט געווארען דורך דער שטא־טישער מאכט, נאכן טויט פון זייערע בעלי־בתים. די ערשטע צוויי רשימות שטאמען פון יאהר 1832 : 1) שמעון קאבאנסקי, א פערמעגליכער לאדזשער סוחר איז במשך פון א געוויסער צייט געווען דער ארענ־דאר פון די פראפינאציע־הכנסות און די הכנסות פון כשר־פלייש; דורך דער שוהל־אויפזעהער־שאפט, איז ער אין 1830 פעררעכענט געווארען צו דער צוועיטער שטייער־מדרגה, קיין אומבעוועגליכקייטען האט ער נישט פערמאגט. דער אלגעמיינער ווערט פון דער ירו־שה וואס ער האט געלאזט איז אפגעשאצט געווארען שוין צוזאמען מיט די סחורות אין זיין געוועלב. מזומן און חובות, וואס איז איהם געקומען אויף איבער 6800 פוילישע גילדען. פון דער דאזיגער איז אויסגעפאלען אויף דעם הויז־איינווענטאר לויט דער שאצונג פון די עקספערטען : ל. בערגער, ל. הופער, וו. קאבאנסקי, ש. זאלצמאן און ז. אידעסקי, פאל־גענדע סומע, דהיינו :

מעבעל:

א פאליטורטע קלידער־שאנק 15 גילדען.

א פאליטורטע קרעדענס 20 גילדען.

א שאנק פאר קוך־מכשירים 8 גילדען.

א קאנאפע 12 גילדען.

פאליטירטע בענקלעך

און „ארדינארינע" בעט

און „ארדינארנער טיש

א פערקויף־טיש אין געוועלב און

„מאשטאוואניעס" — 20 גילדען.

א הילצערנער קאסטען

א קליינע קאנאפע,

א בענקעל,

„ארדינארירטע" בענקלעך צו 15 גראשען.

הילצערנער צושאנדענער וואנד־זייגער 6.20 גר.

און „ארדינארירט" שענקעל צו ליכט

א קליינער שפיגעל 3 גילדען.

3 קופערשטיכען און 2 שפיגלען.

קוך און אנדערע מכשירים:

א גרויסער קופערנער האנגליכטער 24 גילדען.

א מעשענער טאפ און א שעפ 12 גילדען.

א אויוועז פון אייזענבלעך, א קיילעכדיגער 6 גלר.

6 גרעסערע, צינענע טעלער 12 גלר.

4 קלענערע צינענע טעלער 4 גילדען.

2 מעשענע ראנדלען 8 גילדען.

2 צינענע הינהאלטערס 6 גלר.

א צינענער צעשאנדענער עמער 1 גילדען.

די הויז-איינריכטונג פון לאדזער יודען אין 1830

פון ד"ר פ. פרידמאן

(נאכדרוק פערבאטען)

א מעשענער לייכטער

4 פאר וואנ־שאלען

3 קליינע מעשענע לייכטער

4 פאיאנס־טעלער,

8 צינענע לעפעל

טעפ, בלעכענע לעפעל, פון פערשידענער גרייס, א לייטען ביער־קענדעל, א קאווע מיהל, א האק און א העקעל, א מעשענער דורכשלאג, 5 אייזער־נע געוויכטער, 1 מעשענע שרויף, 3 העברעאישע ספרים, דאס אלעס איז געשאצט געווארען אויף 10 גילדען.

גארדעראבע און בעט־געוואנט:

א נייע, זיידען קלייד 42 פוילישע גילדען.

2 איבערבעטען און 4 קישענס 48 פ"ג.

א קאווע־קאטערינעס, וואכענער סורדוט 3 פ"ג.

א שווארצער וויגאניע־סורדוט 12 פ"ג.

א רויטע זיידענע קאלדרע 36 פ"ג.

א שטיקעל דאמאסט, געהאפטען מיט זילבער 12 פוילישע גילדען

2 סויבעל־היטלען 36 פ"ג.

א שווארצע, זיידענע וועסט 2 פ"ג.

א שטיקעל לייווענט פון 36 און א האלבן מטר. 24 פוילישע גילדען

זילבערווארג:

צוויי זילבערנע לייכטערס, 5 איבערגעגילדע־טע לעפעל און 3 זילבערנע קאווע־טעפלעך 120 פוילישע גילדען

פערשידענע אנד. זילבערנע חפצים 7 גלר. 35 גר.

2) די ירושה פון יצחק קראמהאלץ, א גארבער, וואס איז דורך דער שוהל־אויפזעהערשאפט אין 1830 פעררעכענט געווארען צו דער צווייטער שטייער קאטע־גאריע, א בעל־הבית פון צוויי אומפערבויטע פלעצער אין לאדז איז ווערט געווען לויט דער שאצונג פון די עקספערטען, שוין צוזאמען מיט די גארבער־סחורות און די פלעצער איבער 1000 גילדען, דהיינו :

מעבעל:

2 פאליטורירטע בענקלעך

אנ'אויוועז פון אייזענבלעך

פארהאנגען פון פערקאל

א רויטע שאנק — 12 פוילישע גילדען.

2 פראסטע טישען 6 פ"ג.

2 פראסטע טישלעך 2 פ"ג.

א קוכען־טישעל

א דעמבערן פעסעל

א ארדינארידנער טיש 2 פוילישע גילדען

אנ'אלטער „ארד." טיש 20 גר.

א טאטשקע אויף א ראד

א קאסטען אויף רעדער.

גארדעראבע, בעט־געוואנט אא"וו:

פלאקס־פעדים 8 פוילישע גילדען.

א מענגליך מלבוש 15 גילדען

א מענגלער מלבוש 14 פ"ג.

א מענער־מלבוש 7 פוילישע גילדען

אנ'אלטער זיידענער טולופ 5 פ"ג.

א יודיש היטעל 1 פ"ג.

א רויט זיידען קלייד 12 פ"ג.

א טוכענער מאנטעל 30 פוילישע גילדען.

א סורדוט און א וועסט 4 פ"ג.

הויזען מיט א וועסט 6 פוילישע גילדען,

הויזען מיט א וועסט 3.15 פ"ג.

א יודיש היטעל 2 פ"ג.

א יודיש היטעל 2 פ"ג.

א סאמעטענע שנורובקע 1.15 פ"ג.

4 איבערבעטען און 12 קישענס, 2 טישטיכער, 3 סערוועטען, 2 אלטע האנטיכער, 2 שערצען, 1 איבערגעטראגען טיכעל, 1 פאר שטיוועל און שוך — 4 פוילישע גילדען.

קוכען־מכשירים א"א:

א מעשענער לייכטער 1 פ"ג.

וואנ־שאלען, א צינענע שעפ, א צינערנער טעלער, א גרויסער מעשענער לייכטער, 12 שיסלען און 1 צינענע שיסעל, א קאווע־מיהל, א פרעס־איר־זען, א גארניעץ און 2 בלעכענע קוואהטען, 3 אלטע העק, גארב־מכשירים, א קופערנער קעסעל, וואנ־שאלען און שטיקלעך לעדער.

דער אונטערשיד אלזא אין דער הויז־איינריכ־טונג פון א פערמעגליכען סוחר און פון א נישט־שלעכט סיטואירטען בעל מלאכה, ווארפט זיך פשוט אין די אויגען.

א. לעיעלעס

צו אייך

הערט צו מיין זאג, איהר פעלקער פון דער ערד,
קומט לאמיר זיך א קוק טון אין די אויגען.
צי ווען אנומלט איז ארויס פון בויגען
א פייל, און אונז זפערוואונדט — האט איהר געהערט?
איהר זענט געווען א כוח, העכסטענס רויגען,
ווען ווייי האט גורלדיג אויף אונז געשווערט.
אצונד — אייך שמעקט די וואונד. איהר מעהרט און מעהרט
דאס זאלץ, איהר ווייקט זי אויס אין זיבען לויגען.

אויף אונזער קאפ פארזייט איהר אייער שולד,
און ווארפט אין אונז דאס בייז פון אייער זאמען,
איך וואלט געזאגט מיט בלינדער אומגעדולד —
ווען כ'וואלט געווען פון אייער בלוט און נאמען:

א, זאל מען קוועטשען שרעק פון אייך, צעדולט,
ווי וואסער פון געשוואלען־פולע שוואמען.

נאר כ'בין נישט איהר. עס קלינגט רבשקהם ווארט
ביי מיר אין בלוט, און ס'ווערט דאס ווארט נישט זויער,
איך וויל נישט שעלטען אייך. כ'קוק צו מיט טרויער,
ווי איהר פארגרייט פון אונזערטוועגען — מארד.
איהר גרייט פארשטענדיג. עלעהיי דער בויער
א שלאכט־הויז, דער מאטראס — זיין חודיע־פארט,
נאר וואס וועט איהר זיך האבען אפגעשפארט?
בלויז מארד, איהר דולע יעגער אויף דער לויער.

און צווינגט איהר אונז צום טאג פון א פארמעסט,
נישט איילט זיך מיט די צימבלען, פויקען, הארפען.
דער ביבער האט א הייל, די טויב א נעסט —
מיר האבען בלוט, וואס קאן דעם אמת שארפען.
ס'וועט סטייען אי פאר אייער רויב אויף קעסט,
אי ס'גאנצע רויב־ווערק אייערס צו פער'שרפ'ען.

ווען איך בין א מיניסטער!...

אדער: די סדרה „אושעם"...

פון י. אבערושאנעק

ווען איך בין א מיניסטער!

וואס איך וואלט געטון? דאס איינענע וואס אלע מיניסטארען — גארנישט! כ'וואלט גארנישט געטון: כ'וואלט נאר גערעדט, און אז א מיניסטער רעדט, הערט מען זיך צו צו יעדען ווארט. וואס רעד איך? צו יעדען וואחט? צו יעדען אות, אפילו צו דעם וואס ער האט נישט געזאגט. צו דעם וואס ער האט געהאט בדעה צו זאגען, אחוץ ער האט בדעה אויך נישט געהאט... זאגט ער א ווארט, צעלעגט מען עס אויף גלעדערלעך, די פרעסע לערנט פשט, פאליטיקער דרעהן מיטן גראבען פינגער — ס'איז דאך א מיניסטער!... און ווער שמועסט, אז דער מיניסטער זאגט ארויס עפעס אנ'אומפערשטענדליך ווארט, נעהמט מען אר־ריינטראכטען... וואס האט דער מיניסטער געמיינט דערמיט? דאס איז דאך עפעס נישט גלאט פשוט. א מיניסטער רעדט נישט סתם אזוי אין דער וועלט אריין..

דאס איז אזוי ווי מיט יענעם שרייבער, וועגען א גרויסען יודישען שרייבער דערצעהלט מען :

דער בחור הזעצער וואס האט געזעצט א בוך פון דעם שרייבער, האט נישט פערשטאנען וואס בעדייט מען די פינטעלעך? אויף איין בלעטעל געפינט זיך נאך יעדע שורה פינטעלעך. דאס איז דאך נישט פשוט. דא שטעקט דאך עפעס... דער שרייבער מיינט דאך דערמיט עפעס... דא מוז דאך ליגען א טיפער גע דאנק, וואס נישט יעדער פשוטער בשר ודם פער־שטייט עס..

דער בחור הזעצער האט זיך נישט געפועלט, איז אוועק צום שרייבער, פארטאג, אויפגעוועקט איהם פון שלאף און געפרעגט :

— פאניע... וואס בעדייטען דא אויף דעם ארט די פינטעלעך?

דער שרייבער האט אנגעטון דיברילען, אדורכ־געליינט דעם זאץ, און זיך שטארק פונאנדערגע־לאכט.

— וואס לאכט איהר? — האט דער זעצער איהם געפרעגט.

— זייט מוחל — האט דער שרייבער געענט־פערט. — די פינטעלעך האב איך נישט געמאכט.

— ווער דען?

— א פליג! — האט דער שרייבער געענטפערט..

וועגען וואס אייגענטליך איז עס געקומען צו רייד? אקעגען דעם בעריהמט־געווארענעם „אושעם". דאכט זיך א פשוט ווארט. א ווארט, וואס מ'פלעגט עס הערען אויף שריט און טריט.

האט א בחור זאפראושען א מיידעל צו א טאניעץ „טשי מאגען פאניאן פראשימש?" האט זי פערזאגט נען ס'שנעפעלע, האט אויסגעצויגען דאס הענטעלע און געזאגט :

— „אושעם!"...

האט מען א וויבעל נאך דער ערשטער בעקאנט־שאפט געפרעגט :

— „פאזוואלי פאני זעמנאן דא קינא?" האט זי א קוק־געטון אין שפיגעל אריין, געעפענט די ליפעלעך, און ווייזענדיג דאס ביסעל פארצעלאן אין מויל — געענטפערט :

— „אושעם!"...

האט א יוד געהאט אין שטוב א שעהנע באבע צו די קינדער און אז דאס ווייב האט איהם געפרעגט :

— „מעננזשושו, מאם וויטאלוש דא קריניצי?" האט ער א קוק געטון אויף דער באבע און געענט־פערט : —

— „אושעם!"...

איז מען געקומען צו א לאדזער פאפריקאנט מיט א וועקסעל :

— פאניע הערזענציג, אייער וועקסעל איז היינט צאהלבאר, איהר צאהלט איהם? האט דער סוחר זיך א גלעט־געטון פאר דער בארד און געענטפערט:

— „אושעם"... אבער... סע'ברענט נישט!

בעשטעלט מען א דאקטאר און דער „איבעזפיעד־טשאלניע", ענטפערט די שיקסע ביים פענסטערל : — טשעקעל :

— „אושעם" און קומט באלד... צומארגענס!...

קומט מען אריין אין דער... באנק אויסמישען א הונדערטער אויף קליין געלד, פרעגט מען דעם קאסיר :

— פאניע קאסירער, ס'איז דא א הונדערטער קליין־געלד? ענטפערט ער :

— „אושעם" — אין דר באנק פאלסקי...

אויף שריט און טריט, האט מען ביז איצט גע־הערט דאס ווארט „אושעם". און קיינער האט נישט געליינט קיין שום אכט דערויף, איז דאך אבער דער „אושעם" אויפגעקומען געווען עולה לגדולה צו זיין. איז עס געקומען צום מיניסטער אין מויל אריין און עס איז געווארען דער שלאגער פון סעזאן, עס געהט ווע,

פון מויל צו מויל. אומעטום, אין דער גאס, אין סאר לאן, ביים ווארשטאט. אין טעאטער, אין קינא, אלט און יונג. מענער און ווייבער. אומעטום הערט מען איצט בנוצען דעם בעריהמט געווארענעם „אושעם". די צייטונגען זענען אלע „פער'אושעמט" געווארען.

אנדערע ווידער לערנען פשוט : וואס האט דער מיניסטער געמיינט דערמיט? דא ליגט דאך עפעס א טיפער געדאנק.. .א קליינינקייט.. א מיניסטער קומט היינטיגע צייטען מיט אזא אושעם"!...

א דאנק דעם מיניסטער איז דער „אושעם" איצט געווארען דער שלאגער. אויף שריט און טריט הערט מען אושעם און אושעם.

א פארפאלק שטעהט ביי א שויפענסטער פון א פיטער־געשעפט, ווייזט איהר דער מאן אויף א קראג־גען, וואו ער וויל איהר קויפען :

— „פאדאבא טשי טשען קאלניעזש?"

ענטפערט זי :

— „טשנא ניע... טאמטעגא פרעבנעגא ליסא — אושעם"!..

מיין שכנ'ס ווייב האט היי־יאהר געמאכט א שרייק: זי פאהרט נישט אויף דער ליעטניסקע. דער מאן פרעגט זי מיט גוטען און מיט בייזען :

— הענעשי, וואס איז היינט אנדערש ווי אלע מאל? פארוואס האסטו דיך אלע יאהר אדויסגעריסען פאשען אויפן גראז, און היי־יאהר נישט? פארוואס ביזטו אלע יאהר אין דער צייט שוין געווען אפגעפאהרען ווי א פשאלענטקא, און היי־יאהר נישט?

איז זי אבער איינגע'עקשנט זי וויל נישט פאהרען און גענוג.

די היינטיגע וואך פרעגט זי דער מאן :

— הענעשי, אפשר וואלסטו געפאהרען קיין שרו־בקאווייעץ?... האט זי אויפגעהויבען די אויגען און מיט א קאקעטישען שמייכעל געזאגט :

— אויף דער ליעטניסקע — זא סקארבי ניע!... דא טרוסקאוויצא — אושעם!...

די היינטיגע וואך קומט מיין סטרוזש ווי תמיד, נאך זיין „פיאנטקאווע", זאג איך צו איהם :

— פאניע יאניע, איהר נעהמט כסדר פיאנטקא־ווע, טא פארוואס זעהט איהר נישט ס'זאל זיין פאר־

זשאנדעק?... האט דער סטרוזש אריינגעשטעקט די הענד אין די הויזען קעשענעס און געזאגט :

— „צא? פאזשאנדעק פאן מובי? פאזשאנדעק ניע, אלזא פיאנטקאווע — אושעם!...

א בעקאנטען לאדזער פאבריקאנט האט זיך פער גלוסט אין א פראסטען מזמוראך צו מאכען „הבדלה" אין מיטען „המבדיל" איז מען געקומען און מ'האט איהם זאפראשעט אויף דער מילשא, פרעגט ער דעם אגענט פון דער אסעקוראציע :

— פראשען פאנא, וואס איז דאס? פארוואס ווייסט איהר צו נעהמען? ענטפערט ער :

— אדאוואטש? פיני ז'מאקאם. בראנוש — אושעם!..

די חייטיגע וואך האבען זיך צוויי שכנטעס צו ליב א בוידעם געריסען ביי די שויטלעך, איינע האט געשריגען :

— איך וועל הייטא הענגען!... און די צווייט האט אויך געשריגען דאסזעלבע :

— ניין, איך וועל הייטא הענגען!

— איהר אויף צוועצעטש און צומראסקעניש וועל איך היינט הענגען! ...

— זאל איך אזוי זיין א מאמע צו מיינע ווע רים, ווי היינט וועל איך הענגען!

אזוי לאנג ווי ס'איז געגאנגען „בעז ראנק", האט דער עולם געשוויגען. נאר ווען איינע איז חער צווי טער אריינגעפאהרען מיט די פינגער אין די אויגע אריין, האבען די מאנסליעס גענומען שרייען :

— „ביטש ניע וואלנא!... וואלטשיטוש — אוו שעם!"...

אט אזוי איז דער „אושעם" געווארען דער של גער פון סעזאן. וואו איהר געהט, און וואו איה שטעהט, העהט איהר אושעם און אושעם. פון די אושעם בין איך שוין אליין אייך איינגאנצען צ אושעניע געווארען, איך אליין בין שוין אזוי פער דרעהט, אז ווען מיין ווירט איז געקומען צו מיר היינטיגע וואך כ'זאל איהם בעצאהלען פאר א קווא טאל דירה־געלד ז'גורי, האב איך געזאגט :

— „אושעם!".. דער ווירט האט געמיינט אז א בין חלילה משוגע געווארען.

א הצלחה פון א ווארט! דאכט זיך א פשוט ווא א געוועגליך ווארט, וואס והערט בענוצט אויף שר און טריט. איז עס אבער געקומען צום מיניסטער א מויל אריין איז עס געווארען א שלאגער.

זא, רבותי, נישט נאר מענשען, נאר אפילו ווע טער דארפען אויך האבען מזל!..

ביי די טויערן פון ירושלים

(עלעגישע סצענע) פון משה בראָדערזאָן

ר' יהודה הלוי

און ווען אפילו —
און ווען אפילו אין די יונגע יאָרן מיינע,
וואָס איז געווען מער זינלעכקייט, ווי זין,
פון שטערן און באַגערן
די דורכגעפלאָנטערטע באַווינקט,
און ווען עס האָט אַפילו
די שירות ותשבחות געזונגען נאָר — אינסטינקט,
און כ'האָב פאַרכלינעט זיך אין הימנען
צו ווייַן, נאַטור, צו פרויען-שיינקייט,
צו אהבה וואונדערלעכער — צו דער ליבע
מעומקא דליבא —
האָב איך דאָך שנעל דעראַנט
מיט אַלע אברים און אלע חושים,
אז באַשטימונג איז — דאָס גליק פאַר אַלע,
אַז פאַר אַלעמען באַשערט איז אַלדאָס, וואָס ס'איז ש
און אז פאַרברעך איז יעדער גרעניץ
און באַגנוגענונג פון זיך, ווי אויך פאַר זיך אַליין!

אַבול-כאַסאַן

ס'איז מעשי בראשיתדיקע פשטות —

ר' יהודה הלוי

יאָ פשטות, און דערמיט איזיס אמת,
וואָס גילטן וועט עס
טראָץ פאַרקריפּלונגען לעולם ועד!
יאָ, יאָ, אבול כאַסאַן,
יאָ, ווען איך קאָן איצט אויסטון
לבוש פון דעם מהות —
ס'באַוווסטזיין — מענטש און ייד,
ווען כ'בלייב בלויז ביי דעם תמימות פון געמיט
פון פייגלשע פּאָעטן,
אָ, דעמאָלט וואָלט איך אויך אוודאי
געצוויטשערט סתם
א פריילעכע, צי פינסטערע באַלאַדע,
אַ מיר-נישט-דיר-נישט-דאָ-געדאַכט-געדיכט,
אַ שיינעם, פּערלדיקן,
בלומענדיקן,
ריטערליכן שיר —

אַבול-כאַסאַן

פּרוביר אזוי, ווי פריער!

ר' יהודה הלוי

נאָר ווייי איז מיר:
איך בין א תהום — א ים
מיט כוואַליעס אויפגעשטורעמט,
מיט לייד אויף לייד, וואָס אויפגעטורעמט
און אינם כאַאָס —
אינם תוהו ובוהו,
עד היום נאָך
צו די בראשית-אמתן נאָך-נישט צעשטורעמט...
איך ווער געשליידערט אין דער אויסטערלישער
כשוף-שיף —
צי גאָר איך האַלט זיך
מיט די לעצטע כוחות
אויף שטריי איבערגעבראָכן —
אויף בטחון
און — בלית ברירה!
אָ, גאָט, מיין גאָט —
צי ביזטו לעבן מיר?
„פאַרגעסן דיך עס הייסט דאָך —
„זיך פאַרגעסן —
„אדני, נגדך כל תאוותיי",
ווי קאָן איך דורכלעבן אַ טאָג אָן דיר
אין מורא פונם זיין אַליין,
מיט אַנגסטן פון פאַרצווייפלונג און פון שרעק באַגאָסן,
מיט צער און ווייטאָק,
וועלכע האָבן איבערפולט שוין אַלע ברעגן, אלע מאָסן,
אין אייביקער פאַרצווייפלונג פון יסורים —
דורך אלעמען — פאַר אַלעמען
א הפקרדיקער יתום!?
„אז ס'איז קיין אָפּשטעל קיין מנוחה
„נישט אויף מערב, נישט אויף מזרח —
„ווו די רו דערגרייכן!
„צי זיגן וועט י ש מ ע א ל,
„צי א ד ו ם ווערן וועט דער בעל נצחון —
„בלייבט ליידן ווייטער אונדזער צייכן —
„און ס'האָט מיין האַרץ געריסן זיך צום מזרח,
„בעת צוגעשמידט איך בין געווען צום מערב...
„אָ, פּראַכט פון אלע לענדער,
„די פרייד די גרעסטע פון דער וועלט,
„ווי ס'האָט געצויגן מיך צו דיר!
„ווי גרויס דער צער געווען איז ביי דערמאָנונג
„פון וועגן דער געוועזענער דער גרויסקייט דיינער,
„און וועגן אָט דיין איצטיקער פאַרוויסטונג!
„פונוואַנען נעמען האָב איך דען געזאָלט
„דעם אָדלער-פלי,
„אום-כדי מיט טרערן מיינע צו באַגיסן
„טאָלן דיינע?
„איך האָב געלעכצט נאָך דיר,
„כאָטש חרוב איצט איז דיין מלוכה,
„און אויפן אָרט פון הייל-באַלזאַמען
„עס ווידמענען זיך דאָ בלויז שלאַנגען, סקאָרפּיאָנען!
„אָ, ווי געוואָלט האָב איך
„די שטיינער דיינע קושן —
„פון האָניג זיסער זענען דיינע חורבות
„מיר געווען!"
נישט די ליבשאַפט מיינע צו דער בת יחידה,
און צו קינדער אירע,
נישט די צוגעבונדנקייט צו פריינט די פילע
פון מיין היימלאַנד,
נישט דער ווילטאָג און די זיבן זונען
פונם היימלאַנד גופא,
פון מיין צווייטן
האָבן מיך געקאָנט פאַרהאַלטן,
ווייל שטענדיק איז געשטאַנען מיר פאַר אויגן —
אויג אויף אויג:
„די טויב פאַרטריבן פון איר נעסט —
וואָס איז געבליבן הענגען אויפן ברעג פון תהום",
ווייל קיינער קאָן נישט לייקענען אין מיינע ווערטער,
אַז —

„אין ש ע י ר כ'בין פאַרוואָגלט,
„אין ק ד ר כ'בין פאַריאָגט,
„אין י ו ן כ'וועך געבראָטן
„אין מ ד י כ'וועך געפּלאָגט!
„אָ, אויב ווי דו, נישטאָ אין
„קיין רעטער — באַרכאַשעם,
„איז אויך נישטאָ אַ מענטש נאָך,
„ווי איך — אין האָפנונגס-קלעם.
„טאָ גיב זשע מיר דיין כוח,
„דיין קראַפט, וואָס אָן א שיר,
„ווי איך האָב עס די ליבשאַפט
„אַוועקגעגעבן דיר!"

אַבול-כאַסאַן

(צוזאמען מיט אן עכאָ בכל תפוצות ישראל):

אין שעיר כ'בין פאַרוואָגלט, א. א. וו.

ר' יהודה הלוי

און נישט פון וועגן דעם איך האָב מיין חלום אויסגעחלומט,
בלויז נאָר, אז דאָס פאָלק זאָל זעטיקן זיך פריי,
אז זיצן זאָלן מיר און קילן זיך אין שאָטן
איעדערער דאָ אונטער פייגנבוים און ווייַנשטאָק זיינעם,
באַפּאָכן זיך מיט פאַרמעט-בלעטער פון געשיכטע,
און קוויקן ס'נפש מיט רעכטפאַרטיקייט פון אָבות —
מיט מעשי העלדענמוט פון די אַמאָליקע גבורים —
נישט וועגן דעם האָט עס געבענקט
און אויך געדענקט מיין האַרץ
פון וועגן „האַרץ פון אלע לענדער",
אָ, נישט פון וועגן דעם מיין מידער גוף און מידע זעל
איז כורעים דאָ געפאַלן —
אַז אָנטרעפן איך זאָל
די עקדישען, די שלאַנגען, סקאָרפּיאָנען און שאַקאַלן,
דורך בייזע ווינטן פון די ארבע פנות עולם,
אַריינגעטריבן אין דעם מענטש,
אין בני אָדם יושבי חושך וצלמות!!!
איך האָב דאָ גאָט געזוכט,
און אָנגעטראָפן:
שרצישן, מיט סמים בייסנדיקן, יעמערלעכן —
טייוולאָנישן קאַטאָוועס!
דער ב ר ו ד ע ר מ יי נ ע ר, פון איין פאָטער
האָט שטאָט מיר שלום אָפּצוגעבן,
שטאָט אָרעמען און האַלדזען,
שטאָט מיר מיט זון אַנטקעגן גיין —
דעם שטיין באַהאַלטן אין זיין טראַכט,
און טעמפּער מעסער לאַכט אין זיינע ציין!

אַבול-כאַסאַן

טאָ ווו איצט גיין,
און ווו די הענט צו א געבעט
און אויגן נאָך דעם רחמים ריכטן?

ר' יהודה הלוי

אין עולמות פון העכסטן פאַטאָס —
אין שטילקייט פונם טויט, אַבול-כאַסאַן,
ווו אָנצוקומען קיינמאָל איז נישט שפּעט!
עס מאָלן אומגליק נאָך די מילשטיינער פון דער געשיכטע,
און סימוזן נאָר אַדורך, ווייזט אויס, אין העלישן שלהבת
די תקופות פון דער גרויסער זעלבסטפאַרניכטונג,
ביז ס'וועלן שטורעם-ווינטן פון דער צייט
אין ווייט און וויסט פאַרטראָגן אַלע פלעוועס,
דאַן קומען וועט די גרויסע ליכט
פון ירושלים של מעלה,
וואָס קאָן זיין, אַז גאָר אויפלויכטן עס וועט
אין א לאַנד — אַ קאַלטע דאָרף פון טרויער,
ווו משיח וועט געבוירן ווערן
מיט צייכן פון א רויטן שטערן,
און אין געשטאַלט
פון תמימותדיקן פויער!
גיי, גיי, אַבול-כאַסאַן
אין אונטערגאַנג אין שטילן,
און איך וועל בלייבן דאָ:
ל ע ג ע נ ד ע אייביקע און ת פ י ל ה,
צושפּרייט, געפאַלן אויפן דרך מלך,
אויפן ברייטן וועג
פון אומזוכן די שפורן פון מיין גאָט אין לעצטע שעה'ן,
צעטראָטן פון דער פעלקער-שנאה —
פון חיה'שע — פון פערדישע די קלאָען!

(דער שאָטען — אבול-כאַסאַן נידערט איבער דעם דיכטער־קיניג, וועלכער פאלט צו צו דער ערד און קושט זי. אין דעם טיפן פארנאכט וואקסט אויס א ריזן־געשפענסט פון א בעדואין, א ריי־טער, וואָס דאָס יאָגן פון זיין פערד שטאַרקט זיך, ווי אַ דונער־אָנקום, טראָגט זיך אַריבער איבער דעם אויסגעשפּרייטן גוף פון ר' יהודה הלוי, און פארפאלט מיט אן עכאָ אין די בערג. די לעצטע ווערטער פון דעם דיכטער זענען, ביים פארבייגיין פון אן איינגעבויגענער מוטער־געשטאלט):

אָפּגעטון זיך אַלץ . . .
און אָפּגעווענדט זיך אַלע . . .
מאַמע —
ציון, הלא תשאַלי . . .

(ס ו ף)

זומערדיגע ליבעס

(דערצעהלונג
נאָך פראַנצויזישען)

פון נ. פערלמאַן

רעגינא האָט היינט וויכער זיך בענומען צו מיר זעהר נישט פריינדליך, זי קאָן, ווייזט אויס, מיר גאָר נישט געבען צו פערשטעהען וואָס פאר א קליינעם ווערט איך האָב עס אין איהרע שעהנע בלויע אויגען, איך בין פאר איהר נישט מעהר ווי לופט: זי זעהט מיך גאָרנישט, אָט די מאַלצייטען מיט די איבעריגע געסט אין זאַל פון דעם זומער־האָטעל הויבען ביי־לעכווייז אָן צו ווערען פאר מיר א אמתע אָפּקומעניש. איך רעכען אויף אַנ׳ערנסט צו בעטען פרוי מאזער, די באלעבאָסטע פון האָטעל, אז זי זאָל מיר ארויפשי־קען עסען צו מיר אין צימער, איך קאָן מעהר נישט אריבערטראָגען די שפּאָטישע בליקען פון די מיידלעך און ווייבלעך ארום, זייער שושקען־זיך וועגען מיר און רעגינא׳ן. איך ווייס עס רעדט אין זיי די אייפערזוכט אויף רעגינאס שעהנקייט. אויף איהר שטאָלצער האלטונג. איהר אַנדערשקייט אָבער מיין ראָלע איז דאָ א נידעריגע און עס פאלט מיר שרעק־ליך שווער.

היינט, ביים טיש, האָב איך אַפּאָר מאָל, גע־פּרובט איהר עפּעס זאָגען, אָבער זי האָט געקוקט פאר זיך מיט איהר ווייטען בליק און זיך אָפּגעזאָגט מיר צו ענטפערען. זי האָט פשוט זיך געמאַכט נישט הער־רענדיג, גלייך ווי עפּעס א הינטעל וואָלט א געניץ געטאָן ביי איהרע פיס. פארוואָס ווערען פרויען אָפּט אַזוי גרויזאַם, ווען זיי זוכען זיכער אין זייער שעהנ־קייט, אין דער ליבע וואָס זיי האָבען אויפגעוועקט אין א מאַנס האַרץ? רעגינא איז, דאַכט זיך, די גרויזאַמסטע פון אלע, זי האָט הנאה פון מיין אָפּ־הענגיגקייט.

נאָכן עסען האָט דער פערדיעוודיגער פראָפעסאָר האַלדער מיך אריינגעצויגען אין א לאַנגען שמועס אי־בער עפּעס א שווער־פילאָזאָפישען ענין, וואָס האָט אין יענעם מאָמענט מיך ווייניג אינטערעסירט. איך געדענק שוין אפילו נישט איצט, וואָס עס איז גע־ווען אַזוינס. אנא, דער באלעבאָסטעס טאָכטער, איז אריינגעקומען פון קיך, איז צוגעגאַנגען צו אונז און געפרעגט אויב אַנ׳אָמען, ווי אַזוי עס זענען אונז גע־ווען געפעלען די פרישגעבאַקענע קיכעלעך צו דער קאַפע.

„אויסגעצייכענט" — האָב איך געענטפערט פאר מיר און דעם פראָפעסאָר, וועלכער האָט זיך נישט געלאָזט שטערען אין זיין לעקציע, וואָס ער האָט גע־האַלטען פאר מיר, אנא האָט זיך זיכער געפיהלט גע־ערגערט, וואָס דער פראָפעסאָר האָט געלאָזט איהר פראַגע אָהן אַנ׳ענטפער צו וואָס זאָל מען איהר ווער־האַן? זי איז זעהר א וואויל מיידעל.

איך האָב געשיקט רעגינאן א פּאָר רויזען, אָהן מיין נאָמען, פערשטעהט זיך, איך האָב מיט א פּאָר טעג צוריק זי געהערט זאָגען אז זי האָט בעזונדער ליב דעם מין טונקעל־רויטע רויזען וואָס שלאָגען אַ־ביסעל אָפּ אויף בלוי.

דער באלעבאָסטעס טאָכטער האַלט זיך כמעט דעם גאַנצען טאָג אויף אין קיך. איהר מוטער פערזיכערט אונז, אז זי איז די נשמה פון האָטעל און אָהן איהר וואָלט דאָ קיין זאַך נישט געגאַנגען. אָבער איך גלויב נישט, אז עס איז אַזוי: פרוי מאזער איז גענייגט אריבערצוכאַפּען אַביסעל די מאָס. איך גלויב זיכער אז אנא בעהאלט זיך אין קיך, כדי נישט צו דארפען אויסהערען די אלע טענות און פאָדערונגען פון די געסט. נעכטען האָב איך זי געטראָפען צופעליג אויף די טרעפ. מיר האָבען זיך איבערגעוואָרפען מיט א פּאָר גלייכגילטיגע ווערטער. דערנאָך האָט זי מיר געמוזט אז איך זאָל נעהמען ביי איהר א זילבער־נעם בלייסטיפט פאר אַנ׳אָנדענק. איך האָב שוין צוויי אייגענע בלייסטיפטען, דאָך האָב איך אָנגענו־מען איהר מתנה מיט דאנק. זי האָט זיך פערדרייט־על און זיך געלאָזט, אין איין אייליגיש, געהן צו־ריק אין קיך אריין.

אין אָווענט האָב איך אויסגעפינען אז רעגינא האָט אוועקגעגעבען מיינע רויזען דער דינסטמיידעל.

עס איז געווען א קלייניגקייט, טאַקע נאָר א קליי־ניגקייט, אָבער אין מיין איצטיגען צושטאנד איז יע־דע נאַרישקייט גענוג, אז איך זאָל זיך דערפיהלען שטאַרק געטראָפען.

זי האָט אַרונטערגעלאָזט אומגערן איהר האַנט־טאַש — איך רעד, פערשטעהט זיך, פון רעגינאן — און באלד איז אלץ, וואָס זי האָט דאָרט געהאַט, איהר פּודער־שאַכטעל, איהר שפּיגעלע, איהר קעמעלע, געלע געלט צוואַרפען איבערן דיל. כ׳האָב געגעבען א שפּרונג צו צו איהר פון חנם צווייטען עק צימער, איך האָב אָבער נישט געהאַט וואָס צו טון, ווייל זי אליין האָט אין גרוים אייליגיש שוין געהאַט צונויפגעקליבען די אלע זאכען, זי האָט מיר נאָר צוגעוואָרפען א קאַל־טען בליק, ווי זי וואָלט מיר געוואָלט זאָגען: „איך בין דיר מוחל די טובה".

דאָס בלוט האָט מיר א שלאָג געטאָן אין קאָפּ. און מיטאָמאָל האָב איך חשד׳שען אנא׳ן, איז זי שוין פריהער דאָ געווען אין זאַל? און האָט זי צו־געזעהען די סצענע וואָס איך האָב זיך געפיהלט דער־פון אַזוי פערשעהמט? איך האָב זי שיער שיער נישט געפרעגט וועגען דעם, צום גליק אָבער, האָט פראָפעסאָר האַלדער זיך ווידער גענומען צו מיר. ער האָט מיר געפּרובט ערקלערען עפּעס זעהר א שאַרפזיני־גען פונקט. וואָס איך האָב גאָרנישט פערשטאַנען דער־פון. ווייל איך האָב גאָרנישט געהערט. דער פראָפעס־סאָר האָט זיך צוהיצט און זיך אַזוי פערגעסען, אז ער האָט זיך געווענדעט מיט זיין מיט־פילאָזאָפישער לעקציע אויך צו אנא׳ן. ווען זי איז אין א פּאָר מינוט ארום צוגעקומען צו אונזער טיש, זי האָט אוודאי נאָך ווייניגער פון מיר פערשטאַנען פון די אלע „גע־לערנטע" זאכען, זי האָט עס אָבער נישט געלאָזט ווי־סען, ווען דער פראָפעסאָר איז א ווייַלע אָנשווייגען געוואָרען אויף אָפּצוכאַפּען דעם אָטעם, האָט זי מיך געפרעגט, צי קאָן זי מיר פערריכטען דאָס שניפּסעל, וואָס איז נישט געווען אייגענטליך אין אָרדנונג איך האָב געפיהלט איהר וואַרימען אָטעם אויף מיין פּנים ווען זי האָט אויסגעבונדען מיין שניפּסעל אין א ניי־אַם קנופּ.

רעגינא איז פאר דער צייט געזעסען אליין אין א ווינקעל פון זאַל פערטיפט אין עפּעס א זשורנאַל, זי האָט עטליכע מאָל אָפּגעהוסט. עס האָט מיר אָפּגע־קלונגען ווי א צוריקגעהאַלטענער געלעכטער.

(ווייטער זעה 20. זייט)

לעצטע טעג אין פעטערבורג

(א קאפיטעל זכרונות) • פון ד"ר ח. זשיטלאָווסקי

סוף מערץ 1887 האב איך צוריק בעקומען מיין שריפט מיט דעם טעגארמען היתר ,,חאוואליענא צענזוראיו'' (דערלויבט פון דער צענזור). קיין טרעסערע קירצונגען זענען נישט געמאכט געווארען, דאס קיילדיגע קאפיטעל וועגען ישו און די ערשטע יודישע קריסטען-איז לכתחילה נישט אריין אין דער קאפיע, וואס איך האב דערלאנגט דער צענזור. נאר דא און דארטען האבען ליניעס מיט רויטען טינט אויסגעמעקט א פאר שורות, א פאר ווערטער, וואס דורך דעם איז א ברעקעל נישט געענדערט געווארען דער זין. ,,נאך מיט חסר'' ! — האב איך זיך אליין געזאגט.

דאס איז פאר מיר געווען — איך שעהם זיך נישט צו דערציילען — א גאנץ היבשער יום ומיב. עס האט ווי ווידער די זון א שיין געטון פאר מיר אין דעם רעכטען חושך פון די לעצטע פאר וואכען. איך האב ווידער דורכגעלייענט דעם מאנוסקריפט, עס האט פערדראסען וואס דאס און יענס האט נישט געקענט אריינגעהן אין איהם. אבער בדרך כלל האב איך געהאט די פולע זיכערקייט אז די ,,געדאנקען'' פערדינען אויסגעהערט צו ווערען, און אז זייער פערעפענטליכונג איז א נויטיגער שריט אין יעדער ארבייט פאר דער נאציאנאלער ווידערבעלעבונג פון אונזער פאלק, וואס איז אויסגעפאלען אויף מיין גורל.

אבער דא האבען זיך ווידער געגומען קלייבען וואלקענס פון דאגות אויף מיין נאר־וואס אויסגעלייטערטען הימעל. די שריפט דארף דאך ארויס ווי א באזונדער בוך, אויף א רוסישען פערלעגער איז, נאר פירליך נישט געווען וואס צו האפען. דער איינציגער רוסיש־יודישער פערלאג און געווען חזר פערלאג וואס ביים ,,וואסכאד'', אמת, לאנ־גע פון דער האט נישט געוואלט אננעהמען די שריפט פאר זיין זשורנאל, אהן הרכבי׳ס הסכמה, אבער פארוואס זאל ער דאס נישט ארויסגעבען ווי א פערלעגער ? קיין האנאראר וואלט איך נישט פער־לאנגט. דער פערקויף וואלט ,,זיכער'' געדעקט זיינע קאסטען, זיין פערלעגערישען פראפיט און נאך אפשר איבערגעלאזט עפעס אויך פאר מיר.

ווי איז אבער, ווען לאנדוי זאגט זיך אפ ? דע־מאלט דארף מען דאס דרוקען אויף דעם אייגענעם חשבון. דאס מוז געדרוקט ווערען! דארף מען אבער דערצו האבען ,,מזומנים''... ביז צו יענער צייט האב איך אין מיין לעבען קיינמאל נישט געטראכט וועגען אזעלכע זאכען, א דאנק דער ליבעפולער זארג פון מיין עלטערען פאר אלע מיינע הצטרכות. אויף מיינע קליינע הוצאות פלעג איך אויך אין פעטערבורג בעקומען פון זיי וויפיל איך האב געדארפט. אבער דא איז א גאנץ אנדער פאל, קודם שמעקט דאס מיט א גרעסערע סומע, נאר טיטש דאס איז דער עיקר. אויב דער פאטער וואלט איינגעזעהן אז מען דארף זי אויסגעבען, וואלט ער מיר ארויסגעהאלפען מיט דעם נויטיגען געלד.

איז דאך אבער דער ענין א יודישער. און איך האב שוין געהאט מיט מיין פאטער דערפאהרונגען אין אזעלכע ענינים: ער טרויט נישט זיין אייגענעם אורטייל; ער בעטראכט זיך פאר צו־ווייניג קאמפע־טענט אין די נייע בעוועגונגען און שטרעמונגען, ער בעציהט זיך, אמת, מיט א טיעפען רעספעקט אויך צו מיינע מיינונגען, אבער אויטאריטעטען פאר איהם זענען זיי נישט, מעהר געוויכט ליגט ער אויף די מיי־נונגען פון זיינע פאלעסטינא־פילישע פריינד. ווי דער אדוואקאט גראד אין סמאלענסק אדער דער ז. קאפ־לאן (,,זקן'') פון ריגע, ווי איז — ער שלאגט מיר פאר, איך זאל איינעם פון זיי איבערגעבען די שריפט דורכצוקוקען און גוטהייסען?... מעהר פעהלט מיר טאקע נישט, ווי נאך דורכגעהן אט די צענזור!... זי־כער וואלט די נייע ,,צענזור'' פערלאנגט איך זאל לפחות ארויסווארפען ישנע שטעלען, וואו איך פאל העפטיג אן אויף דער פאלעסטינא־פילישער בעוועגונג פאר איהר רעאקציאנערען כאראקטער, — א זאך, אויף וועלכער איך וואלט בשום אופן נישט געקאנט איינגעהן.

איין אט דער קלעמעניש האב איך לסוף בע־שלאסען זיך צו ווענדען צום פאטער מיט א לענגער־ען בריף, דערצעהלען איהם קורץ און שארף ,,דברים בהויתן'' (די זאכען ווי זיי זענען) און בעטען איהם, ער זאל מיר ענטפערען מיט א דעפעשע, צי ער וואלט אונטער אזעלכע אומשטענדען געווען מרוצה צו העל־פען מיר.

די אויסארבייטונג פון דעם בריף האט ביי מיר גענומען א פאר טעג, דיין ,,סופר מהיר'' אין העברע־איש בין איך קיינמאל נישט געווען, א העברעאיש בריוועל צו מיין פאטער פלעג איך אלעמאל קאנען שרייבען גאנץ גרינג, אפילו מיט א תלמודישען ווי־ץ דא און דארט. אבער איצטער דארף מען רעדען וועגען גאנץ הויכע ענינים, און מיין העברעאיישע פי־דער איז נאך גארנישט געוואוינט הערצו, וועגען שריי־בען חשם בריף אין יודיש איז מיר גאר אויפן זינען נישט ארויף. ווי איך זעה האט איצער, וואלט אזא שריט בעדייט א גאנצע רעוואלוציע, און דערצו — נישט קוקענדיג דערויף וואס איך בין שוין געווען א יודישיסט, איז א אינטעליגענט יודיש לשון פאר אבסטראקטע ענינים נאך נישט געווען בנמצא — על כל פנים נישט ביי מיר. עס וואלט מיר דערמאלט א סך שווערער געווען אויסצודריקען מיינע געדאנקען אין א ריינעם יודיש, אידער אין העברעאיש.

איך געדענק איצטער נישט ספעציעל וואס איך האב אין יענעם בריוועל געשריבען, אבער א גוטע ווירקונג האט ער געהאט. איך האב באלד בעקומען א בע־רוהיגענדיגע דעפעשע און אין א פאר טעג ארום א לענגערען בריף, וועלכען איך האב געלייענט מיט דער פרייד־ריגסטער אויפרעגונג און מיט דער שטארקסטער ליבע צו מיין פאטער.

איך ווייס נישט, ס'קאן זיין עס איז צו סענטימענ־טאל פון מיין זייט, אבער איך קאן מיך נישט איינ־האלטען נישט צו געבען דא דעם בריף אין זיין העב־ריישען טעקסט, מיט נאר איינציגע קורצונגען, וואס האבען צו טון מיט ריינע פאמיליען ענינים, סוף־כל־סוף דוכט מיר, אז דער בריף האט אויך א געוויסען קול־טור־היסטארישען ווערט, בפרט אין אונזער צייט, ווען מען שטודירט אזוי שטארק די פאמיליע־געשיכ־טעם ביי אינציגע פעלקער.

דער בריף לייענט זיך אזוי :

,,בשם ד' וויטעבסק, אפריל 6, 1887, בני היקר, מחמד נפשי מ' חיים זיטלאָווסקי. — את מכתבך היקר והארוך מן 30 מארץ לנכון הגיעני. ניחמתיך באמרים קצרים ומעטים ע"י דעפעשע מן 4טען דנא, אשר פתח הגיעך, גם הרגיע את רוחך. — עתה גם עתה עת הספלאוו לנו, אשר העת יקרה לנו מכל יקר. לכן לא אוכל להאריך אמרים ולדבר ברחבה, ככל העולה על רוחי ורק בקצרה הנני להשיבך דבר על אפניו. — 1) אם ה' לנדוא, מו"ל ה,,וואסכאד'', יאות על תנאי הדפסת ספרך כחפצך, אז מה טוב ומה נעים בכל האופנים, — 2) ואם עם ה' לאנדוא לא תבוא לעמק השוה, אז בני יקירי, הנני, הנני להושיעך בישע ד' ולהיות לך עוזר בצר עם הכסף התדרוש לך, אשר על ידי הכסף תצא למרחב ותוציא לאור את מחברתך ותפיק את מחשבתך לאור ולפעולת ידים, וחכמותיך בחוץ תרוטה (!) — 3) את מחברתך תדפיס בעיר מאסקווא, ומאור פ"ב תעתיק אהליך, כי קצר המקום לכל ישראל שמה; ומאן דביש ליה בהא מתא, ליזל במתא אחריתא וייטב לו. גם ירחב דעתך שמה, במקום אשר ירחב גבולך. — 4) לדעתי טוב הדבר אם תבוא לפה והסור לביתך על ימים אחרים ונדברו דברים אחרים על כל. ואז תסע שלום למאסקווע. אולם אם לא תאבה ללכת פה. כי אם ישר מפ"ב למאסקווע אז אָרשים לך האדרעסע של תאחאוו. — אבל לא אחוש איך לכלכל הדבר עם מכסף וכל דבר אשר לנו לדבר בפרטיות ודי באר, אשר בכתובים לא תדבר. — 5) שמע נא, בני יקירי, אלי וישמע אליך אלקים, בוא נא, ברוך ד', לפה, גם ברוך תחי'. בפה נדברו ברחבה ונכלכלו הדבר על נכון בישע ד'. ומפה תשע שלום למאסקווא צלחה. אבל מהר נא את נסיעתך לפה, שלום, חיש מהר, כי הלא בעוד עשרת ימים מוכן אנכי לנסוע לריגא צלחה, והטרדות רבות הנה. ולא עת יהי' לנו לדבר ולהתיישב בחעה מיושבת. הודיעני נא, בני יקירי, תיכף על מכתבי זה, את מחשבותיך ופעולותיך, למען אדע את אשר אתך לטוב. — הדראָוויערנאָסט של ה' שפירא שלח נא לי אותה לפה או לריגא על אדרעסע שלי ואחדישה שמה ואשיבה אותה לידיך, יען כי היא תהי' למחסה ולמשגב לך גם במאסקווא... — הספלאוו הולך בטוב תודה לד' — ובזה אתם את דברי. שוב נא את העיר פ"ב, המונה ושאונה, ואל תבט מאחריה, בוא נא אלינו שלום ומפה תסע למאסקווא, ותלך מחיל אל חיל, ובכל אשר תלך תשכיל אף תצליח, כלבב אביך אוהבך מקרב ולב ועמוק, יוסף זיטלאָווסקי''.

— — — — — — — — — —

איך וויל דא נישט איבערזעצען חעם בריף אין יודיש, אלע מאל, ווען ער שווימט ארויף פאר מיר על פי צופאל פון מיין זכרון נישט איינגעארדענטען אר־כיוו לייען איך איהם נאך אמאל אהורך, ווי אויך אנ־דערע העברעאישע בריף. וואס שטאמען פון מיין פא־טערס פעחער. עפעס א בעזונדער חן שטראהלט פאר מיר ארויס פון אט דעם אלטען מליצה'דיגען העברע־איש, געשריבען אין איילעניש, און רעכטען בחשן פון די ,,עסקים'', פון דעם ,,ספלאוו'' (די צייט ווען מען בינדט אויפן וואסער דאס געהילץ אין ,,פליטען'' כדי ,,אראפצולאזען זיי'' מיט דער דווינע — דער ,דזשווינע'' — קיין ריגע). איך בין זיכער אז דער חן וואס איך שפיר איהם אין אזעלכע פערהאפעלטע אויס־דרוקען, ווי ,,ועתה גם עתה'', ,,מהר חיש מהר'', ,,למחסה ולמשגב'', איז נישט נאר א ריין סוביעקטי־ווער געפיהל ביי מיר, געווארצעלט אין דער ליבע פון א קינד צו א פאטער. עס איז דער חן, וואס שלאגט פון דעם תנ"ך, אט דער חן פעהלט אונז, די איינגע בוירענע אין חער גאר אלטער העברעאישער קול־טור, ווי פעהלט אונז אין דעם מאדערנעם העברעאיש, וואס איז דערגאנגען איצטער ,,מחיל אל חיל'', צו א פאר אונז אומפערשטענדליכען זשארגאן...

דער תוכן פון חעם פאטערס בריף, אויף וועלכען פילע פון מיינע לייענער האבען, צום בעדויערען, מס־תמא געקוקט ווי העגער אין ,,בני אדם'' איז בקיצור אזא: דער פאטער איז גרייט צו העלפען מיר מיט נויטיגען געלד, ער שלאגט פאר, איך זאל פערלאזען פעטערבורג און חחוקען מיין ווערק אין מאסקווע, ער וואלט געוואלט איך זאל פריהער קומען אהיים, קיין וויטעבסק כדי דורכצושמועסען זיך וועגען אלץ.

אויף וויפיל מיר געדענקט זיך, האב איך גארנישט נישט געהאט געגען דעם פארשלאג. צו קומען אויף א פאר טעג קיין וויטעבסק, אבער מסתמא האט זיך

(ווייטער זעה 20. זייט)

(ווייטער זעה 20. זייט)

לופט, זון און וואסער

אלס מיטלען צו פערהארטעווען קינדער

פון ד"ר ס. קוניץ

בעת שווערע פיזישע ארבייטען שאפט זיך אין ארגאניזם זעהר פיל ווארעמקייט; דעריבער ווערט מען פון שווערער ארבייט רויט און מ'הויבט אן שטארק צו שוויצען, מעג מען אפילו ארבייטען ווינ־טער אויף דער קעלט.

אויב א מענשען איז קאלט, ווערט זיין הויט איינגעקנייטשט (נעגנדזעגע הויט), און ער ווערט איינ־געגאנגען ווי צוזאמענגעצויגען; א דאנק דעם ווערט דערגרייכט א פארקלענערטער פערלוסט פון ווארעמקייט פון דער אויבערפלאך פון דער הויט, אדער פון בלוט, וואס פליסט דורך דער הויט. דאס שטאמט דערפון, וואס צוזאמען מיט דער איינקנייטשונג פון דער הויט ווערען שמעלער די בלוט־געפעסען אין דער הויט און זייער בלוט־אנפילונג ווערט קלענער. וואס בעסער די הויטיגע בלוט־געפעסען גיבען זיך אן עצה מיט דער אויפגאבע און שמעלער צו ווערען, ואפהענגיג פון דער ארומיגער טעמפעראטור, אלץ ווי פערשטאנדפעהיגער איז דער ארגאניזם אויף די צופעליגקייטען פון וועטער, אלץ ווייניגער האט ער מורא פאר פערקיהלונג.

מענשען, וואס האבען נישט מורא פאר קעלט און פייכטקייט, רופען געוועהנליך ארויס ביי די ארד־מיגע ענטציקונג, אין א געוויסער מאס אפילו קנאה. דאס אלץ האבען זיי צו פערדאנקען דעם אומשטאנד וואס זיי האבען אויסגעארבייט אין זייער ארגאניזם די פעהיגקייט זיך גיך צוצופאסען צו דער בלוט אנפילונג פון זייער הויט, צו דער טעמפעראטור פון דער ארומיגער לופט און אזוי ארום אויסנוצען ווי געהעריג זייער זאפאס ווארעמקייט.

ווי קאן מען אויסארבייטען זיך אזא איינגע־שאפט ?

די מעשה איז, וואס ס'זענען פארהאן ספעציעלע נערוועען, וואס מאכען שמעלער און ברייטער די בלוט־געפעסען. די דאזיגע נערוועען הייסען טאקע געפעס - בעוועגענדיגע. זיי רופען ארויס די צע־ריייצונג פון ספעציעלע מוסקול - פערים, וועלכע געפינען זיך אין די ווענטלעך פון די בלוט־געפעסען, פון דער עמפפינדליכקייט און שנעלער איבערגעבונג פון דער צערייצונג דורך די דאזיגע נערוועען הענגט אפ די פעהיגקייט פון ארגאניזם געהעריג צו בעזאר־גען מיט בלוט אלע זיינע ארגאנען, דערהויפט די הויט.

די אויפגאבע פון פערהארטעווען דעם ארגאניזם בעשטעהט טאקע אין אויסהארטעווען אין די נערוועען וועגען די פעהיגקייט שנעל איבערצוגעבען די הויט שפעטען די ווארעמקייט און קעלט, וואס ווירקען פון אויסווייניג אויף חער הויט פון אונזער קערפער.

וואס פריהער מ'הויבט אן צו דערציהען די דא־זיגע געפעס - בעוועגענדיגע נערוועע. וואס מעהר זיי וועלען טרעניהרט ווערען, אלץ בעסער וועלען זיי אר־בייטען. אנהויבען די טרענירונג דארף מען דערי־בער פון די יונגע יאהרען אן, שיער נישט פון מא־מענט אן, ווען דאס קינד ווערט געבוירען.

פונקט אבער, ווי מ'קען נישט אנהויבען ענטוויק־לען דאס מוסקול־סיסטעם דורך אויפהייבען גלייך פון אנהויב גרויסע משאות, מוז מען האנדלען זעהר פארזיכטיג און סיסטעמאטיש ביי דער טרענירונג פון די הויט־געפעסען, בפרט אין קינדער־עלטער, בעת דער ארגאניזם איז נאך נישט סטאביל און נישט פערענדיגט אין זיין ענטוויקלונג.

דאס פערהארטעווען דעם ארגאניזם דארף מען אנהויבען זומער, ווען ס'האלט נישט קיין צו שטארקע אפקיהלונג מצד דער ארומיגער לופט.

וועלכע מיטלען דארף מען אנווענדען ביים פער־הארטעווען דעם ארגאניזם? דאס זענען — לופט, וואסער און זון.

די לופט, בלאזענדיג אויף דער אויבערפלאך פון דער הויט, ווארפט אונטער א הארע נערוועען - פער־ענדיקונגען — אין שייכות מיט די ווינטשטראָמונגען — דער ווירקונג אמאל פון א גרעסערער, אמאל פון א קלענערער טעמפעראטור; דערביי איז זומער דער אונטערשיד פון ביידע טעמפעראטורען נישט קיין בעדייטענדער. צוליב דעם קאנען לופט־וואנעס דינען אלס ערשטער שטאפ ביים פערהארטע־ווען חעם קינדערישען ארגאניזם.

נעמען לופט־וואנעס איז צום בעסטען אויף חער פרייער לופט. ביי נישט־צוגעוואוינטע קינדער הויבט מען אן זיי אנצוווענדען ביי א טעמפעראטור, וואס איז נישט נידריגער פון 20 גראד. שפעטער ווען חי קינדערישע הויט וועט צוגעוואוינט ווערען, קען מען די לופט־וואנעס אנווענדען ביי א נידריגערער טעמ־פעראטור, למשל, ווינטער אין צימער ביי אפענע פענסטער אדער פארטקע (לופטשיק), ביי א טעמפע־ראטור פון 14—16 גראד, אדער אויף אנ'אפענער ווערענדע אין א פייכטען וועטער.

לופט־וואנעס האבען נאך די גרויסע בעדייטונג, וואס דער לופט־שטראם בעזייטיגט פון דער אויבער־פלאך פון דער הויט די אדער אנדערע אפפאל־פרא־דוקטען, וואס ווערען אויסגעטיילט פון ארגאניזם צוזאמען מיט'ן שווייס.

נאך א שטארקערער מיטעל צום פערהארטעווען דעם ארגאניזם איז וואסער, ווייל עס נעמט אפ פון דער אויבערפלאך פון דער הויט בעדייטענדיג מעהר ווארימקייט, ווי לופט. דאס רופט ארויס אין ערש־טען מאמענט א בלוט־אפפלוס פון דער הויט, א דאנק וואס די אינווענייניגסטע ארגאנען, דערהויפט די לונגען, ווערען איבערפולט מיט בלוט. דאס איז די סיבה, פארוואס א מענש, וואס טונקט זיך אין קאל־טען וואסער, דערפילט אין ערשטען מאמענט א בעג־שווערטען אטעם. די איבערפילונג פון די אינווייניג־סטע ארגאנען מיט בלוט רופט ארויס א פערשטארקטע טעטיגקייט פון הארץ. גלייך דערנאך ווערען די בלוט־געפעסען ברייטער, דער בלוט־צופלוס צו דער הויט ווערט גרעסער און דעם מענשען ווארימער, נישט געקוקט אויף דער טעמפעראטור פון וואסער.

אויב אבער מ'זאל צו לאנג זיצען אין קאלטען וואסער, ווערט דער גאנצער ארגאניזם צופיל אפגע־קיהלט, דער בלוט־שטראם אין דער הויט ווערט פער־האלטען, די הויט ווערט בלוי און דעם מענש הויבט אן צו שוידערן. מ'דארף דעריבער וואסער אלס מי־טעל צו פערהארטעווען אנווענדען זעהר פארזיכטיג און סיסטעמאטיש, בעזונדערס ביי קינדער.

דאס פערהארטעווען הויבט זיך אן ביי א קינד פון איינרייבען זיין הויט מיט א פייכטען שוועמעל (גובקע) אדער נאך בעסער מיט א פייכטער ,,מאַ־טשאלקע''. דערביי דארף די טעמפעראטור פון וואַ־סער פון אנהויב נישט זיין נידריגער פון 28 גראד, ביסלעכווייז אבער קען מען דערגעהן ביז 20—22 גראד. דאס איינרייבען ווערט געמאכט גיך: מיט עט־ליכע בעוועגונגען מאכט מען פייכט דעם גאנצען קער־פער פון קינד, און גלייך רייבט מען אין ענערגיש די גאנצע הויט מיט א האנטוך ביז רויט.

שוין נאך דעם געהט מען איבער צום באדען אין א טייך אדער אזערע. דערביי דארף מען ביי קינדער זיין בעזונדערס פארזיכטיג.

ערשטענס דארף די טעמפעראטור פון וואסער נישט זיין נידריגער פון 20 גראד, דאס באדען טאר נישט דויערן לענגער פון 2—5 מינוט, אפהענגיג פון געזונד־צושטאנד פון קינד. אין וואסער דארף דאס קינד זיך אומפעריגט בעוועגען, צום בעסטען איז צו פערבינדען דאס באדען מיט לערנען דאס קינד שווימען. באדען מעג מען נישט אפטער פון איין מאל אין טאג.

דער דריטער מיטעל צום פערהארטעווען — דאס איז זון־וואנעס. זיי זענען אויך דער בעסטער דעזינפעקציע־מיטעל, וואס ברענגט אום די באק־טעריעס. זיי טרענירען אויך די בלוט־געפעסען פון דער הויט, הארץ און לונגען.

זון־שטראלען רופען ארויס די בילדונג פון ווי־טאמינען אין דער פעטס־שיכט פון דער הויט.

מ'דארף אבער געדענקען, אז זון־שטראהלען דאס איז א שטארק ווירקענדיגער מיטעל.

קודם־כל ווארעמען זיי אן די הויט, רופען ארויס א פערגרעסערטע אויסטיילונג פון שווייס, פערגרע־סערן דעם צופלוס פון בלוט צו דער הויט און אין רעזולטאט א פערשטארקטע טעטיגקייט פון הארצען. ביי א נישט צוגעוואוינטען מענשען קען דעריבער א צו שטארקע אנווענדונג פון זון־שטראהלען ארויס־רופען אנ'איבערלאדונג פון דער טעטיגקייט פון הארצען.

פון אויסשטעלען חעם קערפער אויף א צו לאנ־גער ווירקונג פון דער זון קען אויך ארויסקומען א בראנדוואונד, ד. ה. א צעשטערונג פון דער אייבער שטער שיכט פון דער הויט, וואס שיצט דעם קער־פער פון אריינדרינגונג פון מיקראָבען. צוליב דעם דארף מען זיין זעהר פארזיכטיג ביים אנווענדען זון־וואנעס לגבי קינדער.

זון־וואנעס הויבט מען אן פון 4 מינוט אן, אזוי אז יעדע זייט קערפער (די ברוסט, פלייצע, רעכטע און לינקע זייט) זאל בעשטראהלט ווערען נישט מעהר פון איין מינוט. דעם צווייטען טאג קען שוין די בעשטראהלונג דויערן 8 מינוט, ד.ה. צו 2 מינוט יעדע זייט פון קערפער, דעם דריטען טאג 12 מינוט דעם פערטען 16 א. אז. וו., ביז מ'דערגייט צום מאק־סימום — 40 מינוט, אדער 10 מינוט יעדע זייט.

דעם קאפ דארף מען אומבעדינגט צודעקען מיט א ווייסען שטאף, פרי זיך צו פערהיטען פון א זונ־שלאג. די בעסטע צייט צו נעמען זון־וואנעס איז פון 11 ביז 1 א זייגער בייטאג.

ס'וואלט נישט געשאדט, אז דאס פערהארטעווען דעם קערפער זאל דארטען וואו עס לאזט זיך, פאר־קומען אונטער דער אויפזיכט פון א דאקטאר, ווייל פאר א געוויסער גרופע קראנקע קינדער קען א נישט געהעריגע אנווענדונג פון די אויבענדערמאנטע מיט־לען (לופט, וואסער און זון) ברענגען שאדען אנ'שטאט נוצען.

(פאלקסגעזונד)

בענייט די מאכט אין אלטן רוים

דער מוסאליני
איז א בריה
א נייע רוימישע
אימפעריע
האט דער פאשיסט
זיך אויפגעבויט —
און איצטער שפרינגט ער
פון דער הויט.
ער באדט זיך איינפאך
אין אוואציעס,
ער האט בעזיגט
די ליג פון נאציעס;
ער האט פערשעהמט,
דער גרויסער בריה,
די שטאלצע בריטישע
אימפעריע;
נישטא איצינד צו איהם
קיין גלייכען
פאשיסטען שרייען
הירזשען, פראיכען,
און זעהען שוין
אין זייער טרוים
בענייט די מאכט
פון אלטען רוים.

פייטעל און טרייטעל

פייטעל: דו ווייסט, טרייטעל, מיזאגט אז מע־נער וואס זייערע ווייבער פערדראסען זיי, האבען גליק אין דער לאטעריע.

טרייטעל: אויב אזוי, לויף שנעלער קויפען א לאס. דו וועסט זיכער געווינען דעם מיליאן!...

דער יוד איז באמת גערעכט
פון דער ספארט־וועלט

א פראווינצער יוד, זייענדיג אין לאדז, האט צום ערשטען מאל בעזוכט א פוס־באל־מעטש, זעהענדיג דעם קאמף ארום דעם באלעם, ווענדעט ער זיך צום „סענדזשע":

— פאניע, איך פערשטעה אייך נישט, פאר־וואס גיט איהר נישט יעדען שפילער א באלעם? די יונגלעך דארפען זיך צובייזלען און צעקייזלען צוליב דעם איינעם באלעם און אייביג איז צווישען זיי מחלוקת צוליב דעם — איך פערשטעה אייך נישט.

דער סטאר איז אייפערזיכטיג
כמעט א אמתע מעשה

אין יודישען טעאטער בעת א פארשטעלונג זיצט אינער אין דער ערשטער ריידע און נאך יעדער אקט אפלאדירט ער און שרייט:

— צוויליך! צוויליך!

פערדריסט דאס דעם סטאר פון דער טרופע, זאגט ער צו צוויליכ'ן:

— צוויליך. דיין שנידער איז דא אין טעאטער...

א זעלטענע סחורה

מחותן (צום חתן־בחור) נו, דו ווילסט דאך ווערען א חתן מיט מיין טאכטער? דארפסט אבער וויסען אז קיין נדן האב איך נישט.

חתן: דאס שאדט נישט, זי איז פאר מיר אליין ווערט טויזענדער.

מחותן: אויסגעצייכענט — און מיט וואס בעשעפטיגסטו דו דיך?

חתן: כ'האב א מוזעאום מיט „וויבריקי נא־טורי".

א בייז ביטער בעגעגעניש פון „טאבארין" אין שפיטאל אריין

— האסט געהערט? לשאן ליגט דאך אין פאז־נאנסקים שפיטאל?

— וואס רעדסטו? אין שפיטאל נאר? איך האב איהם דאך געזעהן נעכטען ערשט אין „טאבארין" טאנצען מיט א וואונדערשעהנע בלאנדינקע!

— יא, יא, זיין ווייב האט דאס אויך געזעהן!...

<u>ב. קאוונער</u>

אויף א יובילעאום פון א יוד. שרייבער

איך וועל אייך איבערגעבען א פאר רעדעס פון א ליטעראריש באנקעט.

מען האט געפייערט דעם 50־טען יובילעאום פון א בעריהמטען דיכטער.

זענען געווען פערטראטען ארום הונדערט שרייבער און ארום הונדערט לייטישע מענשען, נישט קיין ליטעראטען.

ווען עס איז געקומען צו די רעדעס האט דער טאסט־מייסטער געגעבען דאס ערשטע ווארט צו א בעריהמטען שרייבער און קריטיקער: ד"ר בוין.

ד"ר בוין האט זיך אויסגעהוסט און געזאגט:

— „חשוב'ער יובילאר און קאלעגען! עס איז פאר מיר א גרויסער כבוד צו זיצען ביי דער רעכטער זייט פון דעם יובילאר'ס שעהן ווייבעל. יא, א גרויסער כבוד! דער יובילאר איז איינער פון אונזערע גרעסטע און בעסטע שאפער אין דער יודישער ליטעראטור; דאס, וואס היינט איז געווען פאר די דייטשען, איז אונזער דיכטער פאר יודען... אמת, איך האב קיינמאל נישט געלעזען זיינע לידער, און די אנדערע שריפטען אויך נישט, אבער דאס מאכט נישט; די, וואס האבען איהם יא געלייענט, זאגען מיר, אז ער איז איינער פון די גרעסטע. וואס־זשע טו איך? איך שפיל אין קארטען, אדער איך שלאף... ביי די גוים וואלט אזא גרויסער דיכטער, ווי אונזער יובילאר, געווען א מיליאנער, און ביי אונז ליגט ער אין דר'ערד אזוי ווי א בארג; ביי אונז איז ער א גארנישט, א שנארער! מעהר האב איך נישט וואס צו זאגען, מיינע פריינד, איך דאנק אייך!

* * *

א צווייטער רעדנער איז געווען א אלטער זשורנאליסט. ער האט געזאגט:

— מיינע ליבע און טייערע פריינד און זעהר געעהרטער יובילאר! עס איז א גרויסער כבוד פאר מיר צו בעגריסען איינעם פון אונזערע גרויסע גייסטער און זשעניען!

דער יובילאר איז דער שטאלץ פון אונזער שפראך, פון אונזער ליטעראטור, פון אונזער מא־מע־לשון!

וואס אמת, איז אמת... איך בין גארנישט בע־קאנט מיט די שריפטען פון אונזער גרויסען דיכטער; איך בין אזוי שטארק פערנומען, אז איך האב נישט קיין צייט צו לעזען.

ווייטער שליסט איך זיך אן אן די ווערטער פון דעם פריהערדיגען רעדנער: ביי די אומות־העולם וואלט אזא גרויסער דיכטער געווען רייך און גע־האט אלע פערגעניגענס אין דער וועלט, און ביי אונז מאכט מען איהם באנקעטען — ווען איז צו איהם — באנקעטען!...

ווען מען מאכט איהם בעסער א מאנטעל אויף ווינטער וואלט געווען א סך קלוגער; איך דאנק אייך!

* * *

דער דריטער רעדנער איז געווען א קריטיקער, א מבין אויף שרייבעריי, ד"ר טשאקער.

און אט וואס ער האט געזאגט:

— מיינע חשוב'ע געסט, פריינד און בעל־שמחה!

מיר פייערען היינט דעם יובילעאום פון א מאן, א ריין אין גייסט, אין סטיל, אין שפראך, אין שוואונג. דער בעל־שמחה, וואס זיצט דא מיט אונז, האט אריינגעשטעלט אין דער יודישער קולטור די שענסטע און די טייערסטע בריליאנטען!

ער האט בערייכערט די יודישע ליטעראטור, אונזער יודיש — יא, אונזער יודיש!

אמת, איך בין נישט בעקאנט מיט זיינע שריפטען, דאס איז אמת... אבער געהערט האב איך, אז אונזער יובילאר איז זעהר א גרויסער דיכטער; א יודישער בייראן, א פושקין — מיר ווייסען אליין נישט ווי גרויס ער איז! און דאס, וואס דער פריהערדיגער רעדנער הייסט איהם בעסער מאכען א ווינטערדיגען מאנטעל, איז דאס נישט מעהר ווי געבעבעט! זעהט איהם בעסער אוועקצושיקען קיין אטוואצק, זאל ער קומען צום געזונט; ער האט דאך שוין אפילו נישט קיין כוח אויסצוהערען אונזערע לויב־געזאנגען.

איך דאנק אייך!...

דער יובילאר אליין האט בלויז געזאגט עטליכע ווערטער:

ווי איך פערשטיי, האט איהר קיינער נישט געלייענט מיינע שריפטען... איינער איז פערנומען מיט שפילען אין קארטען; א צווייטער — לעזט נישט קיין יודיש, און א דריטער — קומט אם זיינע יאהרען אין דער קאפע... טא פרעגט זיך א פראגע: ווער האט געשיקט נאך אייך? איהר האט דאך בעסער געקאנט זיצען אין דער היים אדער קאפע און נישט דרעהען א כפאדעק מיט פראזען, וואס זענען גארנישט!

און דער יובילאר האט זיך צווייטעט א קינד. איך בין געווען דער איינציגער פון די קאר־לעגען, וואס איך האב זיך אויך צוווייטעט.

און ווייסט איהר פארוואס? ווייל איך האב געלייענט זיינע לידער. — — — — — — — —

ארום 3 א זייגער נאך האלבע נאכט האט דער יובילאר געבעטען ביי מיר א גמילות־חסד, ער האט נישט געהאט מיט וואס צו בעצאהלען פאר א דראשקע אויף אהיים צו פאהרען. ער [illegible] אין באלוט!

דער קונדס

• הומאר
• סאטירע

צוזאמענגעשטעלט פון אב—נעק •

ביילאגע צום „נייעם פאלקסבלאט" נומער 147 — פרייטאג, דעם 26 יוני 1936

דער ריעטניק בעווארענט זיך

געגעז געסט, בעלי־חובות און אנדערע שלעק...

פאַלימיק פוּן וואָד

ווי געפעלט איך די מעשה מיט לעאָן בלום?
עס איז שוין איינמאָל א מעשה:

נעמט א פאָלק, ווי עס זענען נעבעך די פראַנ־צויזען, און גיבען זיך איבער אין די הענד פון א אודען און דאָס נאָך א יוד מיט א יודישען קאָפּ, מיט א — מיט איין וואָרט: א יוד מיט'ן קנאַק.

און דאָס איז אפגעטון גראד אין דער איצ־טיגער צייט. ווען פון גאנץ דייטשלאַנד איז ארויס איבער דער וועלט די „תורה“ פון דער יודישער מינדעו ווערטיגקייט.

דער נאַצישער „גדול“ איז לא עליכם ארומ־געריגנעלט געוואָרען פון ביידע זייטען מיט יודען.

די צוויי לענדער און פעלקער, וועלכע ער האט אמייכטען פיינד — רוסען און פראנצויזען — האָ־בען איהם אָפגעטון אויף טערקיש. זיי ווערען רעפּ־רעזענטירט איהם אויף צופיקעניש דורך יודען.

לאָמיר זיך פאָרשטעלען די לאגע פון „פיהרער“ וועלכער וועט זיך דאַרפען אַוועקזעצען שמועסען ביים טיש, וועגען וועלט־ און מלוכה'שע זאכען, נישט מיט קיין אנדערע, ווי נאָר מיט די יודען.

פון איין זייט וועט איהם זיצען ליטווינאָוו און פון דער צווייטער זייט בלום.

אויסצוהאלטען אַזאַ חורבן, דאַרף מען זיין שטאַרקער ווי אַ פערביסענער אנטיסעמיט.

אזוי איז עס שוין אין אונזער דיפּלאָמאַטיש וועלטעל. מען איז אונטערגעוואָרפען איבעראַשונגען.

איבעראַשונגען פון וועלכע די גאל קאָן פּלאַצען.

דער פּרעמיער אויף דער רייזע

צרות פון די בעאַמטע

אויף זיינע אינספּעקציע־רייזעס פאלט דער פּרע־מיער־מיניסטער סקלאַדקאָווסקי אריין אין א סטאַ־ראָסטווע. וואַרט 8 פריה פאַרן אריינגאַנג און שעלט אָפּ די בעאַמטע:

— פאַרוואָס האָט איהר זיך פערשפּעטיגט מיט 8 מינוט?

— כאַב... כאַב.. ס'זענען געגאנגען זעלנער, האָב איך געמוזט אויסווארטען.

— וואָס די זעלנער האָבען איך געשטערט?...

— יין, דאָס איז אומדערהערט.

צו א צווייטען:

— און איהר פאַרוואָס האָט זיך פערשפּעטיגט?

— דער.. דער זייגער איז מיר קאליע געוואָרען...

— אהא, דער זייגער! א ספּעציעלע קאָמיסיע ... פעסטשטעלען וועט ס'איז שולדיג: איהר צי דער זייגער.

צו א דריטען:

— או און איהר?

— כ'האָב געוואַרט אויפן טראַמוואַי.

— די קאָמיסיע וועט צוציהען צו פאַראַנטוואָרט־ליכקייט אייך אָדער — דעם טראַמוואַי.

ביים עקזאַמען.

עקזאַמינאַטאָר (צו די שילערין): אין וועלכען יאָהר איז געבוירען געוואָרען קאָזשימיזש וויעלקי?

שילערין: פאַניע פּראָפעסאָר, זייט אזוי גוט און קוקט אריין אין דער ענציקלאָפּעדיע, כ'וויל איך נישט אריינפיהרען אין א טעות.

איינס פון די ביידע.

קינד: וואָס זוכט דער טאַטעשי?
פאָטער: מיין שטעקען.
קינד: דער טאַטעשי געהט אין גאַס אריין, צי דער טאַטעשי האָט געוואָהשען מיינע קיישען?

נראף קאלי.

דער תנא-באַטעק פוּן פשיטיק...

יאָ, עס האָבען די ענדעקעס
מיט וועמען גרייטען צו דעם טיש...
גלח טשעטשאַק — אַזאַ חכם!
אַזאַ למדן — פיש... פיש... פיש...!

פאַר א גרויסען „יודענקענער“
ער בעקאַנט שוין פון א צייט איז
ווייל געשעפּט ער האָט זיין תורה
פון זיין רבי'ן ר' פראַנייטיס...

גלח טשעטשאַק שיט מיט פּסוקים
און מיט ראיות און ציטאַטען,
אַלעס ווערט ביי איהם פערענטפערט
מיט א צינגעלע א גלאַטען...

איז „בעהאַוונט“ שטאַרק אין תלמוד
און מיט „תורה“ איז ער פול
ווייס אויך די געהיימסטע סודות
וואָס עס טוט דער יוד אין שוהל...

קען פון יודען די יום-טובים
און טראַדיציעס אלע זיינע
וויים למשל, אז אין פּורים
קלאָגט דער יוד און שרייט: הושענא!

חנוכה — ער שלאָגט כפּרות
ברענגט אַ שיקסעל פאַר א קרבן...
פּסח עסט ער אַכט טאָג מצה
ווייל גדליהו איז געשטאָרבען...

ראש-השנה עסט ער קרעפּלעך
יעדער קרעפּעל האָט דריי שפּיצען
ווען עס עסט א יוד א קרעפּעל
הויבט זיין פּנים אָן צו שוויצען...

נעהמט ער דאַן אין האַנד א לולב
שאָקעלט איהם אין אַלע זייטען
און ער מאַכט געהיימע צייכענס
ערגיץ אויבען אינדער ווייטען...

אז דער תלמוד איז געפעהרליך
איז פון קיינעם נישט פערהוילען
איבערהויפּט, פאַר די ענדעקעס
און בכלל פאַר מוטער פּוילען...

שווערען פאַלש לגבי אַריער
טוט דער תלמוד אויך ערלויבען
און די עדות דאַרט אין פשיטיק
דאַרף מען דאָך דערפאַר ניט גלויבען.

ס'איז אין תלמוד דאָ א גזלן,
אַ ריש-לקיש... הערט אַ בעלן?..
ווען ער האָט איין קלאַפּ געגעבען
איז מען באַלד אַוועקגעשטאָרבען...

און א סברה אז דער זעלבער
לעבט נאָך.. זאָלט איהר נישט פער־
געסען —
האָט אַ טבע זיך נישט לאָזען
ווען עס קומט אוים ביי עקסצעסען...

ביים גוסס צוקאַפּענס

וואָס זשורנאַליסטען קענען!...

דער נאַנשעלני דאָקטאָר פון א היגען שפּיטאָל, האָט ביינאַכט געמאַכט אַנ'אינספּעקציע, האָט ער גע־הערט פון א צימער וואו ס'איז געלעגען א היגער שוואַר־קראַנקער זשורנאַליסט ווי די פּיעלעגניאַרקע קיימט פון געלעכטער.

צומאָרגענס זאָגט דער דאָקטער צום קראַנקען:

— אפשר וואָלט איהר געוואָלט א צווייטע פּיע־לעגניאַרקע? די וואָס נעכטען ביי אייך איז אפשר צו יונג און צו פרעהליך?

— יאָ, גיט מיר אַנ'אַנדערע, זי קען זיין אזוי יונג און פרעהליך ווי די פריזאַצינע. זי זאָל נאָר נישט זיין אזוי קיצלדיג ווי יענע.

אַזאַ מין פלירט

ער: פרייליין גוטע, זי זעהען אויס יוגענד ווי א לאַווענדעש.

זי: א וואַזשנער קאָמפּלימענט גאַנצע טאָג מיט'ן פויך אוים'ן קאַלטען וואַסער!

* * *

ער: כ'פערזיכער איהן, פאַניענקע, אז זי זענען די ערשטע פרוי וועלכע איך ערקלער מיך אין ליבע.

זי: דאָס איז נישט אמת!

ער: פאַרוואָס?

זי: וואָ פון וואַנען האָבען זי אַזאַ געשוואָלען פּנים און אַזאַ צעטראַפּעטען שטערן?

א שאַד עלעקטריע

וואָס מען דערצעהלט וועגען א לאַדזער קאַרגען גביר

וועגען דעם היגען בעקאַנטען קאַרגען גביר פר־דעק דערצעהלט מען אַזאַ געשיכטע:

ער איז געפעהרליך קראַנק געווען, זעהענדיג אז ער האַלט שמאָל, האָט ער צונויפגערופען זיין זהן און אזוי געזאָגט:

— זוהן מיינער, לעש אוים די עלעקטריע, די דאַרפסט דאָך איצט נישט די עלעקטריע. און איך קען שטאַרבען אין דער פינסטער...

ער איז אסטראָזשנע

ביים טויער.

זי: קום העניעק, מיט מיר אַרויף און שלאָף אריין.

ער: כ'האָב נישט קיין חשק. לאָמיר בעסער דאָ שטעהען אביסעל.

זי: ניין, קום העניעק, די מאַמעשי איז נישטאָ אין דער היים. דער טאַטעשי ליגט פּאַראַליזירט אויף ביידע פים.

ער: אויף ביידע פים?
זי: יאָ, אויף ביידע.
ער: זיכער אויף ביידע?
זי: זיכער.
ער: קענסט שווערען?
זי: כ'שווער דיר

דער לאַדזער „תנא־באַטעק“

קען יודישע געשיכטע

געשפּרעך פון דעם פאַן מאָיצינעז מיט אונזער „קונדס“-שליח אויפן פשיטיקער פּראָצעס

אונזער ספּעציעלער „קונדס“־שליח אויפן פשי־טיקער פּראָצעס האָט געהאט א געשפּרעך מיט אונזער „ראַדאָק“ דעם לאַדזער חכם באַטעק, קאַוואַלטשיק, ירים בוידעם.

קודם כל האָט אונזער מיטאַרבייטער פעסטגע־שטעלט, אז דער שגהעקישער „חכם“ האָט גרוסע פערדינסטען פאַר די סטראַזש אָגאָניאָווע — די כוראַזש־אָגניאָווע שפּריצען מיט שיסאַווקעס, און ער שפּריצט — מיטן מויל.

נאָך דעם ווי אונזער מיטאַרבייטער האָט זיך מיט איהם „פשיאַזשניעט“ האָט ער איהם געפרעגט:

— פּאַניע מעצענאַט, כ'האָב געהערט אז איהר זענט א „בקי“ אין תלמוד, און יודישע געשיכטע קענט איהר אויך?

— פּיטאַניע! אויב איהר ווילט וועל איך אייך באַלד א לעבעדיגען א שטיק יודישע היסטאָריע.

— נו, לאָמיר הערען.

דאָ האָט זיך דער „יודענקענער“ אויסגעווישט די בריילען, אויסגעהוסט זיך און אַ שיט אויסגעגע־בען א שטיק יודישע היסטאָריע:

— „דער גרויסער העלד אין מצרים, משה, האָט אַנגעהויבען צו ווישען זיינע לאַנדסלייט, זיי זאָלען מאַ־כען אַרעוואָלוציע. צו דעם צוועק האָט משה צוזאַמען מיט זיין מאַלזשאַנקע דבורה און איהר ברודער בלק אויסגעהאַנדעלט מיטן זונאַנע קאָמוניסט אחשורוש און האָבען בשותפות מיטן רעוואָלוציאָנער יצחק גע־עפענט א געהיימע דרוקעריי, זיי האָבען ארויסגעגע־בען א געגלימע זשאַרגאָנישע צייטונג „שיר השי־רים“ וואָס הייסט אויף אראַביש „נידער מיט די קריסען“. צו די מיטאַרבייטער האָבען געהערט: דער בעוואוסטער פּאָליטישער עקאָנאָמיסט שבתאי צבי, המן בן אבירם, שפּינאָזאַ, ר. אונער, משה בראָדער־זאָן, ר' מאיר בעל נס, בזשוסטאָווסקי און אבעראשאר נעק.

דער פערלאַג האָט ארויסגעגעבען א סך ווערק, ווי: הגדה של פּסח, א ראָמאַן אין 4 טיילען פון ווילנער גאון. „מגלת אסתר“ פון דיר. צעלמייסטער. „א מענש זאָל מען זיין“ פון יצחק קאַצענעלסאָן. „דאָס פּינטעלע יוד“ פון לייטענעם גולם. נו, קאָן איך יו־דישע היסטאָריע?)

נו, רבותי, אפילו איהר האָט געזאָגט, אז לאָדז גיט אַרוים ווייניג למדנים, אָט האָט איהר אַנ'אמת'ן תנא באַטעק!

פּיניעלע מזיק

גיט רישון

יאַטן, איעך מאַך דעים שאַביס א פונדע! כעב קויפן א גאַנצן קילער טרושקאַפּקיס פאַר. דראַסיג גראַשן אין יעידער יאָט עט קריגן דרא שטיק אין עפּטשער עב איעך ענק געיבן קעשן אָכיט.

צוווייסט כאָדזשביג פאַוואָע איעך עב מאַכן די פונדע? צילינב די ריידעס פון די אוודיקאַטן אף דעיר פּטשיטיקע ספּראַווע.

צאָט גיליינט די ריידעס? ניין? טאַ ווערץ מיער שוין רועה אין ציש'ט. ווער אָט ניש גיליינט די ריידעס? איעך זוג ענק, או איעך אב די ריידעס גיליינט דרא מועל.

אוי, העט עך, אבן די אוודיקאַטן גיגעיבן־לוּשך, מאַט זיי דעך גידאַריפּט אַסקישן ווי גרויס אין אַלט זיי זענען.

צוווייסט וואָס איינער אָט גיזוגט? פּונקט דועס אייגינע וואָס איעך זוג, ר'העיט, עיר אט אזוי גיזוגט:

סאַקע סאַנדזשע, מ'בישילדיגט מאַן קלענט, אז עיעו אט צריק גיקאַלט, אז עיר אָט גיכמאַלעט די פּטשיטיקער כליגאַניס מיט א דראַנג. ני, איז וואָס? עפּטשער אָט עיער גדאַרעפּט אונטעשטעלן דעים קאָפּ אין זוגן: נאָץ מאַן קאָפּ אין צישפּאַלץ עיעם אף צוויי? מאַן קלענט אט גיט גיטיע, איעך אליינט, אט גיזוגט דעיר אוודיקאַט, וואָלט אכיט אזוי גיטיע, אזוי דאַרף טיע יעידער יוד וואָס קאָן לייגן א לאַטע.

ני, זוג איעך ניש אייביג דועס, אייגינע? איעך זוג דעך אכיט אייביג צי ענק:

יאַטן, אז א ענדיק עט אַפּהייבן אף ענק א לאַפּע, זאָלט עך ניש שלופן אין אונגיטיעכץ, כמאַלעץ צריק, אז צאָץ ניש מיט וואָוס, טאַ געץ א פּאַדברודקע, א קעפּקע, א ליעווע שערפּ, אז עך עט הייבן הענט, עלן די ענדיקישע פלאַקענשיסעס הייבן פּיס.

ני, זעיט עך, או איעך בין אכיט אַנ'אוודיקאַט.

ני, יעך ווייסט עך שוין פאַיואָע איעך גיי דעים שאַביס מאַכן א פונדע? צילינב די ריידעס פון די אוודיקאַטן אף דעיר פּטשיטיקער ספּראַווע.

אַ קלאַל, מאָרגן, שאַביס נאָכן מיטיג, קימץ אַלע אַפּן באַליטע שיל־הויף. עב איעך ענק געיבן טרושקאַפּקיס אין עפּטשער קעשן אכיט, דעוואַל אַצך מיער א גיטן שאַביס אין זאָצך מיער גיזינט.

ביים פריזיער.

גאַסט: איז די ברייטוואַ שאַרף?

פריזיער: פאַר דער שאַרפקייט דאַרפט איהר קיין מורא נישט האָבען. זי איז שטומפּ ווי אַנ'אַלטע קוכענ־מעסער.

אַזוי זענען זיי

די קאַלטע לונג- און לע בערדיגע ענגלענדער.

דער ענגלישער מיניסטער אידען, זייענדיג אין א גוטען הומאָר האָט געזאָגט, צו זיינעם א פריינד:

— שרייב אויף א שטיקעל פּאַפּיר דעם נאָ־מען פון דעם גרעסטען אידיאָט אין אייראָפּע.

דער פריינד האָט גענומען די פעדער און אויפ־געשריבען: „מיניסטער אידען“.

— פאַרוואָס עפּעס גראָד איך? — האָט אידען געפרעגט.

— ווייל דו האַלטסט אז מוסאָליני וועט דיר אָ־געקעבען האַלב אביסיניען.

— און וואָס וועסטו טון אז ער וועט יאָ גע־בען? — האָט אידען געפרעגט.

— וועל איך פון פּאַפּירעל אויסשטרייכען דיין נאָמען, און וועל אויף דעם אָרט שרייבען מוסאָליניין — האָט דער פריינד געענטפערט.

א נאַכט-גאַסט

אין פּאָליציי - קאָמיסאַריאַט

1 ביינאַכט קומט א מאַן אריין אין קאָמיסאַריאַט און ווענדט זיך צום דישורנעם פּאָליציאַנט:

— כ'בעט אייך, זאָגט מיר, צי קען די פּאָליציי נישט אינטערווענירען אין א פאַל ווען א פרוי קרינט זיך מיטן מאַן אזוי הויך, אז מ'הערט אין גאַנצען הויז, און קיינער קען נישט שלאָפען?

— יאָ, איהר זענט א שכן?

— ניין, דער מאַן!

די סלאַמיאַנע ווראָנצעס שלאָפען נישט.

די היינטיגע וואָך נאָך דעם ווי די ווייבער זענען ארויסגעפאָהרען אויף די זומער וואוינונגען, האָט מען אויף דער פּעטריקאָווער גאַס געזעהן די ווערשענע נאַכטדיגעס. וואָס זענען טעגאַנגען „אויפמערוימט“. פרעגט איינער דעם צווייטען:

— לעאָן, וואָס טוסטו אזוי שפּעט ביינאַכט אין דער גאַס?

— כ'... כ'זוך... א וואוינונג.

— א וואוינונג? אזוי שפּעט ביינאַכט?

— יאָ,... כ'זוך.. מיין אייגענע וואוינונג...

ווייבער וועגען מענער

אַ שמועס אין ווישניאָווע

ערשטע: וואָס זאָגען זי וועגען די מענער?

צווייטע: איך זאָג, אז מיט די מענער איז קיין מאָל נישט גוט. פאַר דער חתונה קענען זיי אָהן אונז נישט לעבען. און נאָך דער חתונה קענען זיי מיט אונז נישט לעבען.

ס'לייגט זיך איהם נישט אויפן שכל

א שיכור שטעהט ביי א שויפענסטער פון א באַר וואו ס'זענען אויסגעשטעלט פלאַשען בראָנפען. שטעהט ער ביים פענסטער, בעלעקט זיך און מור־מעלט:

— איך... פערשטיי... נישט... ווי אזוי קען מען עס.. בראָנפען פערקויפען?...

אַ מענש וואָס האָט ליב ווינאַדעס.

אין א היגען פּוילישען רעוויסטאַנער זיצען ערשטע רייה א פּאָר־פאָלק. נאָך יעדן נומער געהט ער ארויס און קומט באַלד צוריק. ביי דער פּויזע פרעגט דער דירעקטאָר דער פרוי:

— פּראָשען פּאַני, וואָס איז אייער מאַן נאָכן יעד־דען נומער ארויסגעגאַנגען?

ער האָט ליב ווינאַנדע צו געניסען — האָט די פרוי געענטפערט.

ליעסין — דיכטער פון יודישן מארטירערטום

פון יצחק ריבקינד *)

— 2 —

אט אזוי געהט דורך ביי ליעסינען דער גרונד־מאטיוו פון קדוש־השם פון די ביבלישע ציימען ביז אויף היינטיגען טאג. פון די „אבות" ביז „רבי עקיבא" און פון רבי עקיבא'ן ביז „הירש לעקערט" און „דער שמיד", און ווען ווי ער בעמערקט, „האב איך דערזעהן אין דעם שמיד פון קורלענדי־שען שטעטעל די נשמה פון א רבי עקיבא' און איי־נער פון די הערליכסטע קדוש־העלדען, וועמענס אנדענק ער האט געוואראמט אין זיין גוטען זכרון גאנצע 28 יאהר און האט איהם געווידמעט איינע פון זיינע וואונדערבארסטע פאעמעס:

„א זינג, א זינג, מיין ליד,
צום כבוד און צום רוהם
פון אט דעם קדוש־שמיד
און זיין מארטירערטום!

די אלטע קדושים־וועלט
איז ארעאל פערהילט
האט נישט ארויסגעשטעלט,
קיין שטראהליגערן בילדיי.

און די גאנצע פאעמע איז געשריבען מיט אזא פייערדיגען, אומעם־פערבאפענדיגען שטארקען ריטם, אז איהר פיהלט אין יעטוועדער סטראפע און פערז דעם קוזשנעץ־פלאם, דאס ברומען פון בלאז־זאק, דעם קלאפ פון האמער און דאס שמידען פון אייזען און איהר ווערט אנגעצונדען מיט דעם היי־סען אטעם פון דעם מארטירער־געשטאלט. דעם בוי־סקער שמיד, וואס איז באזעלט מיט הייליגער נקמה און קאמפס־מוט, „א קאמף ביזן טויט די פּליטים". מיט דעם געוועהר, וואס ער שמידט פאר זעלבסט־שוץ. געהערט דער וואונדער־שמיד, דער שמידער פון פרייהייט, בראווקייט און מענשען־ווירדע, צו יענע אקטיווע קדושים, וואס האבען, ווי אין דער באלאדע „דער ויכוח" —

„געגרעדט אונטער מעסער און האט אזוי ברייט
פון קדושה פון לעבען און קדושה פון טויט".

און וועמען פון די קדושים־העלדען, קדושים פון לעבען און טויט, האט ליעסין טישט בעזונגען! אהן א סוף איז די עפאפיי פון אונזערע מארטירער, פון אונזערע אקטיווע און פאסיווע גבורים, וואס האבען מיט זייער טויט געגעבען דאס פאלק איי־ביג לעבען, געמאכט פאר אנ'אייביג פאלק.

מיר געפינען צווישען די קדושים־לידער אי די באלאדע פון יהודה בן צריפא און מתתיהו בן מר־גלית און דעם גאלדענעם רוימישען אדלער, אי די פאעמע פון רבי יהודה בן בבא; א געזאנג צו מהר"ם מראטענבערג (דער קדוש פון לעבען!) און רב משה הכהן דע טאהרעסילא (פארן וויכוח); פא־עמעס איבער רבי שמעון מייזי און פראנציסקא געוועירא און ערשט די נאמענלאזע מארטירער. „אין א ניסן־נאכט" און אין די „בילדער פון ערש־טען קרייץ־צוג", א סעריע פאעמען געווידמעט די נאמענלאזע מארטירעריכס. יודישע פרויען־העלדינס, „פון פערשיהענע גזירות און פערשידענע ציימען", וואס ווען אפילו

„האט די וועלט נישט זייער ליבען
נאמען אויפגעהאלטען,
זענען ליכטיג דאך פערבליבען
זייערע געשטאלטען".

געשטאלטען ווי „די כעלר וואראפעריקע", „די גער־ווינערין" און „די ליכט בענטשערין" — די לעצ־טע, הערליכסטע מארטירעריכס פון בבל, אומקומענ־דיג דורך די הענד פון די פייערדיגער פאר צינדען ליכט לכבוד דער מלכה שבת, וועלכע זענען אין דער דיכטערישער פאנטאזיע דערהויבען; געווארען צו דעם הייליגסטען סימבאל פאר יודישע טעכטער פון אלע ציימען און דורות:

„עס האבען דורות מאמעס, קייטען דורות לאנגע,
ביי ליכט ביי ברענענדיגע און געבעטען באנגע,
דעם ציטער אויפגענומען און געשטרעקט די הענט
געזעהן די בלאנקע שווערדן פאר די אויגן בליצן,
און דאך געזוכט דאס ליכט דאס הייליגע צו שיצן
און מיט מארטירער־טויטן שטראלענדיג געבלענדט

רק די געשטאלט אין שטראליגער דיאדעם —
די שטארבער ביי די ליכט אין קדושה פאר א שם

די אלע דורות מאמעס האבען אויך פערהערליכט ביי ליעסינען „מאמע־לשון", וואס ער האט געווידמעט א פראכטפולע פאעמע „יודיש". טייער זענען איהם ביידע שפראכען. „אבער בשום אופן נישט" — האלט ער — „אז די שפראך איז די נאציע" — אנ'אפיקורסות, וואס די וועלטליכע יודען פון ביידע לאגערען, סיי די העבראיסטען און סיי די יודי־שיסטען, וועלען איהם נישט מוחל זיין.

יודיש האט ביי איהם „די שעהנקייט פון קידוש השם", ווייל זי איז א שפראך־מארטירערין, נישט אנערקענט אינעווייניג און גרינגגעשעצט אויסענווי־ניג; ער האט ליב די פאלקסשפראך, צו וועלכער פארוועניום פון אלע לאגערען, שיכטען און שטאנ־דען פעציהען זיך מיט ביטול און שפאט, ווערט ביי א טייל פערהאסט, פעראכט און פערשעהמט. אבער ער האט זי ליב ווי א יוד, נישט ווי א יודישיסט. ער האט ליב יודיש פון דער טראדיציע מיט „די חנ'ען פון תחינות פון פרומע", אזוי ווי ער, אלס יודישער דיכטער, שאפט די טראדיציע פון יודיש:

„איך קום צו דיר, קינד מיין, פון גלותין שטומע,
פון גהעטאס פערפאקטע, פערהאקטע אין קלעמ:
איך האב נאר די חניען פון תחינות פון פרומע,
איך האב נאר די שעהנקייט פון קידוש־השם.

— — — — — — — — —

און אויפנעהמען פלעג איך די בלוטיגע טרעהרען,
און אויפנעהמען פלעג איך דעם יאמער־געשריי,
און הייליגער ווערען, וואס מעהר איך פלעג הערען
פון שטארבענדע קדושים דעם לעצטען אוי־ווי.

— — — — — — — — —

איך האב אין די תחינות די הייסע
די יודישע מוטערס בעגלייט;
מארטירעריגס שטילע און גרויסע
אין הייליגקייט האב איך געגרייט.
איך האב מיט דער צאינה וראינה,
דורך פינסטערען נויט זיי געפיהרט;
זיי שטענדיג די העלדענטאט יענע
וואס הייסט ביי זיי לעבען, געצירטיי.

אזוי איז ביי ליעסינען אלץ וואס האלט אויס אין דער יודישער געשיכטע די פראבע, דעם נסיון פון קידוש־השם — אונזערס. נישט נאר מענשען. נאר אויך אידעען און בעוועגונגען, תורות און שפרא־כען. פונקט ווי ביי איהם איז הייליג דער אידעאל פונם יודישען סאציאליזם, וואס וואָרצעלט טיף אין די נביא'ישע ווייזיאנען און אידעאלען פון גלייכהייט און גערעכטיגקייט און איז מעהר סאציאליסט על־פי עמוס ווי על־פי מארקס; פונקט אזוי האט ער, איי־נער פון די „אבות" פון „בונד", דערזעהען און דערפיהלט, אז „דער ציוניזם איז געווארען ביי גרוי־סע טיילען פון אונזער פאלק דער געשריי פון יודי־שען בלוט, דער סך־הכל פון צעהנדליגער דורות פון משיח וואהטעניש, פון חצות־יאמער, פון תהלים־עקסטאז", און אז די בויער פון לאנד, די חלוצים, זענען „א דור פון נחשונ'ס! ווארפען זיי זיך, אט די בעסטע און ליבסטע קינדער אונזערע, אין גע־הויבענעם עלענד, אין ליכטיגען תהום פון מארטי־רער־לעבען".

ווער רעדט ארץ־ישראל אליין, דאס לאנד פון ווידערשטאנד און אויפבוי, פון שיר־השירים און קדוש־השם צוזאמען, דאס לאנד נישט פון פאסיווען נאר פון אקטיווען מארטירערטום, מיט בלוט דורכ־געזאפטע און בעפארבטע „הייליגע ערד"; דאס לאנד פון „יהודה המכבי", „יהודה הגלילי" און די קנאים (זעלאטען), „בר־כוכבא" און די אלע העלדען „ארום דער וואנט", — אט יענע סעריעם שטורעמדיגע און ברויזענדע פאעמעס, וואו ס'ווערט בעזונגען די גבור־גאולה. און וואו טיף אין הארצען שליעט אזא היר־רה פון אויפשטאנד און ווידערשטאנד, פרייהייט און סע בענקשאפט און א פרומער שטרעבען צו בעזעצען זיך אויפן לאנד פון חלוצ'ישען מארטירער־לעבען; און נאך בעניהען דארט דעם אנהויב צו שאפען אויף העברעאיש...

אזוי איז ליעסינס גאנצע שאפונג, די דיכטערי־שע ווי די פובליציסטישע, דורכגעדרונגען מיט דעם מארטירער־גייסט, און ווען אפילו די אלע קדושים־לידער זענען סימפאניש אין געדאנק און אידעאל, זענען זיי אבער פערשידענארטיג אין טאן און ריטם. יעדעס ליד איז א נייגעווינענע, ניי מיט פאעטישער שטארקייט, שפראכליכער שעפערישקייט און קלאנגען רייכקייט, אזוי ווי מיט זייערע געשיכטליכע סוזשע־טען און היסטאריש־אינהאלטליכע ניואנסען.

דער מאטיוו פון קידוש־השם האט ליעסינען אויך בעאיינפלוסט אין זיין בעציהונג צום יודישען פאלק, דעם „מארטירער פון פעלקער". ליעסין איז נישט א שטראפער, ער שיט נישט זאלץ אויף די וואונדען פון פאלק, וואס געהט אפ מיט בלוט, ער איז נישט, ווי ביאליק, א דיכטער פון צער און צארן, פול מיט ביטערקייט טענות צו זיין אייגען פאלק. ער רעדט נישט אין יענעם נביא'ישען פאטאס און טאן:

„איך בין צו אייך פון גאט געשיקט;
ער האט געזעהען: איהר ווערט דערשטיקט;
ער האט געזעהען: איהר פוילט און פאלט,
איהר ווערט פון טאג צו טאג מעהר אלטיי.
(דאס לעצטע ווארט)

אין געגענזאץ צו ביאליקן ווענדט זיך ליעסין צום קדושים־פאלק:

„און פלעגט אויף דיר אנפאלען, פאלק מיין,
א נביא אין צער,
איז נאר ווייל ער פלעגט פאר גאטס כבוד זיך שטעלען:
וואס שלעכטער דאס פאלק, אלץ גערעכטער איז גאט אין זיין גזר —
ווער קען עס איצט וועלען!
סען קען צו דיר, פאלק מיין, נישט קומען מיט ווערטער פון שטראף
אין בראך אין דעם גרויסען, וואס האט דיר געטראפען;
איך זעה דיך פערצוקט צווישען זיבעציג וועלף,
ווי א שאף. —
וואס קען איך דיר שטראפען!
איך וויל פאר א נביא נישט גילטען,
איך קען דיך נישט שימפפען און שילטעןיי.
(און פלעגט אויף דיר אנפאלען)

ביאליק שרייט צו די הימלען, פראטעסטירט צו און קעגען גאט, אין טיפע ערשיטערענדע מאמענטען פון ליידען, פיין און יאוש רופט ער אויס „יגמר־נא כסאו לעד!" און „אלקיכם עני במותכם", ער שטעלט א גרויסען פראגע־צייכען אין דעם גאנצען זין פון יודישען מארטירערטום:

„חלליכם — חללי חנם, וגם אני וגם אתם
לא ידענו למה מתם ועל מי ועל מה מתם
ואין טעם למותכם כמו אין טעם לחייכםיי.

ליעסין דאגעגען שרייט צו דער וועלט, פראטעס־טירט קעגען דער מענשהייט, צו די „זיבעציג וועלף". ער מאהנט גראד ביי זיי גערעכטיגקייט, ער גלויבט אין דעם גרויסען געטליכען אידעאל און אין דעם אידעאל פון לעבען און שטארבען פאר גאט. ער איז אין דעם פאל מעהר נביא'יש ווי ביאליק. ער בע־וויינט און בעזינגט די דורות־אומגעקומענע יודען, מיט „שמע ישראל" אויף די ליפען, אבער ער גע־פינט אויך א בערעכטיגונג און א זין פאר דעם אי־דעאל פון קידוש־השם:

איך קען אויך נישט לעסטערן גאט, אונזער יודי־שען גאט,
אין ברענענדען וועהטאג דערמיט זיך צו שטילען;
דיין גאט איז דאך, פאלק מיין, דיין אייגענער גייסט: זיין געבאט —
דאס איז דאך דיין ווילען!
דיין אויסשטראהלונג איז עס, דיין אורעלטע אי־נערע שטים —
דער גאט פון אברהם און יצחק און יעקב.
נישט זעלנער און נישט מיסיאנערען געבראכט האבען איהם,
נישט סוחרים אין איינקויף!
איך קען מיט א ווארט מיט א פרעכען
דיין הייליגען גייסט נישט פערשוועכןיי.
(און פלעגט אויף דיר אנפאלען)

מעהר נאך ווי קדוש־השם איז געווארען דער קאר־טעגארישער אימפעראטיוו פון אונזער געשיכטע, דער גרויסער יודישער געשיכטליכער להכעיס, די טראגיק פון אונזער שיקזאל, וואסער אפקלאנג מיר גע־פינען אין א קורצער תפילה, וועלכע איינער פון די שפאנישע גולים האט אין מינוטען פון טויטאנגסטען אויסגעשריען: „האר פון דער וועלט! טוסט א סך איך זאל פערלאזען מיין גלויבען, נאר זיי וויסען, אז צו להכעיס די בעוואוינער פון הימעל ,בין איך א יוד און וועל בלייבען א יוד, ס'וועט נישט העלפען אלץ וואס דו האסט געבראכט און וועסט ברענגען אויף מיר" (רבון העולמים, הרבה אתה עושה שאעזוב את דתי. תדע נאמנה שעל פרחם שלה יושבי שמים יהודי אני ויהודי אהיה ולא יועיל כל מה שהבאת ותביא עלי).

צי ס'האט יא א זין אדער נישט א זין — דאס איז אונזער שיקזאל פון דער געשיכטע און דאס איז אויך געווארען ליעסינס דיכטערישער שיקזאל.

אבער נישט נאר קען ליעסין טיישט לעסטערען דעם יודישען גאט — נאר אלע זיינע קדושים־לידער זענען איין גרויס געזאנג פון יודענטום קעגען קריס־טענטום, געגען דער „רעליגיע פון ליבע". זייט מען האט אנגעהויבען ביי אונז אי אין דער ליטעראטור און אי אין דער וויסענשאפט, צו פליהטעווען מיט דעם מאן פון נצרת, האט זיך נאך נישט געהערט אזא מיף־גלויביגע יודישע שטימע, ווי די פון ליעסינען אין זיין סעריע „קריסטליכעס" (די מאדערנע, אונזער מאריע מתי המוכם און פיל אנדערע) — דאס איז דער געזאנג פון יודענטום, דאס איז יודענטום!

נאר אזא שטאלצער יודישער נאציאנאלער דיכ־טער ווי ליעסין, פערגעסט נישט אן דער יודישער „וויא דאלאראזא", דורך דעם לאנגען קריסטליכען גלות:

זיי געהען, די ברידער און שוועסטער פון ישוין,
אלץ אונטער דער קרייץ־לאסט געבויגען,
נישט איינער נאר אלע, אניאומה פון ישויס —
צובלוטיגט, פערשפאט און בעשפיגען.

זיי טראגען דעם קרייץ אומגעזעהן דורכן גלות,
נישט האלץ פון א בוים פון א שטומען,
נאר ברויזענדען האס פון א מענשהייט א גאנצער
א וועלט ־ משוגעת אין ברומען.

און נישט א פאר גאסען לאנג ציהט זיך דער לייד וועג
און נישט א פאר קורצע מינוטען;
דער וועלט־רוים דעם גאנצען פערהילכט זייער וועה ־ טראט
די אייביגקייט צאפט זיי די בלוטען".
(וויא דאלאראזאיי, פון דער סעריע „ארום דער וואנטיי).

און ס'איז לייכטער צו גיין דעם לייד־וועג, ווען מען ווערט בעגלייט פון אזא גרויסען יודישען דיכטער ווי א. ליעסין, וואס האט יעטווידער וועה־טראט אונ־זערען אויסגעוואונען אין וועלט־רוים און אין דער אייביגקייט.

*) זעה „נייער פאלקסבלאט" נומער 135.

לייב מלאך — נישטא..

(אויפ'ן פרישען קבר)

עס ציטערט די האנט. א ווייטאג שוועבט ארום אין הארץ... לייב מלאך איז נישטא מיט אונז.

עס קען זיך נישט גלויבען אז שוין — שוין איז געענדיגט זיין לעצטע רייזע — די רייזע אינם לאנד פון טויט פון וואנען מען קומט מעהר נישט צוריק.

עס בלוטיגט אין מיר יעדער אדער. עס שטיקען טרעהרען. אט זעה איך איהם דאך. אט קושען מיר זיך. אט פאהרען מיר צוזאמען. און אט — ווי, א יונגער צעצוויגטער, צעבליהטער בוים מיט זיינע פרוכטען — און שוין נישטא.

שוועבער אויף דער הייסער מינוט צוזאמענצונעהמען זיך. צו נאהענט איז ער מיר געוועזען פון יענע ערשטע טעג אין יאהר 1917 ווען מיר האבען זיך ביידע צו־זאמענגעטראפען אויף דער באהן־סטאנציע אין א יו־דיש שטעטעל ביי דייטשע ארבייטדיענסט, צו נאהענט און צו חבריש, אז כ'זאל קענען יעצט אויף דער שווער דער שעה צוגיין צו איהם צו געבען אנ'אנאליז אי־בער זיין וועג אין דער ליטעראטור — איבער זיין וועג אין לעבען, וואס איז געווען זיין אוניווערזיטעט, זיין שולע דער דערציהונגס ־ אנשטאלט פון די אלע ג ל ט ע ר ס, פון די קינדער פון דער ארימער, האר־טער פאישנער מאסע, וועלכע ער האט אזוי שיין און האר־ציג געשילדערט אין זיין „אלטערס קינדער יאהרען".

איך וויל נאר יעצט אויף דער הייסער מינוט דערמאהנען א קליינע דעראיטערונג, וועלכע וועט גע־בען א שטיקעל בילד, ווי אזוי מלאך האט זיך אריינ געפלאכטען אין דער גאלדענער קייט פון דער יודי־שער ליטעראטור.

געוועזען איז עס ווינטער 1917. א יאוש און אנ־אפאטיע האט ארומגענומען דאס גאנצע יודישע לע־בען, די דייטשע אקופאציע מאכט האט פעסט אונ־טערן אייזערנעם שטיוועל געדרוקט דאס יודישע לע־בען. מיט אמאל א שטיקעל שמחה: עס קומט קיין לאדז ה. ד. נאמבערג. עס זאמלען זיך די פארשטע־הער פון די ליטעראריש און קולטור־קרייזען. פער־שידענע פראבלעמען און מאמענטען פון יודישען לע־בען ווערען דיסקוטירט. דאס פראבלעם פון יודישען שול־וועזען, וואס הויבט זיך אן ענטוויקלען, ס'טער־איטער און דער עיקר די יודישע ליטעראטור — זיין נ א כ וו א ו ק ס און ווען עס פאלען פעסימיסטישע געדאנקען וועגען דעם ליטערארישען נאכוואוקס, רופט זיך נאמבערג אן: „און מ ל א ך ?", א י ך גלויב אין מלאך'ן, פון איהם וועלען מיר פיל האבען!

פון דעמאלט אן האב איך איהם שוין נישט אר־ראפגעלאזט פון אויג. איך האב נאכגעזוכט זיין יעדע שאפונג, און אז נאמבערג האט נישט קיין טעות געהאט קען מען זעהען פון מלאך'ס לעצטע זאכען, ווי זיין טאלאנט האט זיך מיט אזא שפרודעלדיגקייט צעבליהט, מיט אזא גבורה, מיט אזויפיל אינערליכע ערודיציע, סיי אין זיינע רעפארטאזשען וועלכע ער האט געמאכט צו קליינע קונסט־ווערק. סיי אין זיינע גרעסערע ראמאנען און דערצעהלונגען און אין זיין לעצטענס אויפגעפיהרטער דראמע „מיסיסיפי".

נישטא — מלאך. פערוויתומט זענען געבליבען זיי־נע שאפונגען, און די אלע ווערטען וואס וואלטען נאך ארויס פון זיין שטארקען טאלאנט, וואס האט זיך לעצטענס מיט אזא קראפט פונאנדערגעבליהט, דאס וואס אונז קען אין יעצטיגען מאמענט טרייסטען, אז די אלע ווערק מלאך'ס וועלען בלייבען אין דער יודישער ליטעראטור, ווי מאנומענטען, און ווען אין ציימען ארום, ווען מיר וועלען א בלעטער־טון די רייזעביכער, די רעפארטאזשען פון מלאך'ן, וועלען מיר זעהען דאס יודישע לעבען אין זייער לענג, ברייט און אין דער טיף איבער די אלע ערד־טיילען; דורך וועלכען מלאך'ס אומרוהיגער גייסט האט זיך געטראגען, כדי צו פערשרייבען זיי אין ווארט אזוי פונקט ווי זיין ליד „בלאנדזשעט נישט אין דער פינסטער" וואס איז געווארען צו א סימבאל, צו א שבועה פון גרויסע מחנות יוגענט, אזוי יענען זיינע ביכער אמת וואס לייכט ארויס פון גוטע קונסט־ווערק.

חיים לייב פוקס

ווי וועט אויסזעהן דער נייער דייטשער שטראף-קאדעקס?

צו וואס פאר א אומגעלומפערטע געזעצבעשטימונגען האט זיך דערקייקעלט דאס דייטשע רעכטסוועזען

בערלין (יט"א) פון דעם נאר וואס פער־עפענטליכען פראיעקט פון צוקונפטיגען דייטשען שטראף־קאדעקס, וואס איז אין דער צווייטער לע־זונג בעארבייט געווארען דורך דער דייטשער קא־דיפיקאציע ־ קאמיסיע, איז צו זעהן, אז די ניידייט־שע ראסען ־ געזעצגעבונג וועט נאך ווייטער אויס־געבריטערט ווערען. אין צוקונפטיגען דייטשען שטראף־קאדעקס וועט, נעבען די נירענבערגער גע־זעצען, אויפגענומען ווערען א רייה אנדערע געזעצ־ליכע פארשריפטען, וואס וועלען צוזאמען אין קא־דעקס טראגען דעם נאמען „אנגריפען געגען ראסע און יהושה־גוטס".

די נירענבערגער געזעצען וועלען אין נייעם קא־דעקס אויפגענומען ווערען אונפערהענדערט א. ג. „ראסען־פערראט". חוץ לזה וועלען אבער נאך א רייה געזעצליכע בעשטימונגען רעגולירען די שטראף־סאנקציעס פאר בלעריי „פערלעצונגען פון דער ראסען־לעהרע". אלס ביישפיל פאר אזעלכע „פער־לעצונגען" ווערט געבראכט דאס „נישט־אנשטענדי־גע טאנצען פון א יוד מיט א דייטשער פרוי אין א עפענטליכען לאקאל".

אין די בעשטימונגען, וואס זענען נוגע דער „שוץ פון דער בעוועגונג" זענען פארגעזעהן א רייה כאראקטעריסטישע אויסנאהמען פון דער צו־לאזונג פון אמת־בעווייז. איינער פון די געזעץ־בע־שטימונגען לויטעט, אז „ווער עס טרעט ארויס קע־גען דעם פיהרער, דער רייכסרעגירונג, פיהרענדע פערזענליכקייטען פון דער בעוועגונג און דעם פיה־רער פון דער וועהרמאכט וועט בעשטראפט ווערען אהן דעם פאקט פון געריכט צו אונטערזוכען די פאקטישע זאכלאגע". די מיטעל־אלטערליכע איינ־שטעלונג קומט אויך צום אויסדרוק אין דער פאזי־טיווער שטעלונג צו דועלען אלס פארם פון עהרער פערטיידיגונג.

ווען ס'זאָלן פאָרקומען די קהלה־וואַהלען אין לאָדז

שטאָט־סטאַראָסטע בעקענט זיך מיט די מיינונגען פון די יודישע פּאַרטייען וועגען די וואַהלען צו דער נייער קהלה

פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע

איז אין דער סטאַראָסטווע איינגעלאַדען געוואָרען דער פאָרזיצער פון חשר אָרגאַניזאַציע ד"ר ראָזענבלאַט. דער סטאַראָסטאַ ד"ר ווראָנאַ האָט אויסגעפרעגט מיט'ן ד"ר ראָזענבלאַט דעם ענין פון די קהלה וואַהלען און געפרעגט די מיינונג וועגען דעם טערמין ווען די וואַהלען זאָלן פאָרקומען אין לאָדז.

ד"ר ראָזענבלאַט האָט זיך אַרויסגעזאָגט דערפאַר, אַז די וואַהלען זאָלן פאָרקומען ערשט אין נאָוועמבער, מאָטיווירענדיג דאָס דערמיט, וואָס דער חודש סעפּטעמבער איז זעהר נישט געאייגנעט פאַר וואַהלען. אַ גרויסע צאָהל פון דער בעפעלקערונג געפינען זיך נאָך אין אָנהויב סעפּטעמבער אויסער דער שטאָט און דאָס וואָלט געבראַכט צו אַ פערקלענערטער פרעקווענץ.

אַלס פאַרשטעהער

פון „התאחדות"

איז אין דער סטאַראָסטווע איינגעלאַדען געוואָרען ה' ד"ר טאַרטאַקאָווער.

סטאַראָסטאַ ד"ר ווראָנאַ האָט געפרעגט וואָס פאַר אַ שטעלונג „התאחדות" האָט צו די קהלה־וואַהלען, צי וועט די פּאַרטיי אַנטייל נעהמען אין די וואַהלען אָדער וועט זי די וואַהלען באָיקאָטירען.

ה' ד"ר ט. האָט געענטפערט, אַז די פּאַרטיי האָט נאָך נישט קיין בעשלוס, אָבער ער שטעלט זיך נישט פאָר, אַז די פּאַרטיי זאָל באָיקאָטירען קהלה וואַהלען.

דאַן האָט דער סטאַראָסטאַ געפרעגט, אַז אויב „התאחדות" וועט אַנטיילנעהמען אין די וואַהלען צי וועט זי גיהן זעלבסטשטענדיג אָדער אין אַ בלאָק?

אויף דער דאָזיגער פראַגע האָט ד"ר טאַרטאַקאָווער געענטפערט, אַז ס'איז נאָך נישט פאַרהאַן קיין בעשלוס פון דער אָרגאַניזאַציע, אָבער לויט אַלע וואַהרשיינליכקייטען וועט זי נישט גיהן זעלבסטשטענדיג צו די וואַהלען נאָר אין אַן אַלגעמיין ציוניסטישען בלאָק. „התאחדות" וועט יעדענפאַלס שטרעבען דערצו, אַז אַזאַ בלאָק זאָל געשאַפען ווערען.

אויף דער פראַגע, וואָס פאַר אַ שטעלונג האָט „התאחדות" צו דעם קהלה־וועזען בכלל, האָט ד"ר טאַרטאַקאָווער געענטפערט, אַז די פּאַרטיי איז אַ געגנער פון אַ ריינע רעליגיעזע קהלה. די קהלה דאַרף לויט'ן זיין אַ נאַציאָנאַלע אינסטיטוציע, זי דאַרף זיך פאַרנעהמען מיט עקאָנאָמישע, סאָציאַלע און קולטורעלע פראַגען און דאַרף זיין אַן אָנהויב פון דער יודישער נאַציאָנאַלער אויטאָנאָמיע, ביי דער וואַהל־קאַמפּאַניע וועט די פּאַרטיי אונטערשטרייכען די דאָזיגע שטעלונג.

דער סטאַראָסטאַ האָט געענטפערט, אַז ער פערשטעהט די דאָזיגע שטעלונג הגם ער איז נישט מסכים מיט איהר.

דאַן האָט זיך דער סטאַראָסטאַ געווענדעט צו ה' ד"ר ט. צי ער האָט עפּעס פאָרדערונגען בנוגע דער זיכערקייט און אומגעשטערטקייט פון דער וואַהל־קאַמפּאַניע.

ה' ד"ר ט. האָט געענטפערט אַז די אַדמיניסטראַטיווע אָרגאַנען דאַרפען פערזיכערן די אומגעשטערטקייט פון די וואַהלען און די פרייהייט פון דער וואַהל־אַגיטאַציע.

דער סטאַראָסטאַ האָט ערקלערט, אַז הגם זייערע מעגליכקייטען זיינען אין דעם ענין שטאַרק בעגרענעצט, פונדעסטוועגען וועלען אָנגענומען ווערען אַלע מעגליכע מיטלען אַז די וואַהל־קאַמפּאַניע זאָל אדורכגעהן אין אָרדנונג.

בנוגע דעם טערמין פון די וואַהלען האָט דער סטאַראָסטאַ ערקלערט, אַז וואַהרשיינליך וועלען די וואַהלען צו דער לאָדזער קהלה פאָרקומען אין חודש סעפּטעמבער.

אַלס פאַרשטעהער

פון דער פאָלקס - פּאַרטיי

איז איינגעלאַדען געוואָרען מאַג. באַלבאַרישסקי.

דער סטאַראָסטאַ ד"ר ווראָנאַ האָט אָנגעוויזען אויף די חלוקי דעות, וועלכע זיינען פאַרהאַן בנוגע דעם בעשטימען דעם טערמין פון די וואַהלען אין לאָדז.

מאַג. באַלבאַרישסקי האָט געענטפערט, אַז אין פּרינציפּ האָט עס נישט קיין בעדייטונג צי די וואַהלען וועלען פאָרקומען 2 חדשים פריהער אָדער שפּעטער, וואָס האָט יאָ אַ בעדייטונג איז דער פאַקט, וואָס ס'זיינען בכלל אויסגעשריבען געוואָרען וואַהלען צו דער לאָדזער קהלה, וואָס וועט מעגליך מאַכען אַ נייע צוזאַמענשטעלונג פון די כוחות, אויב אָבער ס'זאָל מעגליך זיין, אַז אין פערלויף פון די 2 חדשים זאָל די איצטיגע מעהרהייט אדורכפיהרען פאַרשלאָגען ווי אַנגאַזשירען אַ רב, אָדער בעזעצטען אויף אַן אַנדער אופן דעם בודזשעט, וואָלט גלייכער געווען, אַז די וואַהלען זאָלן פאָרקומען פריהער.

דערויף האָט דער סטאַראָסטאַ געענטפערט, אַז קיין בודזשעט־ענדערונגען קענען נישט פאָרקומען און קיין בעשלוסען פון גאָר וויכטיגער בעדייטונג וועלען שוין אויף דער היינטיגער קאָנפערענץ נישט אָנגענומען ווערען.

דאַן איז דאָס געשפּרעך געפיהרט געוואָרען וועגען דעם אופן פון אדורכפיהרען די וואַהלען. מאַג. באַלבאַרישסקי האָט אָנגעוויזען, אַז ס'דאַרף גאַראַנטירט ווערען, אַז די וואַהלען זאָלן זיין ריכטיג.

דערויף האָט דער סטאַראָסטאַ געענטפערט, אַז די אויפזיכט איבער די וואַהלען וועט האָבען אַ וואַהל־קאָמיסיע, צו וועלכער ס'וועלען געהערען פאַרשטעהער פון אַלע ריכטונגען, איבערהויפּט קען מען אָנקלאָגען יעדע אומריכטיגקייט און אומפּינקטליכקייט.

פון דער יודענשטאַאַטס - פּאַרטיי

איז ביים ה' סטאַראָסטאַ געווען ה' טיטעלבוים. דער סטאַראָסטאַ האָט איהם געפרעגט צי די יודענשטאַאַטס־פּאַרטיי וועט אַנטיילנעהמען אין די קהלה־וואַהלען, דערויף האָט ה' טיטעלבוים געענטפערט, אַז זיין פּאַרטיי וועט אַנטיילנעהמען אין די וואַהלען און צו קיין אָפּשטימונג וועט נישט קומען.

— וואָס שייך דער שטעלונג פון דער פּאַרטיי צום קהלה־וועזען, האָט ה' טיטעלבוים אַרויסגערוקט בעוואָרענישען בנוגע דעם בעריהמטען פּאַראַגראַף 20.

דאַן איז בעריהרט געוואָרען די פראַגע וועגען טערמין פון די וואַהלען. ה' טיטעלבוים האָט זיך אַרויסגעזאָגט דערפאַר, אַז די וואַהלען זאָלן פאָרקומען אין חודש סעפּטעמבער און נישט ערשט אין נאָוועמבער, דערביי איז נויטיג, אַז די וואַהל־קאָמיסיע זאָל נישט האָבען קיין מעהרהייט פון די, וועלכע שטעהען איצט ביים רודער.

די גרויסע אינדוסטריע רואינירט בעוואוסטזיניג די קליינע און מיטעלע אינדוסטריע

(אַג) די טעג איז פאָרגעקומען אַ אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון פערבאַנד פון דער לייוונט־טעקסטיל־אינדוסטריע געווידמעט דער שווערער לאַגע פון דער לייוונט־אינדוסטריע, וועלכע האָט זיך בעזונדערס פערשאַרפט צוליב דער לעצטער האָסע אויף באַוועל־גאַרן.

לויט דער מיינונג פון די פאַרשטעהער פון דער לייוונט־אינדוסטריע נוצען די פּראָדוצענטען אויס די לאַגע און הויבען אומבעגרינדעט די פרייזען אויף גאַרן. אין דער היגזיגער בענוצען זיך אַ גרויסער טייל פון די פּראָדוצענטען מיט אַ נישט לאָיאַלע טאַקטיק לגבי די קליינע און מיטעלע פאַבריקען. און נעמליך די גרויסע אינדוסטריעלער האָבען פערקלענערט די פרייזען פון געוויסע באַוועל סחורות. פון וואָקאָמישען שטאַנדפּונקט איז דאָס אַ אויסערגעוועהנליכע ערשיינונג, ווייל דאָס שטייגען פון די פרייזען אויף די האַלב פאַבריקאַטען דאַרף ברענגען מיט זיך אַ שטייגערונג פון די פרייזען אויף די פערטיגע סחורות, און מיט דעם שריט פון פערקלענערן די פרייזען רואינירען די גרויסע בעוואוסטזיניג אַ גאַנצע פּראָדוקציע־צווייג פון דער מיטעלער און קליינער אינדוסטריע. פון איין זייט העכערן די גרויסע די פרייזען אויפ'ן גאַרן, פערגרעסערן זיי דערמיט די פּראָדוקציע־קאָסטען פון דער מיטעלער און קליינער אינדוסטריע, וועלכער איז געצוואונגען צו העכערן די פרייזען פון זייערע סחורות און אין דערזעלבער צייט פערקלענערן די גרויסע די פרייזען פון זייערע אויסאַרבייטונגען. צוליב דער דאָזיגער טאַקטיק דראָהט, אַז די גאַנצע מיטעלע און קליינע אינדוסטריע זאָל אָפּשטעלען די אַרבייט.

נאָך אַ לענגערער דיסקוסיע איז בעשלאָסען געוואָרען צו ווענדען זיך צו די ווירטשאַפטליכע פאַקטאָרען, אַז זיי זאָלן אינטערווענירען נעגען דער אומבעגרינדעטער שטייגערונג פון די פרייזען אויף גאַרן.

קאָנפערענץ צו נאָרמירען די פראַגע פון דעוויזען צוטיילונג פאַר דער טעקסטיל־אינדוסטריע

(אַג) אין די נאָהענטסטע טעג וועט אונטער דער עגידע פון האַנדעלס־מיניסטעריום, פאָרקומען אַ קאָנפערענץ וועגען נאָרמירען די צוטיילונג פון דעוויזען פאַר דער בעדערפעניש פון דער טעקסטיל־אינדוסטריע, אַזוי, אַז עס זאָל גאַראַנטירט ווערען די נאָרמאַלע צושטעלונג פון רויה־שטאָפען פאַר דער אינדוסטריע. אין שייכות דערמיט האָט זיך די האַנדעלס־קאַמער געווענדעט צו אַלע פּראַאינטערעסירטע פערבאַנדען און ווירטשאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס, אַז זיי זאָלן אַרויסרוקען פּאָסטולאַטען און קאָנקרעטע פאָרשלאַגען. די האַנדעלס־קאַמער האָט גלייכצייטיג אויפמערקזאַם געמאַכט, אַז עס וואָלט געווען געוואונשען, דאָס עס זאָלן אַרויסגערוקט ווערען פּאָסטולאַטען וואָס זאָלן צילען אויף דעם שנעלסטען אופן צו בעזייטיגען די שוועריגקייטען, אין דער צייט, ווען עס דאַרפען צוגעטיילט ווערען די קאָנטינגענטען.

דער פערבאַנד פון פאַבריקאַנטען פון דער טעקסטיל־אינדוסטריע, אין וועלכען עס זענען גרופּירט, ווי בעוואוסט, די קליינע און מיטעלע אינדוסטריע, האָט אין איהר ענטפער דער קאַמער בעטאָנט, אַז די פראַגע פון צוטיילען דעוויזען דאַרף רעגולירט ווערען צוזאַמען מיט'ן צוטיילען די ערלויבנישען אויף אימפּאָרט.

פּאָזיטיוו לעצטע 4 טעג!

טעאַטער „ראָזמאַיטאָשטשי"
ציגעל = גאַס 27. טעל. 112=25.
דיר.: דוד צעלמייסטער.

פּאָזיטיוו לעצטע 4 טעג!

לעצטע גאַסטשפּילען פון טעאַטער
„אַראַראַט"
קינסטל. אָנפ.: מ. בראָדערזאָן.

אין געזעגענונגס־שלאַגער־פּראָגראַם א. נ.
חסידיש
נגידיש
ממזריש

היינט פרייטאַג 9.15 אָוונט
מאָרגען שבת 4 נאָכמ. און 9.15 אָוונט
א מתנה פאַר „אַראַראַט"־פריינד
נאָכמיטאָג־פּרייזען: פּאַרטער 1.09
אָוונט־פּרייזען: פון 54 גר. ביז 2 זל.

זעלבסטמאָרדען

(א) אויף נאַווע 35 האָט זיך דער 43־יאָהריגער אַדאַם קאָוואַלטשיק אַזוי אָנגעשיכורט, אַז מחמת גרויס שמחה האָט ער אַרויסגעכאַפּט אַ רעוואָלווער און זיך אַריינגעשאָסען אַ קויל אין קאָפּ. אַ שווער פערוואונדעטען האָט מען איהם אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

* * *

(א) אויף מאַלטשעווסקיעגאָ 19 האָט זיך געסמ'ט מיט דענאַטוראַט־שפּריט דער 22־יאָהריגער אַרבייטסלאָזער מאַריאַן שטשעפּאַנסקי. מ'האָט איהם צוגענומען אין ראַדאָגאָשטש.

* * *

(א) אויף זשעראָמסקיעגאָ גאַס האָט זיך מחמת שווערער נויט, געסמ'ט מיט זאַלץ־זויער די 27־יאָהריגע שרה קליינמאַן (אָהן אַ בעשטענדיגען וואוין־אָרט.) פּאָגאָטאָוויע האָט איהר אין אַ שווערען צושטאַנד אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

* * *

(א) אויף פּאַביאַניצער 47 האָט זיך מחמת ענטוישונג אין ליבע, געסמ'ט מיט ברען־שפּריט די 19־יאָהריגע פעליציע וואָטניק. אין אַ שווערען צושטאַנד האָט מען זי אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

Dr. med.
Sadokierski
כירורג פון צייהן און יאַסלעס
Piotrkowska 164 tel 114-20.

Dr.
Wołkowyski
ציגעל־גאַס 11, טעל. 238=02
ספּעצ. פאַר טריפּער, סיפיליס און הויט־קראַנקה.
בעהאַנדלונג פון מענער־שוואַכע
נעמט אָן פון 8—11 און 4—9 אָוונט.

קאָמוניקאַט פון דער וואָיעוואָדזטווע

דעם 23 ד. ח. האָט זיך צום לאָדזער וואָיעוואָדע, ה' האַוקע־נאָוואַק געמאָלדען אַ דעלעגאַציע פון דער לאָדזער אָפּטיילונג פון'ם פּוילישען בוי־אינזשעניערען־פערבאַנד אין די פּערזאָנען פון אינזש. וואַצלאַוו גלאַזעק, קאָפּ. אינזש. זיענצקאָווסקי און אינזש. פּרושינסקי, וועלכע האָט איבערגעגעבען דעם וואָיעוואָדע אַ בעשלוס פון דער אָרגאַניזאַציע־פערזאַמלונג, מכוח'ן בעלייגען אַן אַרבייטס־טאָג לטובת דעם פאָנד פאַר נאַציאָנאַלער שוץ. דער בעשלוס איז פאָלגענדער:

„נעהמענדיג אַ ביישפּיל פון דער בירגערליכער שטעלונג פון אַ רייה אָרגאַניזאַציעס און אנשטאַלטען, וועלכע האָבען געשפּענדעט זייער אַרבייט, דערקלאַרירען די מיטגלידער פון דער לאָדזער אָפּטיילונג פון'ם פּוילישען בוי־אינזשעניערען־פערבאַנד אויף צילען פון פאָנד פאַר נאַציאָנאַלער פערטיידיגונג אַ דאַנינע אין די פאָרם פון זייער אַרבייט און אינזשעניערישען וויסען, פעפליכטענדיג זיך אויסצופיהרען, אַלס איינע פון די ערשטע אויפגאַבען פאָלשטענדיג־געניעע פּראָיעקטען פון געגען־לופט־פליה־ און געגען־גאַז - אָנגריף - בעהעלטענישען פאַר לאָדז".

לסוף פון בעשלוס ווערט דער וואָיעוואָדע, ד' האַוקע־נאָוואַק און דער ד.אָ.ק.־אָנפיהרער, גענ. לאַנגנער געבעטען איבערצונעהמען דעם פּאַטראָנאַט און לייטען מיט דער גאַנצער אַקציע.

פּאַרק העלענאָוו

מאָנטאַג, ד. 29 יוני ד. י. 8.30 אָוונט
א גרויסער קאָנצערט
פון דער אומפערגלייכליכער זינגערין
רוהם פון דער יודישער עסטראַדע

לאָלאַ פאָלמאַן

אין איהר פערשידענאַרטיגען פּראָגראַם.

איינטריט אין פּאַרק 2 נאָכמ. פון 3 אַ זייגער קאָנצערט פון סימפּאָנישען אָרקעסטער אונטער דיר. פון פּראָפ. י. זאַקס. איינטריטס־בילעטען צום פּרייז פון 80 גר. און אין פאָרפערקויף ביז מאָנטאַג, 2 נאָכמ. צום פּרייז פון 54 גר. פערקויפט די קאַסע פון פילהאַרמאָניע, טערקישע צוקערניע פּיעטריקאָווער 12

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

פרייטאג, 26 ו' תמוז תרצ"ו

יוני

3.13 זון-אויפגאנג

8.00 זון-אונטערגאנג

ליכט-צינדען: 7.44

נאך דער אויסמעסטונג פון אומזאץ-שטייער אויפ'ן יאהר 1935

פון אדוו. ע. שעסקין.

ס'זענען כמעט ווי פערענדיגט געוואָרען די אויסמעסטונגען פון אומזאַץ־שטייער אויפ'ן יאָהר 1935 און די צאָהלונגס־נאָטיצען זענען שוין צו־געשטעלט געוואָרען אָדער געפינען זיך אויפ'ן וועג פון שטייער־אַמט צום צאָהלער.

אויב מ'קען אורטיילען נאָכ'ן ערשטען בליק, זענען די היי־יעהריגע אויסמעסטונגען הויפּטזעכ־ליך געשטיצט אויף די אַזוי ־ גערופענע „אינ־פאָרמאַציעס".

די שטייער־אינסטרוקציע פון 31 דעצעמבער 1934 שטעלט גענוי פעסט דעם אופן פון צונויפ־נעהמען די דאָזיגע אינפאָרמאַציעס; דאָס ווערט געטון דורך דער אַזוי־גערופענער אינפאָרמאַציע־ביוראָ פון דער פינאַנץ־קאַמער, וועלכע זאַמעלט אינפאָרמאַציעס פון אַלע צוגענגליכע קוועלען אין קרייז פון דער פינאַנץ־קאַמער וועגען די אומזאַצען און הכנסות פון די צאָהלער. די אינפאָרמאַציעס ווערען סעגרעגירט און פונאַנדער־געשיקט אין די געהעריגע שטייער־אַמטען.

די אינפאָרמאַציעס זאַמלען בעאַמטע פון אינ־פאָרמאַציע־ביוראָ אין דער וואָיעוואָדסטווע, קאָ־מיסאַריאַטן און סטאַראָסטוועס; וועגן די פּערזאָ־נען, וואָס פאָהרען ארויס קיין אויסלאַנד; אין די 5־טע אָפּטיילונגען פון די פינאַנץ קאַמערן בנוגע אַלע קאָנטראַהענטען און די דאָקומענטן, וועלכע אונטערליגען דעם שטעמפּעל־אָפּצאָהל; אויף די באַהנען, בנוגע די אָנקומענע סחורות־זענדונגען; אין די היפּאָטעק־אָפּטיילונגען פון די קרייז־גע־ריכטען וועגען געמעגע הלואות; אין אַלע עק־ספעדיציע־פירמעס בנוגע די טראַנספּאָרטן וועלכע קו־מען אָן אויף זייער אדרעס און זענען בעשטימט פאַר פּריוואַטע פּערזאָנען און פירמעס; אין האַנ־דעלס־און אינדוסטריע־אונטערנעהמונגען וועגן די אָפּנעהמער און ליווראַנטען וואָס ווערען אויפ־געוויזען אין די האַנדעלס־ביכער א. א. וו. א. א. וו.

יעדע אינפאָרמאַציע מוז, לויט דער שטייער־אינסטרוקציע, ענטהאַלטען דעם אַרט פון דער גע־שלאָסענער טראַנזאַקציע צוזאַמען מיט די ציפער־ידיעות בנוגע דער צאָהל, וואָג, קוואַנטיטעט און ווערט, די דאַטע פון שליסען די טראַנזאַקציע, די נעמען און פאַמיליען־נעמען פון די קאָנטראַהענטען און אויך זייערע אַדרעסען.

וואָס שייך דער פינאַנץ־פּראַקטיק, דאַרף מען פעסטשטעלען איין ערשיינונג, וועלכער איז אַנ־אַמת'ע פּלאָג פאַר די צאָהלער און דער קאַמף דער־מיט איז זעהר בעשווערט, ס'האַנדעלט זיך וועגען דעם פאַקט, אַז אין אַ גאַנצע רייהע פאַלן זענען די אינפאָרמאַציעס טעות'דיגע, ווייל די אַגאַנג מען אָפּ־נעהמער און צושטעלער געבען אָפּ פאַלשע נעמען. איך האָב פאַלען אין דער פּראַקטיק, ווען אַ קליינער סוחר פון דריטער קאַטעגאָריע, וואָס האָט אַ געוועלב מיט סחורה אויף 2 ביז 3 טויזענד זלאָטעס ווערט „בעגליקט" מיט אינפאָרמאַציעס אויף איינגעקויפטע סחורות פון צעהנדליגער טויזענדער זלאָטיס. דאָס האָט עפּיס אַנאַנאַנ מער „פּ"ד" געקויפט אָדער פערקויפט אויף זיין נאָמען. דער־מיט קעמפען איז זעהר שווער, אָבער ס'איז מעגליך.

קודם־כל זעהט פאַר די שטייער־אינסטרוקציע אַליין אזעלכע פאַלען און בעשטימט, אַז אויב עס וועט פעסטגעשטעלט ווערען, אַז די אינפאָרמאַ־ציע איז אויף אַן אַנדער נאָמען, איז דער שטייער־אַמט פערפּליכטעט באַלד אַדורכצופיהרען אַ אויס־פאָרשונג, כדי צו עטדעקען דעם פאַקטישען קאָנ־טראַהענט, ווען די אויספאָרשונג וועט נישט געבען קיין רעזולטאַט, מוז די אויספאָרשונג נאָכאַמאָל אנגעהויבען ווערען דורך די פינאַנץ־ביוראָ וועלכעס האָט צו דעם אַ ספּעציעלען פּערסאָנאַל.

די צאָהלער האָבען אויך דאָס רעכט צו פאָ־דערען, אַז אין שטאַטישען געריכט זאָלען אונטער אַ שבועה, אויסגעהערט ווערען עדות, כדי פעסט־צושטעלען אַ ווייסע אומשטענדען איז צוזאַמענהאַנג מיט די פאַלשע אינפאָרמאַציעס. לייד־ער ווענדען די צאָהלער זעהר זעלטען אָן אַזאַ פּראַקטיק דעם מיטעל פון אויסהערען דורך'ן געריכט, אמת, אַז דאָס איז אַ קאָמפּליצירטע פּראָצעדור, אָבער אַ זעהר נוצליכע צו דערגרייכען דעם אמת.

די אויסמעסטונגס־מאַכט וועט דאָך אַן היינטיגעס יאָהר זעהר אָפט אינפאָרמאַציעס אַלס יסוד פון דער אויסמעסטונג, דעריבער דאַרף מען ענטשפּרע־כענד דערמיט קעמפען.

היינטיגעס יאָהר האָט די אויסמעסטונגס־מאַכט זיך אויך געשטיצט אויף די אַזוי־גערופענע לוסטראַציעס אין די אונטערנעהמונגען, די לוס־טראַציע פיהרט אַדורך דער נאַטשעלניק פון שטייער־אַמט אָדער דער לייטער פון דער אויסמעסטונג, דאָ ווערט דער יסוד פון דער אויסמעסטונג גע־שטיצט אויף דער מיינונג פון דעם וועד עס לוס־טרירט.

אמת, אַז די שטייער־אינסטרוקציעס געבען אַ רייהע אנווייזונגען פאַר דעם לוסטרירער, אָבער אין דער פּראַקטיק איז אַלץ אָפּהענגיג פון זיין גוטען ווילען.

קודם־כל שטעלט פעסט דער וואָס לוסטרירט די גרויס פון לאָקאַל, די צאָהל לאַגערן, צאָהל פון בעאַמטע, די סאָרטען פון די פערקויפטע סחורות, דער כאַראַקטער פון האַנדעל, די סחורות, וועלכע איז טרעפען דעם סטאַל רטען שטייער אַ אַזוי, דאַרף פעסטשטעלען, צי די אונטערנעהמונג פער־קויפט סחורות פון פרעמדער פּראָדוקציע; מ'דאַרף פעסטשטעלען דעם ווערט פון די סחורות־רעזערווען, די קוואַליטעט פון איינקויף א. א. וו. בנוגע די אינדוסטריע־אונטערנעהמונגען דאַרף מען פעסט שטעלען דעם אַרט פון פּראָדוקציע, די צאָהל פון די אנגעשטעלטע, די קאָסטען פון אַרבייטס־לוין, דעם ווערט און קוואַליטעט פון דער פּראָדוקציע, רעזערווען פון רויה־שטאָף א. א. וו.

וואָס שייך אונטערנעהמונגען, וועלכע פיהרען האַנדעלס־ביכער, בעשטעהט די לוסטראַציע אין קאָנ־טראָלירען די איינשרייבונגען אין די ביכער.

דער דריטער יסוד פון דער אויסמעסטונג אין דער היי־יעהריגער פּראַקטיק איז געוועזן די מיי־נונג פון די עקספּערטען.

דאָ האָט דער צאָהלער דאָס רעכט צו פאָ־דערען, אַז די אונטערנעהמונג זאָל קאָנטראָלירט ווערען דורך אַן אַנדער עקספּערטן, דערבייט דאַרף מען אָבער אין רעקורס אַ ווייזען אויף קאָנקרעטע פאַרוואורפען בעגען דער מיינונג פון ערשטען עקס־פּערט, וואָרף געדענקען, אַז יעדער רעקורס בנוגע אַ נישט־ריכטיגער אויסמעסטונג פון די שטייערען איז זיין פאַכמענישער בעאַרבייט, ווייל די געזעצגעבונג איז געניג קאָמפּליצירט און נישט יעדער צאָה־לער גיט זיך אָפּ אַ חשבון פון די רעכט, וועלכע ער האָט לויט די פאָרשריפטען.

פאסטולאטען וועגען דער דעוויזען-צוטיילונג

נעכטיגע פלענאר-זיצונג פון דער האנדעלס-קאמער

נעכטען איז פאָרגעקומען אַ פלענאַרע זיצונג פון דער האַנדעלס־קאַמער, דעם פאָר־זיץ האָט גע־פיהרט דער פּרעזעס גענ. מאַטשישעווסקי.

נאָכ'ן אָננעהמען דעם פּראָטאָקאָל פון דער פריהערדיגער זיצונג, האָט געג. מאַטשישעווסקי אָפּגעגעבן דעם בעריכט פון דעם פּרעזידיום־טעטיגקייט פאַר'ן יאָהר 1935, אין זיין בעריכט האָט דער פּרעזעס זיך אַנד. אָ גציווי'ען, אַז געליט דער אַנאָנימער אינדוסטריע האָט די לאָדזער טעקסטיל ־ אינדוסטריע אנערקענט, אַז די פּראַגע וועגען. סצאַלירען דעם אומזאַץ־שטייער אין דער טעקסטיל־אינדוסטריע איז געוואָרען נישט אַקטועל. פערשטעהט זיך, אַז דער האַנדעל שטעהט נישט אויף דעם דאָזיגען שטאַנדפּונקט.

דער פּרעזעס זאָגט ווייטער, אַז די זאַרג פון דער האַנדעלס־קאַמער איז געווען צוזאַמענצוזאַ־בייטען אין דער ריכטונג פון שאַפען בעדינגונגען, וועלכע זאָלען האַמעווען די נישט ־ געזונדע עוואָ־לוציע פון סוחר'טום באַרג־אַראָפּ די אַנקעטע צווי־שען די דעטאַליסטען און הורטאָווניקעס האָט פעסט געשטעלט, אַז דער האַנדעל ליידט אויף אַ קוואַנ־טיטעט־איבערוואוקס.

די האַנדעלס־קאַמער האָט געקעמפט פאַר פער־ברייטערען דאָס פעלד פון פּריוואַטער איניציאַטיוו און בעגרעניצען די שעדליכקייט פון איבערוואוקס פון ביוראָקראַטיזם און עטאַטיזם.

ביז איצט האָט זיך נאָך נישט איינגעגעבן צו דערגרייכען אַ גרינדליכע רעפאָרם פון די אויבעד־פּיטשאַלניעס און פערקלענערן די אָפּצאָהלען.

ס'האָט זיך נישט איינגעגעבן צו דערגריי־כען די געווינשטע ענדערונגען אין דער באַהן־פערבינדונג מיט לאָדז, דאַגעגען איז דערגרייכט געוואָרען אַ פערבעסערונג פון די בעציהונגען אויפ'ן שטייער־אַפּשניט. ס'איז ליבעראַליזירט געוואָרען דאָס טראַקטירען די האַנדעלס־ביכער, דער צאָהלער האָט אַן אַפּעלאַציע אין דער שטייער־פּראָצעדור, ס'זענען געמאַכט געוואָרען פערלייכטערונגען אין שטעמפּעל־אָפּצאָהל א אז וו

די האַנדעלס־קאַמער האָט זיך בעמיהט צו פערשטאַרקען דעם עקספּאָרט.

נאָך דעם בעריכט האָט זיך ענטוויקעלט אַ דיסקוסיע, אין וועלכער ס'האָבען אנטיילגענומען וויצע־פּרעזעס באַרנעט און די ראַטמענער ליבראַך, לעוושטיין און אַנדערע. דאַן איז אָנגענומען געוואָ־רען פאָלגענדע רעזאָלוציע, וועלכע איז אַריינגע־טראַגען געוואָרען דורך ראַטמ. טעמפּעלהאָף.

„די פלענאַרע זיצונג פון דער אינדוסטריע און האַנדעלס־קאַמער אין לאָדז נעהמט צו קענט־ניש, אַז די ווירטשאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס אין לאָדז האָבען, אונטער דער עגידע פון דער קאַמער פאָרגעשטעלט דער מיניסטער, בשעת זיין אָ וואוי־ענהייט אין לאָדז, די וועזענטליכע פּאָסטולאַטען וועגען נאָרמירן די צוטיילונג פון דעוויזען, אַז אין די ראַהמען פון די איצטיגע דעוויזען־מעגליכקייטען זאָלען געדעקט ווערען די נויטיגסטע בעדערפענישן פון רויה־שטאָף פאַר'ן לאָדזער קרייז, וואָס איז נויטיג אויפצוהאַלטען די פּראָדוקציע און נישט צו דערלאָזען צו אַ יקרות פון די פּרייזען.

די פלענאַרע זיצונג נעהמט אויך צו קענטניש אַז צוליב דעם, וואָס דער מיניסטער האָט גינסטיג טראַקטירט די פּאָסטולאַטען, ווערט אין דער נאָהענ־טסטער צייט אַריינגעהען אין קראַפט אַ נייער סיסטעם פון צוטיילען רויה־שטאָפען און דעוויזען, דעריבער דאַרף מען דערוואַרטען, אַז די פּראָדוקציע אין אומזאַצען וועלען נישט זיין בעדראָהט פון קאָמפּלי־קאַציעס. די פלענאַר־זיצונג איז אָבער זיכער, אַז לאָדז וועט ווייטער געניסען פון אויסלענדישע רויה־שטאָף־קרעדיטען און, אַז ס'וועט אויסקאַלען טענדענץ איינצוקויפען איבער דער נאָרמע פון דער בעדערפעניש.

צוליב דער נויטיגקייט צו אַקטיוויזירען די האַנדעלס־ און צאָהלונגס־בילאַנס אַפּעלירט די פלע־נאַרע זיצונג צו די ווירטשאַפטליכע ספערען, זיי זאָלען בעגינציגען דעם אימפּאָרט פון פאַבריקאַטען און האַלב־פאַבריקאַטען, וועלכע מ'קען פּער־טיגעטען מיט לאַנדעס־פּראָדוקטע און זאָלען זיך בעמיהען צו פערגרעסערן דעם עקספּאָרט.

אין די פּויער פאָרשלאַגען האָבען די ראַטמענער כאַרי, וואָלמאַן און ראָזענבערג אַריינגעטראָגע פאָרשלאַג, אַז די האַנדעלס־קאַמער זאָל זיך בע־מיהען, דאָס אין פערלויף פון פינף יאָהר זאָל מען נישט ריהרען און נישט איבערטראָגען קיין סטאַנ־דאַנעס און בודען אויף אַנדערע ערטער.

דער צווייטער פאָרשלאַג פון די דערמאָהנטע ראַטמענער איז געווען: אַז די סטאַטוקעס פאַר סטעלע־נען זאָלען פערקלענערט ווערען. ביידע פאָרשלעגע זענען אָפּגעשיקט געוואָרען אין די געהעריגע קאָמיסיעס.

דערמיט איז די זיצונג געשלאָסען געוואָרען.

וואהלינער שוהל, וואולטשאנסקא 6.

מאָרגען, שבת פריה, ביים דאַווענען ווערט האַלטען א רעדע

הרב שמואל ווייס פון ירושלים וועגען דער לאגע אין ארץ-ישראל.

די אקציע אויף צו פערשפרייטען דעם שקל ווערט ענערגיש אדורכגעפיהרט.

די אַקציע צו פערשפרייטען דעם שקל תרצ"ו וואָס ס'איז פּראָקלאַמירט געוואָרען דורך דעם היגען פאַראייניגטען שקל־קאָמיטעט ווערט ענערגיש געפיהרט, אין משך פון דער וואָך זענען פאָרגעקומען פער־שידענע פערזאַמלונגען בעווירמעט די שקל־אַקציע אין די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציעס.

מאָרגען שבת פריה ביים דאַווענען וועט אין דער וואָהלינער שוהל אויף וואולטשאַנסקא 6 האַלטען א רעדע דער דעלעגירטער פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע, הרב שמואל ווייס פון ירושלים, וועגען דער לאַגע אין ארץ־ישראל. מאָנטאַג, 5 א זייגער קומט פאַר אַ פערזאַמלונג פון סימפּאַטיקער און מיטגלידער פון בני־ציון, מיט אַ רעדע וועגען דער איצטיגער לאַגע אין ציוניזם און ארץ־ישראל וועט אויפטרעטען דער פאָרזיצענדער פון דער ציוניסט. אָרגאַנ. אין לאָדז, ה' ד"ר ראָזענבלאַט.

עס איז צו האָפען, אַז די אַקציע וועט אדורכגעפיהרט ווערען מיט דעם געהעריגען ערפאָלג, ווי עס פּאַסט פאַר דעם ציוניסטישען לאָדז.

ערב'ן ענדגילטיגען נארמירען די שטייער-פראגע

(א) די לאָדזער האַנדעלס־אינדוסטריע־קאַמער האָט בעקומען צום בעטראַכטען אַ פּראָיעקט פון פינאַנץ־מיניסטעריום, וואָס איז נוגע די שטייער־אָרדינאַציע.

דער דאָזיגער פּראָיעקט פון אַן אויספיהר־פעראָרדענונג ענטהאַלט גענויע אינסטרוקציעס סיי פאַר די אויסמעסטונגס ־ אָרגאַנען (שאַץ־קאָמיס־יעס, פינאַנץ ־ אַמטען) סיי פאַר די צאָהלער גופא, אין בעזונדערע פונקטען פון דער אָרדינאַציע.

מחמת דער גרויסער וויכטיגקייט פון'ם פּראָ־יעקט פאַר די גרויסע שטייער־צאָהלער־מאַסען, האָט די האַנדעלס־אינדוסטריע־קאַמער אַרויסגעליגט דעם פּראָיעקט צו עפענטליכען איבערזיכט פאַר די פער־אינטערעסירטע צאָהלער, וועלכע קאָנען זייערע בע־מערקונגען עפּ.טע אַריינטראָגען אַלס פאָרשלאַגען.

די דאָזיגע פּראָיעקטען וועלען שפּעטער דינען דער קאָמיסיע צו אויסאַרבייטען די מיינונג פאַר נייעם פּראָיעקט.

קיין ארץ-ישראל

גרופענווייז און אינדיווידועל.

ביליגע פרייזען. גוטע בעדינגונגען.

פינקטליכע בעהאנדלונג.

ים-אויספלוג לאנדאן–אמסטערדאם

דעם 7/7–16/7 פון 210 זל.

„פיארדי—נארוועגי"

דעם 19/7–30/7 פון 330 זל.

אויסלענדישע הנחה-און קוראציע-פעסער.

פארשטעהערשאפט פון „אינטוריסט"

אויספלוגען און רייזעס קיין רוסלאנד.

ברענגען קרובים פון רוסלאנד קיין פוילען.

אינפארמאציעס ערטיילט

דאס יודישע רייזע-ביורא

Union Lloyd

Piotrkowska 42, tel. 107-87.

פרעסע-קאמוניקאט

די אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון די אָנגע־שטעלטע אין דער וואַרשעווער געזעלשאַפט צו בויען און עקספּלואַטירען די שטעטישע שחט־הייזער האָט אָנגענומען אַ בעשלוס מכוח'ן בעשטייערען זיך לטובת דעם פאָנד פאַר נאַציאָנאַלער שוץ אין דער הויך פון 1 פּראָצענט פון די פולע באַזשעס — אויף דער צייט פון 6 חדשים.

א נייער אופן פון באה-זענדונגען

(א) די באַהן־מאַכט האָט איינגעפיהרט אַ נייעם מין פון טראַנספּאָרט, דהיינו — זענדונגען אין קאַסטענס (קאָנטערנען).

דער דאָזיגער טראַנספּאָרט־סיסטעם איז שוין פון לאַנג בעקאַנט אין אויסלאַנד און ער האָט אַ סך מעלות, ווייל ער איז שפּאָרזאַם אין דער הינזיכט פון אויסנוץ פון צייט אויף פּאַקונג און אויף טראַנספּאָרט.

די דאָזיגע קאַסטענס שטעלט צו די באַהן־מאַכט פאַר אַ מינימאַלען אָפּצאָהל. עווענטועל קאָנען זיי בעזיצען דער טראַנספּאָרטירענדער גופא.

צוריקגעהאלטע דאס ארויסגעב פון אויסלענדישע קאלעקטיווע פעסער

(א) אין הסכם מיט די אינסטרוקציעס פון דער צענטראַל־מאַכט, האָט די וואָיעוואָדזטווע מאַכט אַרויסגעגעבען אַ פעראָרדענונג, וואָס האַלט אויף דאָס אַרויסגעבען אויסלענדישע פּעסער אויף קאָ־לעקטיווע נסיעות.

אַן אויסנאַהם ווערט נאָר געמאַכט פאַר אויס־פלוגען, וועלכע בעקומען ספּעציעלע דערלויבע־נישען פון'ם אינערן־מיניסטעריום.

אפטייקען.

היינטיגע נאכט - דיזשורען

(א) היינט ביינאַכט דיזשורירען: מ. קאַספּער־קיעוויטש (זגערזשער 54), א. ריכטער און לאַבאַדרא (ליסטאָפּאַד 11 86), י. זונדעלעוויטש (פּעטריקאָווער 25), באַיאַרסקי און שאַט (פּושעיאַזד 19), מש. רוי־מעל (קאָפּערניקאַ 26), מ. ליפּיעץ (פּעטריקאָווער 193), וו. קלאָפּאָטאָווסקי (זשגאָוער 147).

איבערגעפאהרען

(א) אויף נאַוואַמיעיסקאַ גאַס איז איי־בערגעפאָהרען געוואָרען דורך אַנ'אויטאָ די 20־יאָהריגע ביילע מאָשקאָוויטש (פון נאָוואָמיעיסקאַ 26).

אויף דער בזשעזשינער גאַס איז איבערגע־פאָהרען געוואָרען דורך א פוהר דער 16־יאָהרי־גער הערשעל מאַרקאָוויטש פון בזשעזשין.

פּאַגאָטאָווע האָט די ביידע איבערגעפאָהרענע ערטיילט ערשטע הילף און אָפּגעפיהרט זיי אין שפּיטאָלען.

א מבולאטאריום

ביים פעראיין „לינת משמורים"

פילסודסקעגא 21, טעל. 242-55

איז טעטיג פון 10 פריה ביז 4 נאָכמיטאָג.

עס נעמען אָן

דאקטוירים פון אלע ספעציאליטעטען,

ווי אויך וויזיטען אין דער שטאט. ס'ווערט

אנגענומען אלע זעמטליכע אנאליזען.

רענטגענאָלאָגישער גאבינעט איז טעטיג א גאנ-

צען טאג. די פערוואלטונג.

צום „ים־יום־טוב"

פון לאדז קיין גדיניע: פאר 12 זלאָטעס מיט 10 גראָשען

די דירעקציע האַנדעלס - קאָמוניקאַציע - אָפּטיילונג אין לאָדז איז מודיע, אַז צום „ים־יום־טוב" וועט אַרויסגעפאָהרען פון לאָדז קיין גדיניע אַ פאַר־פולערער צוג, וועלכע וועט אַפּגיין פון לאָדז - קאַליש־ער דעם 27 ד.ח. 21 מיט 10 מינוט. (קומט אָן קיין גדיניע דעם 28־טען 5 מיט 10 מינוט).

צוריק פון גדיניע — דעם 30־טען 19 מיט 23 מינוט. (קומט אָן קיין לאָדז דעם 1־טען 4 מיט 51 מינוט).

פרייז פון 3־טע־קלאַס בילעט — היין און צוריק — 12 זל. מיט 10 גראָשען. די פלעצער זענען נומערירטע.

די בילעטען נאָך צו בעקומען אין דער קאַסע פון דער סטאַציע לאָדז־קאַלישער און אין אַלע אָו טיילונגען פון „אָרביס" און „וואַגאָן־לי־קוק".

אָפּגעלייגט דעם פּראָצעס

וועגען מיסברויכען און גנבות אין „אוניאָן טעקסטיל"

(א) נעכטען האָבען געזאָלט געמשפט ווערען אין קרייז־געריכט די 10 בעשולדיגטע אין בע־גנב־ענען סיסטעמאַטיש די פירמע „אוניאָן־טעקסטיל" אין לאָדז.

צוליב דעם, וואָס דער בעשולדיגטער הערש ווידאַווסקי האָט זיך נישט געשטעלט אין געריכט, איז דער פּראָצעס אָפּגעלייגט געוואָרען.

געשלאָגען און אָנפאַלען

(א) אויף כמיעלנא 39 איז בעת א געשלעג שטאַרק צוהורגט געוואָרען די 28־יאָהריגע העלענאַ מירטאַ. פאַגאַטאַוויע האָט איהר ערטיילט ערשטע הילף.

* * *

(א) אויף ראָג שענקעוויטש־גאַס און גלובּנאַ זענען אומבעקאַנטע פּערזאָנען בעפאַלען און צושלאָגען די 30־יאָהריגע פּערקויפערין יאַנינאַ מאַטושיאַק פון ראַקאַטשינער 10). פאַגאַטאַוויע האָט איהר ערטיילט ערשטע הילף.

* * *

(א) אויף דער לימאַנאַווסקיעגאָ גאַס איז בעת א געשלעג שטאַרק פערוואונדעט געוואָרען דער 32־יעהריגער סטעפאַן שידלעצקי פון קאָנ־סטאַנטין.

אויך איהם האָט פאַגאַטאַוויע ערטיילט ערשטע הילף.

אויספלוגען קיין
יוגאָסלאַוויען,
רומעניען,
בולגאַריען,
טערקיי
מיט דער מעגליכקייט צו פערקירצען אָדער פערלענגערן דעם אויפענטהאַלט.

אינדיווידועלע רייזעס
אין טשעכאָסלאָוואַקיי, עסטרייך, יוגאָ־סלאַוויען און רומעניען.

פערקויף פון קאַמפּאַניע־אַכרעדיטיוון.

„אָרביס" פּיעטריקאָווסקאַ 18,
טעל. 249-40.

אינטערוועניר'ן אין וואַרשע

זענען אַרויסגעפאָהרען אַ דעלעגאַציע פון סעזאָנאַרבייטער און דער שטאָט־פּרעזידענט

(א) נעכטען איז אַרויסגעפאָהרען קיין וואַרשע אַ דעלעגאַציע פון די פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען, בכדי צו אינטערווענירען אינ'ם מיניסטעריום פאַר געזעלשאַפטליכער שוץ וועגען גרעסערע קרעדיטען פאַר די סעזאָן־אַרבייטער מיט'ן צוועק די דאָזיגע אַרבייטען צו פערברייטערן אַזוי, אַז עס זאָלען זיין בעשעפטיגט אַלע סעזאָן־אַרבייטער, וואָס זענען געווען בעשעפטיגט פאַראַיאָהרען.

די דעלעגאַציע וועט אויך אינטערווענירען אין פינאַנץ־מיניסטעריום מכוח'ן בעפרייען די סעזאָן צעס צו צאָהלען הכנסה־שטייער און דעם ספעציעלען שטייער פון די שכירות.

גלייכצייטיג איז נעכטען אַרויסגעפאָהרען קיין וואַרשע דער צייטווייליגער שטאָט־פּרעזידענט גאָדלעווסקי, וועלכער וועט אינטערווענירען אין מיניסטעריום פאַר געזעלשאַפטליכע שוץ און אין דער דירעקציע פונ'ם אַרבייטס־פאָנד וועגען בעקומען גרעסערע קרעדיטען פאַר די עפענטליכע אַרבייטען.

א שרפה אויף כאָיני

אָפּגעברענט 2 הייזער—8 משפחות אהן א דאַך איבערן קאָפּ

(א) אויף שלאַנזקאַ 66, אויף כאָיני, איז ביינאַכט אויסגעבראָכען אַ שרפה אין דעם הילצערנעם פאַרטער־הויז פון סטאַניסלאַוו קאָוואַלסקי. דאָס פייער האָט זיך באַלד איבערגעטראָגען אויפ'ן שכנישען פאַרטער־הויז פון וואַלענטי ביטש.

די באַלעבאַטים מיט לאָקאַטאָרען פון די ברענענדע הייזער זענען איבערגעוועקט געוואָרען פון שלאָף און האָבען זיך גענומען ראַטעווען פון פייער דאָס מעבעל.

די באַלד אָנגעקומענע פייערלעשער האָבען זיך גענומען צו דער רעטונגס־אַקציע, וואָס האָט זיך געמוזט בעגרענעצען בלויז מיט דער לאָקאַליזירונג פונ'ם פייער.

די 2 הייזער זענען פולשטענדיג פערברענט געוואָרען, און 8 משפחות זענען געבליבען אָהן אַ דאַך איבערן קאָפּ.

דער היזק פון דער שרפה בעטרעפט אַ־ערך 15,000 זלאָטעס.

פּאַרק „העלענאָוו"

לאָדזער יודישער מוזיק־פעראיין

„שיר"

נאַרוטאָוויטשאַ 32.

מאָרגען שבת, דעם 27־טען יוני ד. י. 8.45 אָוונט קומט פאָר

אַ גרויסער קאָנצערט פון יוד. לידער

אויסגעפיהרט דורך דעם

„שיר"־כאָר

אונטער דער לייטונג פון פּראָפ. י. פּיוווישיס

מיטן אָנטייל פון אויבערקאַנטאָר א. בלעכאַראָוויטש (וואַרשע)

בײם קלאַוויר: Dyr. TEODOR RYDER

בילעטען צום פּרייז פון 1,09 זל. פאַר קינדער און שול־יוגענד 54 גר. איז צו בעקומען אין לאָקאַל פון „שיר" נאַרוטאָוויטשאַ 32 און מאָרגען שבת ביי דער קאַסע אין העלענאָוו.

בעמערקונג: גבזעלשאַפטען בעקומען הנחה־בילעטען צום פּרייז פון 54 גר. אין לאָקאַל פון „שיר" נאָר ביז היינט פרייטאָג, דעם 26־טען יוני ה. י.

נייע אָקופּאַציע־שטרייקען

(א) נעכטען איז אויסגעבראָכען אַן אָקופּאַציע־שטרייק אין דער פאַבריק פון דער פירמע „ברידע[ר] פייטלאָוויטש". (דאָמבראָווסקיעגאָ 87). די אַרבייטער פאָדערן צו נאָרמירען די לוינען און צוצוצאָהל[ען] די דיפערענצען. עס שטרייקען אַ־ערך 150 אַר[]בייטער.

* * *

(א) אַן אָקופּאַציע־שטרייק פון 130 אַרבייטע[ר] איז נעכטען אויך אויסגעבראָכען אין דער פירמ[ע] „ברידער גאַלדלוסט" (אויף זאַגייניקאָוואַ 20). ד[י] סיבה פון שטרייק איז — דאָס נישט־האַנאָרירען ד[עם] קאָלעקטיווען אָפּמאַך און דאָס רעדוצירען די אַר[]בייטס־לוינען

ערב א שטרייק פון די לויז־וועבער אין זגערזש

(א) אין זגערזש איז לעצטענס אויסגעבראָכע[ן] אַ סכסוך, וועלכער דראָהט מיט דעם אויסברו[ך] פון אַ שטרייק.

די סיבה איז די, וואָס די אינהאַבער פון לוינ[]וועבערייען (מייסטערס) פערזעפענדיג זיך אויף ד[י] רעדוצירטען טאַריף פאַר'ן וועבער, ווילען רעדו[]צירען די לוינען פון די וועבער.

די לעצטע זענען דערויף נישט מסכים, א[ון] עס איז אַ סברא, עס זאָל אויסברעכען אַ שטריי[ק].

געשלאָסען א קאָלעקטיווען אָפּמאַך מיט די מאָלערס

(א) נעכטען איז אין קרייז־אַרבייטס־אינספּע[ק]טאָראַט אונטערגעשריבען געוואָר'ן אַ קאָלעקטיוו[ער] אָפּמאַך — ביז'ן 31־טען יולי 1937 — מיט די מאָ[]לער־אַרבייטער. לויט דעם דאָזיגען אָפּמאַך זע[]נען פעסטגעשטעלט געוואָרען 3 קאַטעגאָריעס מי[ט] פאָלגענדע שכירות: קאַטעגאָריע 1 — איין זלאָט[י] אַ שעה; קאַטעגאָריע 2 — 80 גראָשען אַ שעה, או[ן] קאַטעגאָריע 3 — 60 גראָשען.

Doktór Z.
HENRYKOWSKI
ספּעציעל־אַרצט פאַר מענער - שוועכע[]
ווענערישע און הויט־קראַנקהייטען
טראַוגוטאַ 9. טעל. 262-98
נעמט אָן פון 8—1 און פון 5—9 אָוונט
זונטאָג פון 9 פריה ביז 12.30 מיטאָג
פאַר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע־פּרייזען

Dr. REICHER
פּאָלודניאָוואַ 28, טעל. 20-93
ספּעציאַליסט
פאַר מענער - שוועכע - בעהאַנדלונ[ג]
עקסועלע בעראַטונגען פון פסיכאָ * אַנאַליז
נעמט אָן פון 8—11 פון 5—8 אָוונט.
זונטאָג אין חגאות פון 9—1

ר. איזראַעל

אויסגעלייטערטע נשמות

סענסאַציאָנעל שפּאַנענדער ראָמאַן פון יודישען לעבען

61

— און איך האָב געמיינט, האָט ראַווסקי כלומרשט אין א וויץ געזאָגט, אַז איהר קענט נישט אַזעלכע הערען מיט וועלכע איהר וואָלט נישט געוואָלט זיצען אפילו אין איין לאָקאַל.

סאָניע האָט דערפיהלט, אַז ראַווסקי איז געריצט אַז ער קען אָננעהמען אַלץ וואָס זי האָט איהם פריהער געזאָגט וועגען זיך פאַר אַ ליגען און דעריבער האָט זי באַלד געפּרובט אַרויסצופיהרען ראַווסקין פון טעות.

— דאָס האָט געזאָלט זיין א פאָרוואורף פאַר מיר? האָט סאָניע געפרעגט.

— ניין, נישט קיין פאָרוואורף נאָר פּשוט אין שפּאַס.

— איך וועל אייך אַרויספיהרען פון טעות. דאָס זענען נישט מיינע קיין בעקאַנטע, זיי זענען אויף אַזויפיל מיינע בעקאַנטע ווי אייערע.

— מיינע? ניין זיכער נישט, איך זעה די צוויי מענשען דאָס ערשטע מאָל.

— כ'האָב טאַקע געוואָלט צוגעבען, אַז מיט דעם אונטערשיד וואָס איך האָב זיי שוין געזעהען און מיט זיי גערעדט און איהר האָט נאָר וועגען זיי געהערט.

— איהר דאַרפט מיר מעהר נישט דערצעהלען ווער דאָס איז, איינער איז דער פּ־ץ מאַריאַן אָזשעראַווסקי און דער צווייטער איז זיין מעקלער פעליקס זאַוואַדזקי, נישט אמת?

— אמת, דאָס זענען זיי. דעריבער וועט איהר פערשטעהען, אַז ס'איז נישט אַזוי בעקוועם צו געפינען זיך מיט די פּערזאָנען אין איין לאָקאַל.

— געוויס איז עס נישט בעקוועם, אָבער איהר דאַרפט דעמאָנסטראַטיוו נישט פערלאָזען דעם לאָקאַל, זיי זענען נאָך לאַנג נישט קיין נאַראָנים און זיי וועלען פערשטעהען, אַ מיר זענען אַוועקגעגאַנגען צוליב זיי און דאָס וואָלט געקענט שאַדען ברענגען אונזער ענין, און מיר וועלען נאָך דאַ פערבלייבען אַ געוויסע צייט, כדי זיי זאָלען זיך נישט כאַפּען.

— איהר זענט גערעכט, מיר איז דאָס גאָר נישט איינגעפאַלען.

מאַריאַן האָט נישט אָראָפּגעלאָזען קיין אויג פון סאָניען, זי האָט איהם אַזוי פערכישופט, ווי היפּנאָטיזירט, איהם האָט זיך געדוכט, אַז ער האָט נאָך אין זיין לעבען נישט געזעהען אַזאַ שעהנע פרוי.

צום טייוועל, האָט ער אויסגעשריגען צו פעליקסן, דאָס איז דאָך די געטליכקייט אַליין.

— ברודער, דו ווערסט מיר צופיל סענטימענטאַל, דאָס איז איצט נישט פאַר מיר קיין ענין, וועסט זיך קענען שפּילען אין אַזעלכע סענטימענטען נאָכדעם ווי דו וועסט מיר האָבען ערלעדיגט מיין ענין, דעמאָלט וועל איך דיך מעהר נישט קענען, דעריבער זאָלסט דו דיר נישט אַראָפּוואַרפען פון די פּלייצעס די משא, ווייל דערצו וועל איך נישט דערלאָזען.

— איך האָב דאָך מסכים געווען אויף דעם פאָרשלאָג און פון דער קוועלע וועל איך נישט נעמען קיין שום געלד, אַלץ וואָס דו וועסט קענען בעהמען ביי די יודע' געהער דאָך צו דיר, און אַלץ וואָס דו וועסט מיך היינטען טי' אין דער ריכטונג, ווע' איך זיין געהאָרכזאַם ווי א קינד.

— צוליב דעם טאַקע האָב איך דיך אהער בעשטעלט, איך וויל זיך מיט דיר אָדורכשמועסען כ'האָב בעקומען דעם איינדרוק אַז כ'האָב נישט געהאַט קיין טעות, אַז ס'וועט זיך גאָרנישט איינגעבען אויפצוטון ד. ד. דאָס פּסט דעריבער צוגרייטען געלד פון אַנ'אַנדער קוועלע.

מאַריאַן איז אויש בלאַס געוואָרען פאַר אויפרעגונג.

— פוואָ עך זאָל איך דיר צוגרייטען געלד? פון וואַנע' זאָל איך דאָס נעהמען? כ'האָב דיר שוין נישט איינמאָל געזאָגט, אַז איך בין פולשטענדיג גאָלע און האָב נישט קיין שום עצה צו בעקומען ערגעץ געלד.

— אויב אַזוי וואָס וועל איך האָבען צו פערלירען? פאַרוואָס זאָלסט דו זיין א שעהנער, פיינער מאַן אוי איך זאָל בלייבען א פערברעכער, ווען אין דער ווירקליכקייט איז עס פערקעהרט.

— וואָס וועסט דו האָבען דערפון, אַז דו וועסט מיך פעראַטען, קיין געלד וועסט דו דערפון נישט האָבען, נאָר אויב דו וועסט מיך צורוה לאָזען האָסט דו א האָפנונג אויף געלד און דאָס אויף אַ סך געלד, דו ווייסט דאָך, אַז אויף מיר וואַרטען גרויסע פערמעגענס, מען מוז אָבער האָבען געדולד און אויסדויער.

— דו קענסט פריהער שטאַרבען ווי בעידע אַלטע, האָט פעליקס גאַנץ ערנסט געזאָגט, מ'האָט שוין געזעהען אַזעלכע זאַכען, זיי פאַסירען זעהר אָפט.

מאַריאַן איז געווען אין דער קלעם, ער האָט נישט געהאַט קיין עצה, פאַר פעליקסן האָט ער שטאַרק מורא געהאַט, קענענדיג פעליקסן האָט מאַריאַן געוואוסט, אַז ער איז פעהיג צו פערווירקליכען זיין דראָהונג און איהם פעראַטען, פון רער צווייטער זייט האָט ער נישט געהאַט קיין געלד, וועלכעס וואָלט איהם אויסגעלייזט פון אַלע צר[ות] דעם לעצטען גראָשען וואָלט ער פעליקסן אַוועק[]געבען נאָר זיינע פּטור צו ווערען, ער האָט אָבער נישט בעהאַט קיין שום אויסזיכט צו בעקומען אַ[] סעל געלד. מרדכי זאַמערפעלד וועט איהם אי[ן] שוין זיכער נישט געבען.

— ס'איז נישט גוט, האָט ער ביי זיך געטראַכ[ט] אַז מען איז א שלעכטער מענש און מען פערלירט [] ליב דעם צוטרויען צו אַלע מענשען, אפילו צו אַזעל[] וועלכע האָבען אַמאָל ... גוט אַזוי אַמאָל ... א ... מרדכי זאַמערפעלד, כ'האָב בעקומען געלד ווי[] איך האָב געוואָלט, ... קען איך איצט האָבען חוצפּה צו איהם צו געהן. ער וועט דאָך מיך אַר[] טרייבען ווי אַ הונד און וועט זיין גערעכט, ... האָב אין, געהאַט צו איהם און וואָס האָב איך דאַ[] געוואָהט צו אַלע יודען, צו די רוהיגע מענשע[ן]

מאַריאַן האָט זיך הויך צולאַכט דערפון וו[] ער האָט אַזעלכע געדאַנקען.

— וואָס לאַכסטו, מאַריאַן?

— כ'האָב מיר געמאַכט פאָרוואורפען אין געדאַנקען פאַר וואָס איך האָב פיינד יודען, ה[אָב] געהערט, איך וויל מיר פערטייטשען פאַר וואָס [] אין אַזוי? ס'איז אַזוי, ווייל איך האָב פיינד יו[דען] דערפאַר ווייל איך האָב זיי פיינד, זיי מעגען [] האָבען געטון די גרעסטע טובות האָב איך זיי פ[יינד] נאָר דערפאַר, ווייל זיי זענען יודען, דאָס איז גע[] אַז מ'זאָל זיך עקלען פאַר זיי און פאַר זייער [] בליק.

— אָבער זייער געלד ווילסט דו?

— זיכער, געלד איז זעהר גוט, דאָס איז דאָך [] מעשה וואָס איך זאָלט געוואָלט אַז זייער געלד [] איבערגעהען צו אונז אויף אַלע אופנים מיט [] מעגליכקייטען.

(המשך קומט)

פארק העלענאוו
טעל. 32=209

זונטאג, דעם 28 יוני.
8.30 אווענד
נאך גרויסע סוקצעסען אין אויסלאנד, וועט אויפטרעטען
נור איינץ מאל
אין לאדז

Ada Sari

בעקאנטע קאלאראטור - זינגערין
פון וועלט-רוהם.
איינטריט אין פארק פון 2 א זייגער נאכמ. פון 3 א זייגער נאכמ. קאנצערט פון סימפאנישען ארקעסטער. בילעטען צום פרייז פון 1.09 זל. ווי אויך 2.20 אויף ספעציעלע זיץ=פלעצער צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע, טערקישע צוקערניע פיעטריק. 12 ווי אויך ביי רער קאסע פון העלענאוו.

פסח'קע בורשטיין געקומען קיין לאדז

אויפגעשלאגען די געצעלטען פון א גרויסען אפערעטען-טעאטער אין „ראזמאיטאשטשי“

די יודישע אפערעטע שלאגט ווידער אויף איהרע געצעלטען אין לאדז.

נאך א לאנגען איבעררייס וועט אין „ראזמאי־טאשטשי“־טעאטער אנהויבען צו שפילען א גרוי־סע אפערעטען־טרופע, אין וועלכער ס'וועט גאס־טראלירען דער בעליבטסטער און אנערקענטסטער אפערעטען־סטאר, דער גרעסטער בוף - קאמיקער פסח'קע בורשטיין.

בורשטיין איז בעקאנט אין לאדז פון די טריומ־פען און אויסערגעוועהנליכען ערפאלג, וועלכען ער האט געהאט. טאקע צוליב דעם דאזיגען ער־פאלג, האט בורשטיין מסכים געווען צו קומען פון אמעריקא, וואו ער האט געפייערט גרויסע טריומפען דירעקט קיין לאדז, וואו ער וועט ארויסטרעטען מיט א גאנץ נייעם רעפערטואר.

בורשטיין איז שוין געקומען קיין לאדז. ער האט נעכטן בעזוכט אונזער רעדאקציע און געטיילט זיך מיט איינדרוקען. בורשטיין גיט איי־בער דורך אונזער צייטונג א גרוס דעם יודישען טעאטער־עולם. די אויפגאבע פון דעם גרויסען שוישפילער, קאמיקער און זינגער איז צו פערטרייבען די מרה שחורה, וועלכע פרעסט אזוי די יודישע בעפעלקערונג. ער איז געקומען פרעה־ליך מאכען, זינגענדיג מאכען. בורשטיין איז גע־קומען אויסגלייכען די קנייטשען אויף די שטערנס און מאכען פערגעסען אין די זארגען.

בורשטיינען קען מען די דאזיגע מיסיע אנפער־טרויען. מיר ווייסען מיט וואס פארא שוישפילערישע מיטלען ער רופט ארויס געלעכטער ביז טרעהרען, ווי אזוי ער זינגט, ווי אזוי ער טאנצט און ווי אזוי ער שפילט טעאטער.

דעריבער בעגריסען מיר דאס קומען פון בור־שטיינען קיין לאדז. מיר ווילען מיטלאכען און מיט־פרעהען זיך מיט איהם.

די גאסטשפילען פון בורשטיינען מיט זיין ערשט קלאסיגען אנסאמבל הויבען זיך אן מיטוואך דעם 1־טען יולי, מיט דער הערליכער אפעריעטע „דער בלאנדער ציגיינער“, וו. ל. ע. א. ודורך גאנצע סע־זאנען געגאנגען אין די גרעסטע אמעריקאנער טע־אטערן. די הערליכע מוזיק צו דער אפערעטע האט אנגעשריבען דער בעריהמטער מוזיקער רומ־שינסקי.

דאס אלץ גיט די זיכערקייט, אז דער ערפאלג וועט זיין א גרויסער.

מארגען שבת — גרויסער קאנצערט פון יודישע לידער

אויסגעפיהרט דורך דעם שיר=כאר אין העלענאוו

מארגען, שבת, דעם 27 יוני, 8,45 אווענד וועט דאס מוזיקאלישע לאדז האבען די געלעגענהייט צו הערען א הערליכען קאנצערט פון יודישע לידער אין דער אויפפיהרונג פון בעריהמטען „שיר“־כאר מיט'ן אנפיהרער פון אויבערקאנטאר א. בלעכאראוויטש.

דער קאנצערט אין העלענאוו זאגט צו צו זיין זעהר אינטערעסאנט סיי צוליב די אויספיהרער סיי צוליב'ן רייכען פראגראם, וועלכעס נעהמט ארום א גלענצענד רעפערטואר פון לויטער יודישע שאפונגען וועלכע „שיר“ שטודירט שוין זייט חדשים און וועלכע וועלען דאס ערשטע מאל אויסגעפיהרט ווערען ביי אונז אין שטאט.

א חוץ דעם כאר וועט אויך אויפטרעטען מיט א בעזונדער פראגראם אויבערקאנטאר א. בלעכא־ראוויטש, וועלכער וועט אויספיהרען א רייה יודישע לידער און אפערן־אריעס אין דער יודישער שפראך.

מיט'ן קאנצערט וועט דיריגירען דער מייסטער פון יודישען ליד, פראפ. י. פייווישיס.

פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע

זיצונג פון ציוניסטישען קאמיטעט

אונטערן פארזיץ פון ד"ר ראזענבלאט איז פאר געקומען א זיצונג פון ציוניסטישען קאמיטעט.

ה' שאפירא רעפערירט וועגען גאנג פון דער היי יאהריגער שקל־אקציע. מיט'ן צוועק צו פערשטאר־קען די ארבייט פון פערשפרייטען דעם שקל איז פאר געקומען א געמיינזאמע זיצונג פון פארשטעהער פון אלע ציוניסטישע ארגאניזאציעס און גרופירונגען מיט'ן אנטייל פונם פארזיצענדען פון צענטראלען שקל־קאמיטעט אין ווארשא אדוו. טרעסמאן און עס איז בעשלאסען געווארען צו פראקלאמירען א מאס־סען־אקציע אויף די נאהענטסטע צוויי וואכען כדי צו פערענדיגען די ארבייט מיט דעם נעוואנשטען ערפאלג.

ה' ד"ר ראזענבלאט רעפערירט וועגען דער בער־ראטונג פון די פארטיי - ראטען און צענטראל־קא־מיטעטען פון די ציוניסטישע גרופירונגען מיט דער בעטייליגונג פונם פארזיצער פון דער ירושלים'ער עקזעקוטיווע ה' דוד בן־גוריון, אין צוזאמענהאנג מיט דער פראקלאמירונג פון דער ארץ ישראל וואך.

ה' חינגארט רעפערירט וועגען פערלויף פון דער ספעציעלער אקציע (מפעל מיוחד) פון קרן קימת. אין דער אקציע האבען זיך בעטייליגט הויפטזעכ־ליך די עלטערע ציוניסטישע עסקנים און די חעזול־שמאכען זענען ניט־פאסיגע. עס איז צו בעמערקען א שטייגענדער אינטערעס און טיפע פערשטענדניש פאר ארץ־ישראל געראנג. דער ציוניסטישער קאמי־טעט בעשליסט ווייטער ענערגיש מיטצוהעלפען אין דער אקציע.

ה' קאלארני, דער דעלעגירטער פון קרן־היסוד־דירעקטאריום אין ירושלים, גיט אפ א בעריכט פון דורכגעפיהרטער קרן־היסוד־קאמפיין. ווי עס איז צו זעהען זענען אויך דא די חשבונות בעפרידיגענדע און די צאהל דעקלאראנטען זענען בעדייטענד גע־שטיגען לגבי דעם פערגאנגענעם יאהר. ה' קאלארני רופט די מיטגלידער פון ציוניסטישען קאמיטעט איהם ווייטער מיטצוהעלפען אין דער ארבייט ביז דער קאמפיין וועט פערענדיגט ווערען.

אדוו. שטרייך רעפערירט וועגען ארגאניזאציא־נעלע ענינים און שלאגט פאר צ. א. צו שאפען ביים ציוניסטישען קאמיטעט אנ'עקזעקוטיוו (ועד פועל) פון פארשטעהער פון די בעזונדערע ריכטונ־גען פון דער ארגאניזאציע.

ה' שיין רעפערירט וועגען דער קאנסטיטואירונג און ארבייט פונם קאמיטעט פארן יודישען וועלט־קאנגרעס. אלס פארשטעהער פון ציוניסטישען קא־מיטעט זענען געוועהלט געווארען אין דער עקזע־קוטיווע: פרוי מלכה רעזניק און ה' שיין. דער ציו־ניסטישער קאמיטעט נעמט דעם בעריכט צו קענט־ניש.

עס אנטוויקעלט זיך א דיסקוסיע וועגען ארגא־ניזאציאנעלע פראגען, אין וועלכער עס בעטייליגען זיך די ה"ה: ד"ר ראזענבלאט, אדוו. בערקאוויטש, מגר. קראן, ליטווין. עס ווערט בעשלאסען אויסצו־ארבייטען א גענויען פלאן און צוצושטעלען אויף דער נאהענטסטער זיצונג צו בעשטעטיגען.

פון דער יודענשטאטס=פארטיי

פלאטפארם צום יודישען וועלט-קאנגרעס

רעזאלוציעס, וועלכע זענען אנגענומען געווא־רען אויף דער פערזאמלונג צוזאמענגערופען דורך דער יודענשטאטס־פארטיי. די פערזאמלונג נאך אויס הערען פון די רעפעראטען פון פרעזעס פייטעלבוים מפקד גליל זילבערבערג און אדוו. שאיעוויטש שטעלט פעסט:

דער וועלט - קאנגרעס איז א דבר בעתו אין אלע פאזיטיווע קאנסטרוקטיווע כוחות אין יודענ־טום דארפען זיך אנשליסען אין איהם, כדי מיט גע־מיינזאמע כוחות אפצושלאגען דעם פערניכטונגס־פראצעס און עקסטערמינאציע טענדענצען וועלטיודענ־טום, און גלייכצייטיג שאפען נייע קאנסטרוקטיווע ארגאניזאציאנס - פארמען צו דערהאלטען און פארט־זעצען דעם עקאנאמישען און גייסטיגען איבערבוי פון דער יודישער געזעלשאפט.

דער וועלט - קאנגרעס צוזאמענגערופען אויפן יסוד פון דעמאקראטישע וואהלען, קען דינען אלס ריכטיגע אפשפיגלונג און רעפרעזענטאנץ פון וועלט־יודענטום.

דער וועלט־קאנגרעס דארף לויט אונזער אויפ־פאסונג ווערען די צווייטע אינסטאנץ פון אונזער ציוניסטישען פארלאמענט (קאנגרעס).

די יודענשטאטס־פארטיי פאדערט דעריבער אויף די מאסגעבענדע אינסטאנצען ווי אמשנעלס־טען צוזאמענצורופען דעם וועלט־קאנגרעס, וואו ס'זא־לען אויסגעוועהלט ווערען די נעהעריגע פאסענדע אנפיהרער, וואס זאלען א ענדע מאכען צו דער כאאטישקייט פון יודישען לעבען, און בעזייטיגען די השפעה פון די כאאטבלען אין יהודים און נישט גע־בעטענע פלל־פערזענער.

דער וועלט־קאנגרעס דארף איינמאל פעסטשטע־לען, אז דאס יודישע פאלק איז נישט קיין מאסע, מיט וועלכע די אדער יענע מלוכה קען זיך וואר־פען. דאס יודישע פאלק וועט אויך נישט דינען צו קיין שום פרעמדע קאלאניזאטארישע און סאציאלע עקספערימענטען, נאר האט נאר זיין איגענע היים־מארישע אויפגאבע זיך אויסצובויען א ווירדיגען פלאץ צווישען אלע פעלקער לויט זיין איינענעם ווילען און מאניפעסטירען זיין ענטשלאסענעם ווילען ווידער אויפצוריכטען אונזער נאציאנאלע היים אין ארץ־ישראל.

די יודענשטאטס - פארטיי נעמט דעריבער אנ־אקטיווען אנטייל אין די פארבערייטונגען צוזאמען־צורופען דעם יודישען וועלט־קאנגרעס, פאדערט אויף אלע איהרע מיטגלידער אקטיוו צו בעטייליגען זיך כדי מיט געמיינזאמע כוחות זאל ער געקרוינט ווע־רען מיט ערפאלג.

Dr. med. H. LUBICZ
צוריקגעקעהרט
ספעציאליסט פאר הויט, וועגערישע און געשלעכטס-קראנקהייטען
צעגעלניאנא 7 (פריהער 43). טעלעפאן 32-141
עמפאנגס־שעה'ן 8-10. 12-2 און 5-8 אווענד

Dr. med. Trepman
ספעציאליסט פאר טריפער. סיפילים און הויט-קראנקהייטען.
בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע.
זאוואדזקא 6, טעל. 12=234
נעמט אן פון 8—11 נאכמ. און פון 6—8 אווענד.

די ארץ-ישראל=וואך אין לאדז

אין צוזאמענהאנג מיט דער ארץ ישראל וואך וואס ס'איז פראקלאמירט געווארען דורך דעם אל געמיינעם ציוניסטישען קאארדינאציאנס קאמיטעט איז היינטיגען דינסטאג פארגעקומען אונטער דעם פארזיץ פון ה' ד"ר ראזענבלאט א זיצונג פון פארשטעהער פון די ציוניסטישע גרופירונגען אין אונזער שטאט, עס איז בעשלאסען געווארען צו שאפען א לאקאלען קאמיטעט אין וועלכען עס זאלען פערטרעטען צו איין פארשטעהער פון יעדער ציוניסטישער גרופירונג. עס ווערט פאר געזעהען א גרויסע מאסען פערזאמלונג און אויך קלענערע פערזאמלונגען אין די פעריפעריעס פון שטאט.

אין צוזאמענהאנג מיט דער ארץ ישראל וואך וועלען די מיטגלידער פון די ציוניסטישע ארגאניזאציע בעזוכען אויך די פראווינץ. דעם קומענדיגען זונטאג וועט דער מיטגליד פון ציוניס־טישען קאמיטעט משה לימון בעזוכען בידגאשטש, מאנטאג וועט דער מיטגליד פון ציוניסטישען קא־מיטעט מג"ר ישראל קראן בעזוכען אזארקאוו.

פון דער יוד. דעמאקראטישער פאלקס-פארטיי אין לאדז

אויף דער לעצטער ראט־זיצונג פון דער יו־דישער דעמאקראטישער פאלקס־פארטיי, איז בריים ארומגערעדט געווארען די פראגע וועגען די נאה־הענטסטע קהלה־וואהלען, וואס דארפען פארקומען ביי אונז אין שטאט.

נאך א דיסקוסיע איבער דער פראגע, איז איינשטימיג בעשלאסען געווארען אויפצופאדערן די די פאלקיסטישע פרנסים צוריקצוציטרעטען צו דער ארבייט אין דער קהלה, כדי אויסצומיידען נישט־פינקטליכקייטען ביי די נאהענטסטע קהלה־וואהלען.

זומער-קאלאניע פון „נותן-לחם“

גרויסע נדבה פון קאנסול ם. קאן פאר דער קאלאניע

אין די נאהענטסטע טעג ענדיגט זיך דער ערשטער סעזאן אויף דער זומער־קאלאניע און עס וועט ארויספאהרען די שוין בעשטימטע צווייטע פארטיע קינדער. הייי־יאהר איז די קאלאניע וויי־טער בערייכערט געווארען מיט א נייעם אינווענ־טאר און די צאהל קינדער איז פערגרעסערט גע־ווארען. א חוץ א גאנצע רייה רעמאנטען, וואס זע־נען דורכגעפיהרט געווארען איז כדאי צו פער־צייכענען די גרויסע מתנה וואס קאנסול קאן האט געגעבען פאר דער קאלאניע. ה' מ. קאן האט אויף זיין חשבון געלאזען רעמאנטירען אלע בנינים פון דער קאלאניע.

נאכ'ן דורכגעפיהרטען רעמאנט מאכט די קא־לאניע איצט א פרעכטיגען איינדרוק. די קאלאניע ווערט אנגעפיהרט דורך דעם פע־זאלטער ל. ניי־מאן און דורך די פערוואלטונגס־מיטגלידער ה"ה ראדאשיצקי און ד. יוזעפאוויטש, בראש מיט'ן פר"ע זעס מאגר. מ. באלבערישסקי.

א בראשור פון בן-אדיר (א. ראזין)

וועגען „ציוניזם, טעריטאריאליזם און סאציאליזם“

אין פערלאג „פריילאנד“ (סאציאליסטישע גרו־פע) איז ערשינען א בראשור פון בעקאנטען טע־ריטאריאליסטישען טעארעטיקער בן־אדיר א. ג. „ציוניזם, טעריטאריאליזם און סאציאליזם“ (דער אלטער וויכוח אין ליכט פון די נייע דערפאהרונגען).

די בראשור האלט צוויי דרוק־בויגען און בע־רירט די וויכטיגסטע פראבלעמען פון יודישע לעבען: די נצחונות פון דער טעריטאריאליסטישער אידעא־לאגיע, די טראגישע אויסזיכטסלאזיגקייט פון אסימי־לאציע, פרעמדע רשעות און אייגענע פלאגען, די געפאהר אין דער סאציאליסטישער געזעלשאפט, דער אמאליגער דורכפאל אין דער טעריטאריאליסטישער בעוועגונג, ציוניזם און קיבוץ גליות, טעריטאריא־ליזם און אוטאפיזם, די סאציאלע־פראבלעמען און די יודען־פראגע, די רעוואלוציאנערע לייזונג פון די נאציאנאלע פראבלעמען און דער בעוויז פון ראטען־רוסלאנד, די אויסגעשלאסענקייט פון טע־ריטאריאליסטישער קאלאניזאציע אויף פריוואט - ווירטשאפטליכע יסודות. אויף נייע סאציאליסטישע וועגען. די בראשור בעהאנדלט די אלע דאזיגע פראבלעמען פאפולער און אויסשעפענדיג.

גענעראל-פערזאמלונג פון דער יוגענד-גרופע ביי פא"י

אין איינעגעם לאקאל איז פארגעקומען די יעהרליכע גענעראל - פערזאמלונג. ה' אלטער שנור עפענט די פערזאמלונג און לאדענט איין אלס פאר־זיצער דעם ה' ח' בראם.

ה' צשחער גיט אפ דעם טעטיגקייטס - בעריכט ה' דאמב — דעם קאסע־בעריכט. ס'ענטוויקעלט זיך א דיסקוסיע. אין דער נייער פערוואלטונג זענען אריין די ה"ה אלטער שנור — פארזיצער, י. י. אנקערמאן — סעקרעטאר, נתן צשחער — קאסירער, א. זראווסקי, מענדעלסאן. עס ווערט נאך בעהאנדלט פערשידענע ענינים. צוו. אטר. ווערט אנגענומען א שארפע פראטעסט - רעזאלוציע געגען די לעצטע ארץ־ישראל געשעהענישען.

א נקמה אקט פון א פרוי

(א) אין דער גאס זשעראמסקיעגא נעבען נומער 59 האט די פרוי וואנדא פיעטושאק (זשע־ראמסקיעגא 63) בעגאסען איהר מאן פעליקס פיעט־זשאק מיט זאלץ־זויער.

איהם האט פאגאטאוויע צוגענומען, און זי — האט פאליציי ארעסטירט.

זי האט דערקלעהרט, אז דאס האט זי זיך נוקם געווען אין איהר מאן, דערפאר וואס ער האט זי געפייניגט.

א גנבה

(א) ביי מינדעל מאשענבערג פון וואוינונג, אויף שרודמיעיסקא 47, האבען גנבים ארויסגעטראגען פערשידענע זאכען פאר א ערך 500 זל.

ווארשאווער אפיציעלע בערזע

דעוויזען:

האלאנד	—	—	—	359.40
לאנדאן	—	—	—	26.69
ניו-יארק (קאבעל)	—	—	—	531.25
פראנצויזישע פראנק		—	—	35 01
פראג	—	—	—	21.95
שווייצארישער פ.	—	—	—	172.—

אפיציעלע פראצענטיגע פאפירען

באנק פאלסקי	—	—	—	101.—
3 פראצ. אינוועסטיציע I. פרעמירטע				67.—
3 „ „ II.			—	68.—
4 „ דאלארויבקע	—	—	—	50.—
7– „ סטאביליזאציע		—	—	51.75
5– „ ווארשאווער		—	—	54,50
5– „ לאדזשער	—	—	—	47.50

זומערדיגע ליבעס

(ענדע פון 9־טע זייט)

איך האָב געקראָגען מיין שטראָף. ווי איך האָב עס פערדינט. ווייל דאָס וואָס איך האָב אָפּגעטון, איז געווען ריינע משוגעת.

איך וויל דאָ בּעשרייבּען די גאַנצע שרעקליכע ער־פאַהרונג מיינע, קיין זאַך נישט פערשוויגען. איך האָב געזעבּנט אַז רעגינאַ איז נישטאָ ביי זיך אין צימער, איז מיר איינגעפאַלען אהיין אריינצוגעהן, איך האָב שוין פון לאַנג געחלומט אריינצוגנבענען זיך אמאָל אין דער שטיל צו איהר אין צימער, ווען די וועלט האָרט נישט זיין. איך האָב אָבּער אַלץ נישט געקענט געפינען אין זיך גענוג מוט הערצו. היינט ביטאָג אָבּער האָב איך זיך ענדליך בּעשלאָסען דערויף. איך האָב פריהער זיך ארומגעקוקט צי קיינער איז נישטאָ אין קאָרידאָר, דערנאָך האָב איך שטיל, ווי א גנב, אויפגעעפענט די טיר, און דאָס, היסט עס, איז איהר צימער! עס איז טאַקע נישט מעהר ווי א געוועהנ־ליך צימער אין א מיטעלמעסיגען האָטעל. און דאָך, — האָב איך זיך געפרעגט, — טראָגט, עס נישט אויף זיך איהר שטעמפעל? יאָ, איך האָב געפיהלט האָרט א הויך פון איהר יונג־מיידעלשען וועזען, פון איהר דופטינקייט.

מיטאמאָל האָב איך זיך ארומגעזעהן אַז איך בּין נישט געווען אַליין אין צימער, אימיצער איז גע־לעגען אויף דער זאָפע ביי דער וואַנט, — קאַנטיג, געשלאָפען. מיין האַרץ האָט געגומען האַסטיג קלאַ־פען; עס איז געווען רעגינאַ. וואָס עס איז פאָרגעקו־מען נאָך דעם, געדענקט זיך מיר ווי אין א חלום. איך בּין צוגעגאַנגען נעהענטער צו איהר, אָדער ריכ־טיגער, עפּעס א כוח וואָס איז געווען איבּער מיר, האָט מיך צוגעצויגען צו איהר. און מיטאמאָל האָב איך צוגעדריקט מיינע ליפּען צו איהרע. און דאָ האָט זי האַסטיג זיך געכאַפּט אַ כאַפּ אויף (אָדער אפשר איז זי שוין פון פריהער געווען וואַך?) זי האָט מיר געגעבּען א שטויס אַפּ פון זיך און באַלד האָב איך דערפיהלט א ברענענדיגען וועהטאָג אויף דער באַק: זי האָט מיר געגעבּען פאַר מיין הייסען קוש מיט א פלאַמפּיערדיגען פּאַטש.

ווי אַזוי איך בּין אריינגעקומען צו זיך אין צי־מער ווייס איך נישט. איך האָב זיך געטון א וואָרף אויף דער קאָנאַפּע, און בּין האַרט אָפּגעלעגען מיט א שווער האַרץ, א פערקלעמטער, ביז עס איז געוואָ־רען טונקעל.

מיטאמאָל האָב איך דערהערט ווי אימיצער איז מיט לייכטע טריט אריינגעקומען צו מיר אין צירעם.

— איך בין עס, באָריס, — האָט געזאָגט א בּער קאַנטע שטימע.

איך האָב זיך נישט גערירט פון אָרט.

— וואָס איז איך? איהר זענט קראַנק? — האָט אַנאַ געפרעגט.

זי האָט דעמאָלט גענומען רוהיג מיין קאָפּ צווי־שען איהרע הענט און האָט מיר געגעבּען א לאַנגען קוש אויף די ליפּען.

רעגינאַ איז אוועקגעפאָהרען, זי האָט נישט איר־בּערגעלאָזט נאָך זיך קיין נוטע מיינונג צווישען די געסט אין האָטעל. געוויסע זאַכען וואָס פריהער האָט מען געוואוסט נאָר אַנדייטען אויף זיי, זענען איצט ארומגערעדט געוואָרן פראַנקראַון־פריי. און יע־דער איינער האָט געהאַט עפּעס נייעס צוצולייגען. מען האָט אפילו געזאָגט אויף איהר, אַז זי איז שול־דיג געבּליבּען געלד אין האָטעל. די בּאַלעבּאָסטע אין האָטעל איז געווען צו איינטערעאלטען אַז זי זאָל אויספ־קלערען די געסט אין דעם פּונקט.

אַנאַ פערבּרענגט נאָך אַלץ דעם גאַנצען טאָג אין קיך. אָבּער היינט אויף דער נאַכט האָט זי מיר פּאָרגע־שלאָגען צו געהן מיט איהר אויף א לאַנגען שפּאַציר, זי פּיהלט זיך — האָט זי מיר געזאָגט, — אַזוי איינ־זאַם, איך האָב נישט געקאָנט פּועלן ביי זיך איהר אָפּצוזאָגען, עס איז שוין געווען גאַנץ שפּעטליך אין דער נאַכט, ווען מיר זענען געקומען צוריק אהיים.

יאָ, איך האָב די גאַנצע צייט, וואָס איך האָב פערבּראַכט אין דעם האָטעל, געוואוסט, אַז איך האָב זי ליב געהאַט. (איך רעד, פערשטעהט זיך, פון אַנאַן).

לעצטע טעג אין פעטערבּורג

(ענדע פון 15־טע זייט)

יעמעס געמאַכט וואָס האָט צעשטערט דעם פּלאַן. אפשר האָט דער פּאָטער געמוזט אוועקפאָהרען קיין ריגע, אידער ער האָט גערעכענט, אָדער איך האָב גע־מוזט פערבּלייבּען אויף נאָך א פּאָר טעג אין פעטער־בּורג. על־כל־פּנים איז אין מיין זכרון נישטאָ קיין איי מאָמענט וועלכען איך וואָלט געקאָנט צונויפבינדען מיט מיין זיין אין וויטעבסק אויף דעם וועג קיין מאָ־סקווע. נעם איך אָן אַז איך בּין גלייך פון פעטער־בּורג געפאָהרען אהין.

אידער אָבּער ראַיך פערלאָז פעטערבּורג (אין דער זיצטיגער בּעשרייבּונג פון מיין לעבּען) וויל איך נאָך אין א פּאָר ווערטער בּעריהרען יענע פּליענער אונזערע וואָס זענען געווען פערבּונדען מיט דער דירעקטער רעוואָלוציאָנערער טעטיגקייט אויב די לייענער גע־דענקען פון מיינע פריהערדיגע קאַפּיטלען, איז דער פּלאַן געווען די גרינדונג פון נאַראָדנאָוואָלישע קרייז־לעך, אַזוי צו זאָגען, „פון אונטען ארויף". נישט וואָר־טענדיג בּיז א וועלכער עס איז מיטגליד פון דער פּאַר־טיי „פּאַרטיזאַנען") וועט זיך בּעווייזען און וועט דאָס טון. די קרייזלעך האָבּען געדאַרפט זיין צונויפגע־שטעלט פון דער שטודירענדיגער יוגענד, אַרבּייטער, ווי אַרבּייטער, זענען אין דעם חשבּון נישט אריין. ביי אונז האָט קיינער דעמאָלט נישט געטראַכט וועגען דעם. מיין אויפגאַבּע אין פעטערבּורג. האָט געדאַרפט זיין, צו בּעזאָרגען די קרייזלעך מיט דער אונטערער־דישער ליטעראַטור.

אין קרייזעל אַזאַ האָט זיך, אונטער מיין וויר־קונג, געגרינדעט אין ריגע, און איך האָב אהין צוגע־שטעלט א גאַנץ היפּשען פּאַק אומלעגאַלע שריפטען. אָבּער פון דאָרטען האָב איך די גאַנצע צייט נישט גע־הערט אפילו קיין פּיפּס, א סך שפּעטער האָב איך אויסגעפונען אַז דאָס קרייזעל איז זיך באַלד צעקראָ־כען. די מיטגלידער זענען דאָרט פערנומען געווען אין ריין־פערזענליכע זאַגות. אָדער אין שטודירען, וואָס האָבּען נישט געהאַט קיין בּעזאָגדער שייכות צו רעוואָלוציע, מסתמא האָבּען זיך אויך אהין אריינגע־כאַפּט די נייע אנטי־רעוואָלוציאָנערע ווינטען. וואָס האָבּען זיך שוין היפּש שאַרף ארומגעשפּאַנט ביי דער יוגענד: די ווינטען פון די „וואָסמידיעסאַבּיקי", מיט זייער שטרעבּען צו טון קליינליכע קולטור־אַר־בּייט אין פאָלק, — די ווינטען פון דעם „טשעטערי־ציזום" און אפשר אויך פון דעם „פּעסימיזם".

וועגען איינעם פון דעם ריגער קרייזעל, אפשר דעם גלענצענדיגסטען פון זיי אַלעמען, מיינעם א נאָ־הענטען פריינד פון קינדהייט אָן, איז מיר שפּעטער בּע־קאַנט געוואָרען אַזאַ עפּיזאָד: ווען די דעמאָלט בּער־ריהמטע בּאַלעטמייסטערין צוקקי, האָט זיך בּעוויזען אין יענע מקומות, און איז ארומגעפאָהרען אויף א טור, האָבּען איהרע פּיסלעך איהם אַזוי פערדרעהט דעם קאָפּ און דאָס האַרץ, איז ער — דער אויסערסט קלו־גער, דער בּרויזענדיג־ענערגישער. האָט האַרט פאַר זיינע ענד־עקזאַמענס. אוועקגעוואָרפען זיין שטודיום אין פּאָליטעכניקום, און האָט זיך געלאָזט פאָהרען נאָך דער צוקקי. וואו זי פּלעגט אויפטרעטען. אַזוי האָט מען מיר דאָס דערציילט, ווי א זיכערען פאַקט. אויך אין אַזאַ דעם פאַקט האָט זיך, כמעט ווי סימבּאָ־ליש, אויסגעדריקט די נייע שטימונג ביי דער יו־גענד: איך האָב זי געשפּיהרט אויף שריט און טריט, האָב נאָך אָבּער אַלץ נישט געקאָנט בּעגעהמען די מיטען שכל, נישט געקאָנט פערשטעהן איהר היסטאָרישע אומפערמיידליכקייט אין דער דעמאָלטיגער רעוואָלו־ציאָנערער לאַגע און איהר ראָל אין דער ווייטערדיגער ענטוויקלונג פון דער רעוואָלוציאָנערער בּעוועגונג.

פאַ די עטליכע חדשים, וואָס איך בּין געוועזען א־רייגעטון, ראשי ורובי אין דער יודישער געשיכטע, האָב איך אויך נישט געהאַט קיין שום ידיעות פון וויטעבּסק, — איך מיין פון די חברים ערשט ווען איך האָב מיך בּעפרייט פון מיין אַרבּייט האָב איך מיך ווידער פערבּונדען מיט מיין נאָהענטסטען חבר, קאָליאַ לאַסאָוו. זיין לענגערער ענטפער אויף מיין בּריף איז, נישט קוקענדיג אויף זיין שטעהדיג־יש־סאַטיריישען טאָן, געווען אַנ'אמתע „איכה ישבה בּדד".

זייט די צוויי וויטעבּסקער קרייזעל־חברים, — דובאָוויטש און לוקאַשעוויטש, — זענען פערשיקט געוואָרען קיין סיביר, האָט זיך ווייטער לאַבאָוו אין גאַנצען פערהוקט אין איהר קרעפּס־שאָל. די אַנדערע זענען געווען אין גאַנצען פּטחמון אין דעם מעגלי־כען חיונה־קאַמף. דעם אַזאַ ביטערען און שווערען. געבּליבּען איז נאָר קאָליאַ, „איינזאַמער אַליין", פון זיינע סאַטירישע שילדערונגען און וויצען האָבּען זיך געטראָגען צו מיר טיפע וועה־געשרייען פון א געפּוי־ניגטען נשמה.

נאָר א פּאָר שטעלען זאָלען דאָ געבּראַכט ווערען פון יענעם בּריף.

„...מיין שטעל האָב איך פערלאָרען נישט דורך מיין שולד. די פּאָליציי האָט בּעפוילען ס." (איך לאָז דורך דעם נאָמען) „ער זאָל מיך תיכף אָפּזאָגען פון דער שטעל, ווי איינעם וואָס האָט נישט קיין חעסט צו דינען. א דאַנק זיין פּראָטעקציע האָב איך סוף וועזט געפונען אַנ'אַנדער בּעשעפטיגונג פאַר 25 רובּ־לעס א חודש. האָט זיך די פּאָליציי ווידער אריינגע־מישט, און מיין שטעל האָט דורכגעבּראָכט. געפּרובּט זיך וועטערען צום גובּערנאַטאָר, אָבּער ער האָט זיך אָפּגעזאָגט מחמת נישטאָ ביי איהם קיין רעכט מתיר צו זיין. געשיקט א בּיטע דעם מיניסטער, און אָט, דיכט זיך, איז שוין אָנגעקומען דער היתר"..

„אריב איהר וואָלט איצטער געקאָנט א קוק טון אויף מיר, וואָלט כ'לעבּען, בּלי שום ספק, אויפגעשטאַ־נען פאַר איינער, אַזוי צו זאָגען, ניימציגען אויג, א נאָ־סער, ארומטעצופּטער האָהן, מחמת גראָד אָט דעם אָנ־בּליק האָט איצטער איינער עבדכם הקטן..."

אָבּער נישט נאָר קאָליאַ איז אויפגעשאַנען פאַר מיין „גייסטיגען אויג", און ניט דעם בּילד. יום האָט זיך געדרוקט, אַז אונזער גאַנצער מחנה, אויף וויפיל זי איז געבּליבּען אויף דער פריי, כאַפּט איצטער דעם אָנ־בּליק פון א „נאַסען אָפּגעצופּטען האָהן".

איך האָב אָבּער בּשום אופן נישט פערלאָרען די האָפנונג, אַז די פּאַרטיי „נאַראָדנאַיאַ וואָליאַ" וועט ווידער אויפלעבּען אין איהר פריהערדיגען גלאַנץ און פראַכט: טאַקע מיט איהר שאַרפען קאַמף אַנט־קעגען דער רעגירונג; טאַקע מיט דער מיליטערישער קאָנספּיראַציע אויף צו „פערכאַפּען די מאַכט" און דורכצופיהרען די סאָציאַליסטישע וועלט־אָרדנונג עקשנותדיג האָב איך אויך געגלויבּט אַז עס וועט זיך איינגעפּען, ווידעראויפבּויען די „תשועת ישראל" - אָרגאַניזאַציע און צו דערשלאָגען זיך, אַז זי זאָל אָנ־ערקענט ווערען, ווי א לעגיטימער טייל פון דער פּאַרטיי.

עס איז חשיבער ביי מיר געבּליבּען אַז ווי נאָר איך וועל אין מאָסקווע פּאָרטיג ווערען מיט דעם דרוק פון דער שריפט, זאָל איך זיך אַראָפּכאַפּען קיין ווילנע, דאָרטען, וואו איך האָב געמאַכט מיינע ערשטע פּראָפּאַגאַנדיסטישע שריט, און זעהן, וואָס עס טוט זיך דאָרטען.

טעאַטער, מוזיק און פערוויילונג
(קאָמוניקאַטען)

פּאָזיטיווער לעצטער שבת פון „אַראַראַט"

אין דעם לעצטען געזעגנונגס - שבת פון „אַראַראַט" ווערט געשפּילט צו רעוועלאַציע פּרייזען צום ערשטען מאָל פאַר דער גאַנצער צייט, וואָס דער „אַראַראַט" טרעט אויף ווערט געגעבּען פרייטאָג, שבּת אָוונט צו אַזעלכע בּיליגע פּרייזען פון 54 גר. בּיז 2 זל. דער פּראָגראַם „חסידיש, נגידיש, ממזריש", וואָס האָט אַזוי שטאַרק אויסגענומען ביים טעאַטער עולם. שבּת ביטאָג זענען די פּרייזען נאָך בּיליגער און יעדער קאָן זיך פערגינען צו קומען מיט זיין גאַנצער פאַמיליע צו ווייזען זיך אויפן זעלטענעם פּראָגראַם, וואָס ווערט געשפּילט דעם לעצטען שבּת.

אויפטריט פון לאָלאַ פאָלמאַן אין העלענאָוו

מאָנטאָג, דעם 29־טען יוני ד. י. 8.30 אָוונט וועט אויפטרעטען די בּעקאַנטע פאָלקס - זינגערין לאָלאַ פאָל־מאַן.

אין פּראָגראַם אַ גאַנצע רייה לידער און פאָלקס־לי־דער אין דער יודישער שפּראַך.

אוונטריט אין פּאַרק איז שוין ערמעגליכט פון 2 אַ זייגער נאָכמיטאָג, וואו ס'וועט קאָנצערטירען אַ פערב־טיגער סימפאָנישער אָרקעסטער.

אַדאַ סאַרי אין העלענאָוו

נאָך אַ רייה סוקצעסען אין עסטרייך, שווייץ און פראַנקרייך, קומט קיין לאָדז די בּעקאַנטע קאָלאָראַטור־זינגערין פון וועלט־רוהם אַדאַ סאַרי, וועלכע וועט אויפטרעטען מיט איין איינציגען קאָנצערט זונטאָג, דעם 28־טען ד. ח. 8.30 אָוונט אין פּאַרק העלענאָוו.

אין פּראָגראַם די שענסטע פּערל פון איהר פער־שידענאַרטיגען רעפּערטואַר.

ראַדיאָ - פּראָגראַם

פרייטאָג, דעם 26־טען יוני

6.03 מוזיק (פּליטען), 6.33 גימנאַסטיק, 6.50 קאָנ־צערט, 7.20 ידיעות, 11 פּליטען, 11.57 צייט־סיגנאַל, 12.03 קאָנצערט, 12.50 הויזווירטשאַפט, 12.55 פּליטען, 1.05 מיטאָג־ידיעות, 3.27 לאָדזער בּערזע, 3.30 ווירט־שאַפטליכע ידיעות, 4 פידעל־מיניאַטורען (פּליטען), 4.25 לידער, 4.45 „די פּוילישע קולטור" — רעפעראַט, 5 שוועדיש מעלאָדיעס, 6 „קינדערישער שמייכעל", 6.15 אָפּערעטען - אַריעס, 6.35 רעקלאַמע - קאָנצערט, 7 קאָנ־צערט, 7.30 נעגער־לידער, 7.45 אָפּערעטקע אין 1 אַקט פון יאַקוב אָפענבאַך, 8.30 פון יאַנוש קאָרטשאַק'ס א בּוך, 8.45 אָוונט־ידיעות, 8.55 אַקטועלער שמועס, 9 מוזיק (פּליטען), 9.10 טראַנסמיסיעס פון פּוילישען קאָנ־צערט אין דאַנציג, אויסגעפיהרט פון „לאַנדעס־אָרקעס־טער", 10 ספּאָרט, 10.15 לידער, 10.40 מוזיק (פּליטען).

שבּת, דעם 27־טען יוני

6.03 מוזיק (פּליטען), 6.33 גימנאַסטיק, 6.50 מו־זיק (פּליטען), 7.20 ידיעות, 11.57 צייט־סיגנאַל, 12.03 ידיעות, 12.50 הויזווירטשאַפט, 12.55 פּליטען, 1.05 מיטאָג־ידיעות,, 2.30 קאָנצערט פון לעמבּערג 3.32 לאָד־זער בּערזע, 3.35 ווירטשאַפטליכע ידיעות, 3.45 אוי־דיציע פאַר קינדער געווידמעט דעם ים־יום־טוב, 4.05 סאָליסטען - קאָנצערט, 4.50 רעפעראַט, 5.05 נייעס פון פּליטען, 5.45 „דאָס שטעטעל אויף די קרעסען" — שמועס. 6 ווירטשאַפטליכער שמועס, 6.10 וועגען ל. אַ. פּ. פּ. 6.15 פּליטען, 6.35 רעקלאַמע־קאָנצערט, 6.50 רע־פּאָרטאַזש פון גדיניע, 7.05 קאָנצערט פון קראָקאָ, 7.30 מוזיק, 8.10 דער „ים־יום־טוב", 8.15 אוידיציע פאַר די פּאָליאַקען און אויסלאַנד, 8.45 טראַנסמיסיע פון דער וואַרשאַווער פילהאַרמאָניע (בּעת דער פּויזע אָוונט־ און ספּאָרט־ידיעות), 10 „דער נזיר פון 20־טען יאָהרהונ־דערט", 11 טאַנץ־מוזיק (פּליטען), 11.30 „קאָנצערט זשיטשען".

מעלדונג

איגוד הציונים המדינתיים יודנשטאַטס־פּאַרטיי

זונטאָג וועט פאָרקומען אַ רעפעראַט אין לאָקאַל פון דער יודענשטאַטס־פּאַרטיי, פּאָמאָרסקאַ 18 פון ה' מאַגיס־טער שעפּסקי א. ד. ט. „די איצטיגע לאַגע אין דער אינ־טערנאַציאָנאַלער פּאָליטיק". איינגאַנג פריי פאַר חברים און סימפּאַטיקער.

Dr. med. L. Berman
צעגעלניאַנאַ 15, טעל. 149-07
ספּעציעל־אַרצט פאַר מענער - שוועכע־בּע האַנדלונג און סעקסועלע בּעראַטונג
נעמט אָן פון 8—11 און פון 4—8 אָוונט.
זונטאָג פון 9—1 פאַרמיטאָג
פאַר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע־פּרייזען

דער „נייער פאָלקסבּלאַט" אין טעגליך פריהמאָרגענס צו בּעקומען
אין טעאַפּילאָוו
לודאָוואַ 17, סאָלטיס שוואַנדע, ביי קרישטאַל.

דאָס נייע בּוך
זי שפּילט ווייטער
פּיעסע אין 3 אַקטען, 4 בּילדער
— פון —
ח. י. בּזשוסטאָווסקי
צו בּעקומען אין דער אַדמיניסטר. פון „נייעם פאָלקסבּלאַט".
פּיעטריקאָווער 21.

Wszystko ma swoje znaczenie,
przmi opinji zgodny głos —
Chcecie mieć zadowolenie?
Używajcie „Prymeros"!

Primeros Gum...?

Wystrzegać sie naśladownictw.

ווייכטיג פאַר דאַמען
נאָר 2 זל. ווערען פאַר איבּערגע־מאַכט די עלטעסטע
הימען
אויף גאַנץ ניי ווי אויך נייע היטען צו
3.50
„TOLA"
23 Zawadzka 23

DYREKCJA
KOLEI ELEKTRYCZNEJ ŁÓDZKIEJ
Sp. Akc. w Łodzi
podaje niniejszem do wiadomości, że z dniem 26 bm. trasa linji Nr. 2 przedłużona zostanie przez ul.
Łagiewnicką do Juljanowa.

Żądajcie wszędzie znanej dobroci wyrobów firmy:
GUSTAW KEILICH
Łódź — Warszawa — Ciechomice
Specjalność: „JASNY KRYSZTAŁ" „CARAMEL" Piwo słodowe, „ORANŻADA" i LEMONIADY OWOCOWE, jak również OCET STOŁOWY i do MARYNAT.
Odznaczona ZŁOTYM MEDALEM na Wystawie Rzemieślniczej w Łodzi.

קאָמוניקאַט.
עלעקטרישע זשאַרובּסעס
צו די נידריגסטע פּרייזען פון 40 גר. בּעקומט איהר נאָר אין געוועלבּ פּילסוד־סקיעגאָ 20. קומט און איבּערצייגט אייך!

רעפאָרמאַצקע פּילען

מיט דער מאַרקע גייסטלי־כער בּעקאַנט פון יאָהר 1902 רעגולירען דעם מאָגען, שיצען פון רעוומאַטיזם, לע־בּער־ליידען, יענען דיק־קייט, אַמרעטיזם, דאָס קו־מען בּלוט אין קאָפּ. שפּילען די יסורים פון העמאַראָידען, ווייניגען דאָס בּלוט און ברענגען צו אבּסטרוקציע־גינסטיגער רורבּריינגונגס־מיטעל.
צו בּקריגען 1 אָדער 2 פּילען א נאַכט. פּרייז פון א שאַכטעל 1.35.
צו פערלאַנגען אין די אַפּטייקען און סקלאַדען מיט'ן גייסטליכען (Zakonnik)

אַלעס צו דער רייזע

קויפט אין בּעקאַנטען לעדערוואַרען־געשעפט פון
Stefan Skarzyński
Piotrkowska 133, tel. 168-88
אונזער ספּעציאַליטעט: פּראַקטישע רייזע און האַנד־קופערס, בּעט־זעק, זאַכען נעסעסערס, פּאָרטמאָנעס, דאַמען־האַנדטאַשען, זאַכן מיליטער און פערשידענע שמעקטען גאַרטלען, פּוסבּאָלען א.ז.וו.

וויכטיג פאַר טאַקסובּקע־בּעזיצער!
צנ'אונטערנעהמונג זוכט אַ טאַקסובּקע צוזאַמען מיט אַ שאָפער, צו בּענוצען א גאַנצען מעת לעת אויף סטאַלע. מיט בּעשיידענע בּעדינגונגען זיך צו ווענדען פון 8 אָוונט צו
Dr. WAJS, Lagiewnicka 25.

קויפט פון דער ערשטער קוועלע!

קינדער־וועגעלעך מעטאַל־בּעטען
אין פאַבּריקס־לאַגער
„DOBROPOL"
Piotrkowska 73 אין הויף

וויכטיג פאַר אַלע!
דרוקעריי
בּראַמבּערג
8 - לאַדז - 8
צעגעלניאַנאַ
טעלעפאָן 09-255.
פּריקאַמאַזש־פּותרים פּריקאַ־עטיקעטן
שטריימפּ־פאַבּריק. שטריימפּ בּאַנדעראָליי
וועש־פאַבּריק. פּערשיר. עטיקעטן און מיטט
קאָנפעקציאָנערען טוטען־עטיקעטן
שנײַדער־מייסטער מאַס־ביכער
בּעקער־מייסטער בּרויט־צעטלען
בּריוועלעך, קאָנווערטען, רעכנונגען ווי אויך התנות־קאַרטען צו בּיליגע פּרייזען.

Niemasz ponad MYDŁO WYGODA

איבערציהונגען אוז עקספעדיציעס נאך ארץ=ישראל

אין געזאמעלטע וואגאנען ערלעדיגט
שנעל און פינקטליך צו מעסיגע פרייזען

„POLSKI LLOYD" Sp. Akc.

oddział w Łodzi
Narutowicza 13
tel. centrala: 250-15.

פארטרעטונג:
Palestine Shipping Co. Ltd.
Palestine and Egypt Lloyd Ltd.

מעטאל-בעטען

מאטראצען אלע ארטן
קינדער=וועגעלעך
אין א רייכען אויסוואהל
וויזשימאטשקעס, אייז-קאסטענס, פעלד-בעטען פאטענט „Perfekt" א. ד. ג. קויפטמען
אמביליגסטען איז דער עלטסטער
און רעיעלסטער פירמע

J. B. WOŁKOWYSKI

עקזיסטירט פון יאהר 1896
פאבריקס-לאגער:
לאדז, נארוטאוויטשא 11
טעל. 137=70
געדענקט דעם אדרעס! כ'בעזיץ קיין שום פיליאס.
ספעצ. רעפעראטור-ווערקשטעל און לאקירער.
בעם.: ס'ווערן אויסגעפאַרבט בעטען אויף זמער-וואוינונגען

FABRYKA NAPOI GAZOWYCH
R. Frydwald

Piłsudskiego 69, tel. 190-48
עמפפעהלט
סאדעוואסער א לעמאנאד
וואס ווערט אפגעשיקט פינקטליך אהיים
בעשטעלונגען ווערן אנגענומען א גאנצען טאג.

„פאלשע חרפה"

פון ד"ר מעד. ה. רוזשאנער.
וואס געדער דערוואקסענער דארף וויסען
וועגען ווענערישע קראנקהייטען
אין 2 בענדער
מיט בעשטעלונגען זיך ווענדען צום מחבר:
Dr. Różaner, Łódź, Narutowicza 9.

וויכטיג פאר ברוך=קראנקע

(רופטורען) זאווי פון פערקרימונגען פון רוקען-ביין (הויקערס). פאראליזשען, ביין-שווינדזוכט. פלאטפים און פערשידענע אנדערע פערקרימלונגען-ליידענדע.
פאר פערשידענע ארט רופטורען פערעלטערטע און די בעפערליכסטע ביי מענער, פרויען און קינדער ספעציעלע ארטאפעדישע הייל-בענדאזשען לויט מיין מעטאדע היילן און בעזייטיגען ראדיקאל יעדן איינציגן ברוך.

ביי מאגען און קישקע - זענקונג ספעציעלע אינדיווידועל צוגעפאסטע לייב-הייל-באנדאזשען.
פאר הויקערס ספעציעלע קארסעטען און גלייכהאלטערס.
נעגען ביין-שווינדזוכט ספעציעלע ארטאפעדישע אפאראטען פון אלע סיסטעמען.
נעגען שמערצענדע פלאטפים ספעציעלע ארטאפעדישע איינלאגען לויט גיפס-מאדעלען.
נעגען קרומע אדערן ספעציעלע גומי-שטרימף לויט מאס.

קינסטליכע העבד און פיס
ספעציעלע הייל=ארטאפעדישע אנשטאלט
ספעצ. ארטאפעד.

א. פעטריקעוויטש, לאדז

9 פיראמאוויטשא 9, טעל. 177-09 (פריהער אלגיעסקא)
אכטונג! קראנקע מוזען זעלבסט ערשיינען.
טויזענטער דאנקזאגונגען קענען בעוויזען ווערען

דאקטוירים=אפטיילונג

DR. MED.
J. Szreiber

כירורג
צוריקגעקעהרט
Narutowicza 9. tel. 122-95.
נעמט אן פון 2–3 נאכמ. און פון 5-7 אוו.

Dr. med. Kleszczelski

כירורג=אורלאג
ספעציאליסט פאר הארן, נירען און בלאזען-קראנקהייטען
Pidłsuskiego 76
(Narutowicza 16)
נעמט אן פון 1 מיטאג ביז 8 אווענד.

Dr. med.
Góralska

ספעציאליסטין פון קינדער-קראנקהייטען
POMORSKA 38, tel. 128-42.
נעהמט אן פון 4–6 נאכמיטאג.

DR. med. Markowiczowa

הויט און וועגערישע קראנקהייטען
האט זיך איבערגעצויגען אויף
MONIUSZKI 2
און נעהמט אן פון 8 ביז 1 בייטאג
און פון 3 ביז 8 אווענד.

Dr. med. Niewiażski

ספעציאליסט פאר טריפער, סיפילים און הויט - קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער - שוועכע
אגדזשעלא 5, טעל. 159-40
פראנט, 1טער שטאק
נעהמט אן פון 8-11 און פון 5-9 אווענט
זונטאג און יום טוב פון 9-1 נאכמיטאג.
ספעציעלער ווארטע - זאל פאר פרויען

DR. MED. H.
Różaner

ספעציאליסט פאר
הויט, וועגערישע און סעקסועלע קראנק.
NARUTOWICZA 9,
tel. 123-98.
נעמט אן פון 9–1 פארמ. און פון 5–9.

Doktór
M. Kalisz

אוניווערזיטעט אין ראסטאק
צאהן-ארצט
סטאמאטאלאגישע כירורגיע
פיעראצקיעגא 7 (עוואנגעליצקא)
טעל. 108=26
נעמט אן פון 3–7 נאכמ.

ד"ר העללער

ספעצ. פאר הויט און וועגערישע קראנקהייטען און מענער - שוועכע
8 טראוגוטא 8, טעל. 79-89.
נעמט אן פון 8–11 און פון 4–8 אוונט
זונטאג פון 10–2 מיטאג.
פאר פרויען – א ספעציעלער ווארטע-זאל
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען

Dr. med. J. PIK

נערוועז און אינערליכע קראנקהייטען ווי אויך סעקסועל נערוועז ליידענדע
נעהמט איצט אן
24 זגערזשער 24
פון 4 ביז 6 נאכמ
פריוואט וואוינונג: אל. קאשטשושקי 27
טעל. 175-50.

Lekarz Dentysta
Jakób Botwinik

נעמט אן טעגליך פון 10 ביז 3 נאכמ.
אין דער לעטשניצע „פאמאץ" רוג זגערזשער און לימאנאווסקיעגא 1, טעל. 101-29
און פון 4–10 אווענד אויף נארוטאוויטשא 13. –::– צוגענגליכע פרייזען
פאר ארבייטסלאזע – הנחה.

DR. MED.
L. Pikielny

UROLOG
ספעציאליסט פאר נירען, בלאזען און אורין-קראנקהייטען
NAWROT 8, tel. 219=90
נעהמט אן פון 4—7 נאכמיטאג
צוריקגעקעהרט.

Dr. med. LEON FAMILIER

אינערליכע און קינדער - קראנקהייטען
6. שערפיעז 37 בענעדיקטא)
נעהמט אן פון 5—7 נאכמ.

1=טע פריוואטע פאגאטאוויע

טעל. 12-333
זשעלאזנא 6 (לעגיאנוב)
שנעלע ערצטליכע הילף אין אלע ספעציאליטעטען.
דאס איבערפיהרען קראנקע איז גאנץ ביליג.

אוירען, נאז און האלז און לונגען-קליניק

מיט בעטען פון Dr.
Z. Rakowski

פיעטריקאווער 67. טעל. 127-81
נעהמט אן שטענדיגע קראנקע (צוועק אפעראציע א. אז. וו. ווי אויך אמבולאטאר-רישעס פון 9-2 און פון 4-8 אוונט.
ביי דער קליניק איז טעטיג
א רענטגען=גאבינעט
פאר דורכליכטונגען און עלעקטרישע פאטאגראפיעס

לעטשניצע

פאר וועגערישע=קראנקע
מענער - שוועכע און הויט-קראנקהייטען
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
פיעטריקאווער 45
טעטיג פון 9 פריה ביז 9 אווענד.
פרויען און קינדער נעמט אן א פרוי-דאקטאר פון 11-1 און פון 5-7 אווענד.
א בעראטונג 3 זל.

Dr. med. J. Schorr

(Łódź, Gdańska 11)
w lecie ordynuje od 15 lat
w Iwoniczu-Zdroju
willa „pod Górą"

Starszy Felczer
B. JOSKOWICZ

פולנאצנא 4, טעל. 141-86
נעמט אן טעגליך פון 8–11 און 4–6 נ"מ
טעגליך פאקען-שטעלען
מיט פרישע קראוואנקע.

לעטשניצע

פאר וועגעריש קראנקע
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
לאדז, זאוואדזקא 1
טעל. 122-73
טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אווענד.
וועגעריש-קראנקע, מענערשוואכע און הויט-קראנקהייטען
אנאליזען פון בלוט און אורין
די פערהיטונגס-סטאציע
איז טעטיג א גאנצען מעת לעת
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל
א בעראטונג 3 זל.

Dr. med.
M. GLAZER

ספעציאליסט פאר הויט- און וועגערישע קראנקהייטען
ZACHODNIA 64, tel. 185-49
נעהמט אן פון 12–2 מיטאג און פון 7 ביז 8.30 אווענד.
זונטאג און חגאות פון 10–12 בייטאג.

Dr. med.
M. TAUBENHAUS

צוריקגעקעהרט
ספעציאליסט
פאר אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען
פערהיטונג נעגען שוואנגערשאפט
זגערזשער 11, טעלעפאן 246-09
נעמט אן פון 8–9 פריה און פון 4–8 אוו.

Dr. med.
A. STILLER

אינערליכע קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
נעהמט אן פון 4–8
פילסודסקיעגא 15,
טעל. 206-75. פראנט, 2. שטאק

Dr. med.
GUSTAW KOHN

געוועזענער אסיסטענט פון דעם גינעקאלאגישען קליניק אין פאריז.
ספעצ. פאר פרויען - קראנקהייטען און שוואנגערשאפט).
ספעצ. פון היילען אומפרוכטבארקייט.
נעהמט אן אין לאדז
פילסודסקיעגא 51, טעל. 170-03
נעהמט אן פון 8–10 און פון 4–8 אווענט

Dr.
Szymon Grynberg

ווישניאווא גורא
(Willa Cyka) טעל. 26
נעמט אן אין לאדז
פילסודסקיעגא 55, טעל. 168-58
און פון 1—2 און פון 5—6 נאכמ.

Dr. med.
M. JAKOBSON

כירורג
ביינער-כירורג=ספעציאליסט
צוריקגעקעהרט
D-ra STERLINGA 22,
telefon 174-42.

Dr. med.
Z. DATYNER

אורלאג
ספעצ. פאר נירען בלאז און אורין-קראנק.
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95
נעמט אן פון 9-11 און פון 6-8 אווענט.

Dr. med.
Ignacy Grynberg

אינערליכע קראנקהייטען
(ספעצ. פאר הארץ-קראנקהייטען)
CEGIELNIANA 17, tel. 174-15
נעמט אן פון 6 ביז 7.30 אווענד.

Dr.
Wajnberg

צוריקגעקעהרט
ספעציאליסט פאר לונגען, הארץ און סקלעראז קראנקהייטען
פיעטריקאווער 145
טעל. 126-02.
נעמט אן פון 9-10 פריה, 3-5, 8-9 אוו.

בעקאנטמאכונג.
דערמיט מאכען מיר בעקאנט אונזער ג' קונדשאפט, אז פון 15 מאי ד. י. אין אונזער
און מיר עמפפעהלען זיך וויטער אונזערער ג' קונדשאפט.
מיר בעזיצען אויף לאגער די נייעסט-מאדערנסטע מעבעל.
מיר מאכען אויפמערקזאם, אז אויסער די דערמאנטע צוויי אינהאבער פון דער פירמע האט מעהר קיינער קיין שום שייכות נישט צו אונזער געשעפט און איז נישט בעפולמעכטיגט אנצונעמען בעשטעלונגען אין אונזער נאמען.
קומט און איבערצייגט אייך

מעבעל-געשעפט
איבערגעטראגען געווארען פון פיעטריקאווער 6 אויף

זשגאווסקא 2
NASIELSKI i MARKOWICZ
מיט אכטונג

בעמערקונג: וועהניגער מאדערנע מעבעל מיט 50 פראצענט ביליגער.

KINO TEATR ADRIA GŁOWNA 1
שבת און זונטאג 1 נאכמ. אנהויב 5 נאכמ.

SILVIA SIDNEJ
אין
רייץ פון דער יוגענד
פאסצינירענדען פילם א. נ.

שבת, אנהויב 6 נאכמ. זונטאג 12 בייטאג.
KINO TEATR METRO PRZEJAZD 2

איינציגער קלאנג-קינא אין גארטען
RAKIETA
שענקעוויטשא 40 טעל. 141-22

היינט פרעמיערע! די געשיכטע פון ליבע פון צוויי מענשען. אמת אקטועלע א. נ. היינט פרעמיערע!
„די לעצטע טעג פון פאמפיי"
אנהויב פון די סעאנסען אין געוו. טעג 4 נאכמ. שבת און זונטאג 12 בייטאג. אויפ'ן ערשטען סעאנס זענען אלע פלעצער צו 54 גר.

CORSO
אונזער גרויסער דאפעלטער פראגראם! -I- היינט און פאלגנדע טעג! -II- אונזער גרויסער דאפעלטער פראגראם!
8 שעה פון ד"ר מארגאן
אין די הויפטראלען: Virginja Bruce, Chester Morris, Robert Taylor
צימער נר. 309
גרויסע סענסאציאנעלע דראמע. אין דער הויפטראלע: Konrad Nagel
פרייזען פון די פלעצער פון 50 גר. אנהויב אין געוו. טעג 4 נאכמ. שבת און זונטאג 12 בייטאג. פרייזען פון די פלעצער פון 50 גר.

קלאנג-קינא
CAPITOL
זאוואדזקא 16

היינט און פאלגענדע טעג! ◆ גרויסער הערליכער פילם א. נ. ◆ היינט און פאלגענדע טעג!
„עגיפטישע נעכט" (מצרים)
אויסערן פראגראם: קלאנג-צוגאבע און לאנד-אקטואליטעטען.
רעוועלאציאנס-נידריגע פרייזען!
1-טער פלאץ 1.09 זל. | 2-טער פלאץ 85 גר. | באלקאן 54 גר.

קליינע אנאנסען
פרייז פון אנ'אנאנס ביז 15 ווערטער נור 1 זלאטי

פרייז פון אנ'אנאנס ביז 15 ווערטער נור 1 זלאטי

פרייע פאסטענס

אין א פאוושעכנע שולע וואקירט א פאסטען פאר א רוטינירטען לעהרער פון די יודאאיסטישע למודים. אפערטען אין אדמ. אונטער „Doświadczony"

עס ווערט געזוכט א מיידעל צו אויבערוועש פון זאפארט ביי ר. נאזיצנע, לאגעוונינצקא 46.

א קוואליפיצירטע גייהערין און א מיטנייהערין צו אבערהעמדער קענען זיך מעלדען שקאלנא 9, וו. 6.

א מיידעל צו סוועטערס מיט אנ'איינגעבער מאשין און א וויקאנטשארקע קען זיך מעלדען פאמארסקא 67, וו. 43 ס. בוטשיק.

ס'ווערט געזוכט א טיכטיג לערן-מיידעל צו בעשטעלטע וועש מיט גוטע רעקאמענדאציעס און פולער בעקעסטי-גונג, אויך מיטצוהעלפען אין דער ווירט-שאפט. נאוואמיעסקא 24, רעכטע אפיצינע וואוינונג 21, 3. שט.

ס'איז נויטיג פון זאפארט א מא-ניקורשיסטקע. צו ערפאהרן ציגעל-גאס 15 ביי רודניצקא.

ס'איז נויטיג א לערן-מיידעל צו רעפעזירען שטרימף און סוועטערס ביי לאנדסבערג, 11 ליסטאפאדא 16, אין הויף, ערשטער שטאק.

ס'ווערט געזוכט א פעהיג יונגעל פון באלד געצאהלט צו א לייכטע ארבייט. צו ערפאהרען צעגעלניאנא 37, וו. 25.

ראקאלען

אג'ארט אויף א פראצאוויניע, אויך צו שלאפען פאר יונגעלייט, געווינשען אויך מיט אנ'אבערלאק. נאוואמיעסקא 32 וו. 31, פארטער, איינגאנג לינקס.

א שעהן מעבלירט צימער מיט 2 פענסטער, זוניג מיט א בעזונדערן איינ-גאנג איז צו פערדינגען פאר 2 יונגעלייט אדער פריילינס, עווענטועל פאר א יונג פאר-פאלק. צו ערפאהרען 11-טער ליס-טאפאד 31, וו. 24.

פון זאפארט צו פערדינגען א צימער מיט א בעזונדערן איינגאנג פאר 2 יונגע-לייט מיט א ווערקשטעל אדער פאר א יונג פארפאלק אהן קינדער, זעהר ביליג. פאדזשעטשנא 13 וו. 27, פראנט 2-טער שטאק ביים סוויטער-מאכער.

זעהר א פאסיג ארט אויף א פרא-צאווניע אין א בעזונדער צימער צו שלא-פען. פיעטריקאווער 21, פראנט. וו. 5.

אנ'ארט צו שלאפען פאר 2 אנ-שטענדיגע יונגעלייט, קילינסקיעגא 25, וו. 12. צו טרעפען 8 פריה און 10 אוו.

צו פערמיטען א מעבלירט צימער פאר איינעם אדער 2 מענער. P.O.W. 3 ביי טיקאצקא.

2 צימער צו פערמיטען פאלוד-ניאווע 6. וו. 3.

א בודקע פאר א שוסטער אין א גוטען פונקט צו פערמיטען. צו ערפאהרען ביים ווירט קילינסקיע 146.

צו פערדינגען 2 שטיבען מיט א קיך, א גאראזש 6 x 16, ווי אויך גרויסע קעלערס מיט בעלייכטונג, וואסער און אליין א הויף. צו ערפאהרען שרוד-מיעסקא 95.

אנ'ארט צו שלאפען פאר איין יונגערמאן, ביליג דירה-געלד. צו ער-פאהרען פיעטריקאווער 36, וו. 21.

זאפארט צו פערמיטען אויף סקווע-ראווע 18 אין הויף, צווייטען שטאק, 2 צימער מיט א קיך און א פשעדפאקאי מיט א קארידאר, זונעגזייט, אויסרעמאנ-טירט און געמאלט. אויך איינציגע קעלערס צו ערפאהרען ביים ווירט

צו פערדינגען א געוועלב אויף א רעווורע פונקטועל קען זיך ווענדען א גוטער פאכמאן דאמען און מענער. איך בעזיץ די אלע נויטיגע פאפירען. ער-פאהרען בזשעזשינער 6, וו. 1,

צוליב אפרייזע איז פון זאפארט איבערצוגעבען א נאביאל-געוועלב. ביליג דירה-געלד, צו ערפאהרען אויפ'ן ארט פולנאצנא 17 אין געוועלב, ס'איז אויך דא צו פערקויפען א גארדעראבע-שאנק.

Pokój słoneczny na nocleg dla 2-ch pań do oddania. Wiadomość Pomorska 82, m. 16, p. Jakobsonowa.

פערשידענעס

א שדכן וועלכער פערקעהרט אין רעליגיעזע בעסערע קרייזען קען אפגע-בען אפערטען אין אדמיניסטראציע פון דער צייטונג אונטער „שדכן".

Okazyjnie, natychmiast z powodu wyjazdu do sprzedania pokój stołowy i sypialnia. Południowa 20, m. 75.

א גוט-איינגעפיהרט געשעפט מיט אלע איינריכטונגען איז פון זאפארט איבערצוגעבען צוליב פאמיליען-אנגע-לעגענהייטען. אפערטען אין אדמ. אונטער "גוט געשעפט".

כ'זוך א שותף מיט 3000 זלאטעס וועכענטליך פערדינסט 300 זל. אפערטען „B. D. 3000"

אכטונג! ווער עס וויל האבען די עלעגאנטסטע היטען צום זומער-סעזאן אויך Hückel ווי אויך די בעסטע יודישע היטלעך, טוכענע, סאמעטענע, זיידענע צו ביליגע פרייזען. אויך אלע ארט שילער-היטלעך בעקומט איהר נור אין בעוואוס-טען הוט-געשעפט „Szerlauns" פיעטריקאווער 10. קומט און איבערצייגט אייך! שבת איז מיין געשעפט געשלאסען.

צו די ה"ה גנבים! דעם 24 ד: ח. איז אראפגעגנב'עט געווארען פון וואגען, וועלכער האט געפיהרט אויף זומער-וואוי-נונג פון זשעראמסקא גאס 11 אין דער ריכטונג קיין קראשעוו, אוואליזקא מיט קינדער גארדעראבע און בעטגעוואנד, ווען די ה"ה גנבים ווערען געבעטען צו קלינ-גען אויף 12-153 צווישען 4 און 5 נאכמיטאג, דיסקרעציע געזיכערט.

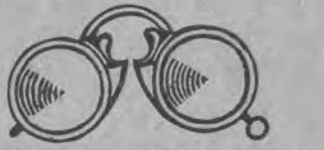

בעזיצט אויף לאגער א גרויסען אויסוואהל פון פערשידענע ברילען, בינאקלען, אלערליי צילינדער-גלעזער, קאמ-בינירטע גלעזער, טערמאמעטערס.
אלעס צו די ביליגסטע פרייזען.
פ'מערן אויף אויסגעפיהרט זעמטל. רעפעראט:ר און סינקטליך און רעיעל. — געדענקט די אדרעס:
28 פיעטריקאווער 28.

דאמען און הערען, וואס בעזיצען אין לאדז א גרויסען קרייז פון בעקאנטע לעגען מיר פאר א לייכטען צוגאב-פער-דינסט אנמעלדונגען פיעטריקאווער 136 פון 12–10

א שלאפצימער, א קרעדענס מיט א טיש און שטיהלען איז צו פערקויפען. צו ערפאהרען פיעטריקאווער 123, וו. 11.

וויצענע קליין פערקויפט „Elektromłyn" לאדז, זאקאנטנא 47, טעל. 40=147:

געעהרטע הערען! פאר 1 זלאטי ווערט פאסאנירט מענער-היטען, קענט איהר שטענדיג טראגען עלעגאנטע היטען קילינסקיעגא 28.

איך זוך א שותף צו אנ'איינגעפיהרט געשעפט פון קינדער-אנציגלעך פון בעטשטעל און פאררעס, געווינשען א פאכ-מאן מיט א קליינעם קאפיטאל, אפערטען אונטער „פאכמאן"

א געזיכערטע פרנסה, דער וואס צושטעהן אלס שותף צו מיין 7 יאהריגער איינגעפיהרטער טריקא-וואס פאבריק צום ווינטער-סעזאן, געווינשען וואס מעהר געלד, אפערטען אונטער „טריקא" אין אדמיניסטראציע

איך בעזיץ 2,500 ביז 3,000 זל. פון פאך בוכהאלטער-בילאנסיסט וויל צוטרעטען אלס שותף צו א גוט איינגע-פיהרט געשעפט, בעדינגונגען קליינע. אפערטען אונטער „בוכהאלטער-שותף" אין אדמינ. פון „נייעם פאלקסבלאט"

א קוואליפיצירטער שטריקער זוכט ארויסצונעהמען ארבייט אויף 5-ער, 6-ער 7-ער, 9-ער מאשינען וויל אויך צו נייהען אפערטען אונטער "AGW" אין אדמינ.

פארשריפטליכע פייערלעש-אפאראטען (Gaśnice płynowe) נייע און געניצטע ווי אויך פילונגען (Ładunki) צו אלע טיפען אפאראטען צו מעסיגע פרייזען מ. באטשאן, פאמארסקא 25, רעכטע א 1. איינגאנג, 1. שטאק, וו. 28. איך קויף געניצטע פייערלעש-אפאראטען. טעל. 166,27

איך נעהם אן פון זאפארט א שילער אויסצולערנען רונד - טריקאטאזש - מאשין אונבעדינגט צו צאהלען פארן אויסלער-נען. יאקיבאוויטש, 11-טער ליסטאפאד 43 פון 9–1.

Języka polskiego, arytmetyki handlowej, korespondencji szybko i gruntownie wyucza rutynowany nauczyciel. Dla starszych specjalny, praktyczny kurs polskiego wypróbowaną metodą. Piotrkowska 37, m. 11, front, III piętro, godz. 8—9 wiecz.

פאר 8 זל. א חודש לערנען מיר אויס גרינ-דליך בוכהאלטעריע, סטענאגראפיע, האנדעלס קארעספאנדענץ, מאשין-שרייבען מיט דער קאנ-סטרוקציע, ארדנען אויך בילאנסען און פיהרען איין ביכער צו ביליגע פרייזען קי-לינסקיעגא 50, קווער-אפיצינע 1-טער שטאק.

אנאנסען-פרייז:
פארן טעקסט — 18 גר. פרייטאג און ערב יו"ט — 24 גר.
נאכן טעקסט — 12 גר. פרייטאג און ערב יו"ט — 18 גר.
פאר א מילימעטער-שורה אין דער זייט 10 שפאלטען.
אין טעקסט — 40 ר. פרייטאג און ערב יו"ט — 60 גר.
פאר א מילימעטער-שורה. אין דער זייט 4 שפאלטען.
נעקראלאגען: 20 גראשען א מילימעטער שורה (אין דער זייט 10 שפאלטען). קליינע אנאנסען ביז 15 ווער-טער 1 זל., יעדעס ווייטערדיגע ווארט — 10 גראשען.
אויסער דער שטאט 50 פראצ. טייערער. אויסלאנד 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. א ווארט.

אבאנאמענטס-פרייז:
אין לאדז — 4 זלאטעס א חודש מיט אפטראגען אהיים.
אויף דער פראווינץ — 5 זל. א חודש; אין אויסלאנד — 7 זלאטעס א חודש; אמעריקא — 2 דאלאר א חודש.
פעהלערן וועלכע ענדערען נישט פרינציפיעל דעם אינ-האלט פון דער אנאנס בערעכטיגען נישט צום איבערדרו-קען די אנאנס אדער צוריקצוצאהלען פאר דעם אנאנס.
פאר'ן אינהאלט און טערמין פון די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך. די אדמיניסטרא-ציע איז אפען בייטאג און ביינאכט אהן איבעררייס.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i P. Wajntraub.
Czcionkami i druk rotac. „Najer Folksblat". Piotrkowska 21
Redaktor odpowiedzialny: Chanon Kaufman.